

Sunu	3
Lenin'in Marksizmler İlişkileşin Tarzından Öğrenmek	5
Kitlelerle Öncü Tarzda ilişkileniş	23
Esnafın ısyanı, Dersler, Devrimci Görevler	33
DP ve Alınterimiz'in Ekonomik Kriz	
Teorilerinin Eleştirisi	48
Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu Üzerine	
Tezlerin ilk tasarısı	76

TEORİDE DOĞRULTU

İki Aylık Devrimci Sosyalist Teorik ve Politik Dergi
Varyos Yayıncılık adına Sahibi Mikail Vayıç, **Yazışleri Müdürü:** Vahit Yurttaş
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Sorguçcu Sok. Birfiliz Ap. No:15/9 Aksaray/İstanbul
Tel: (0212) 633 62 02 **Fax:** (0212) 589 16 56
Hesap No: Varyos Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Yapı Kredi Sirkeci Şubesi 6278-6
Baskı: Ceren Ofset **Dağıtım:** BİRYAY

SUNU

Merhaba;

Dünya'da son yıllarda hızlı değişimler yaşanmaktadır. Ve bütün bu değişimler ekonomik, siyasal ve sosyal açıdan Türkiye coğrafyasını da etkilemekte, dünya emperyalist hegemonik sistemin bir parçası olarak şekillendirmektedir. Hiç kuşkusuz ki, devrim iddiasıyla yola çıkanlar süreci doğru algılamak, yaşanmış ve yaşanmakta olan her değişimi doğru çözümllemek ve yerinde sonuçlar çıkararak ilerlemek durumundadırlar. Bunun için de önce yöntemde doğruyu yakalamak zorundadırlar. Bu sayımızda, **"Lenin'in Marksizmle İlişkileniş Yönteminin - den Öğrenmek"** başlıklı bir yazıya yer verdik. Komünistlerin yöntemde "kaba marksist" hatalara düşmemesi ve öteden beri ciddi yöntem sorunu yaşayan Türkiye devrimci hareketiyle temel bir ayırım çizgisi oluşturan, "Marksizmi nasıl öğrenmeli" ve "Marksizmle nasıl ilişkilendirilmelidir" farklılığını ortaya koyma ve materyalist yöntemi bilince çıkarma amacıyla bu sorulara yanıt vermeye çalıştık.

"Kitlelerle Öncü Tarzda İlişkileniş" başlıklı ikinci yazımız ise, faşist diktatörlüğün saldırıları, ideolojik ve siyasal tasfiyeciliğin dayatıldığı koşullarda daha çok önem ve güncellik kazanan bir soruna dikkat çekiyor. "Önderlik iddiası ve rolünün realizasyonu" bakımından kitlelerle ilişkilenişin özü ve önemi üzerinde duran yazı, komünist öncünün kitlelerle ilişkilenişine eleştirel bir açıdan yaklaşmakta, sorgulayıcı ve enerjik sonuçlar çıkarmaktadır. Bu aynı zamanda "önder partiye geçiş" parolasının, kitlelerin "devrimci önderlik talebini yanıtlama"dan geçeceği ön koşulunun da bilince çıkarılması amacını taşımaktadır.

Üçüncü, **"Esnafın İsyanı, Dersler, Devrimci Görevler"** başlıklı yazımız, her ne kadar hararetle "esnaf" eylemlerinin geride kaldığı bir dönemde yayınlanmış olsa da güncelliğini yitirmiş değildir. Ekonomik kriz ve IMF programının yön verdiği Türkiye ekonomisinin bugünkü koşullarında "esnaf"ın, küçük burjuvazinin iflası, mülksüzleşme süreci hızından bir şey kaybetmeyecektir. Küçük mülk sahiplerinin 21 Şubat krizi sonrasında Türkiye coğrafyasında ilk kez bu düzeyde gelişen eylem ve isyanını irdeleyen yazı, hareketteki saflaşma, ayrışma ve kaçınılmaz arayışlara dikkat çekmekte, komünistlerin bu harekete ilgisiz kalamayacağını üzerinde durmaktadır.

21 Şubat krizi sonrası kimi devrimci çevreler, bu krizle ilgili yaptıkları değerlendirmelerinin yanı sıra kriz sorununa yaklaşımlarını da yeniden yayımladılar. Marksist kriz teorisini alt-üst eden görüşler, kargaşalıklar devam ediyor. **"DP ve Alinterimiz'in Ekonomik Kriz Teorilerinin Eleştirisi"** ni yaptığımız yazımızda da, bu soruna değinmekte, görüş ve eleştirilerimizi sunmaktayız. Fazla üretimden gelen ekonomik krizle, mali-borsa-para-kredi krizleri arasındaki ayrımları silikleştiren anlayışlarla mücadele (eleştiri) zemini üzerinde gelişen yazıyla, aynı zamanda kriz sorunundaki görüşlerimizi de yeniden derli-toplu yayımlamış oluyoruz.

Son olarak da, güncelliğinden hiçbir şey kaybetmeyen ve bugün Kürt ulusal sorunu ve "burjuva demokrasisi" tartışmalarının yapıldığı bir dönemde, ulusal soruna sağlıksız yaklaşımlar ve "demokrasi" hayallerinin burjuva sistem çerçevesinde bir beklentiye dönüştüğü gerçeğiyle bağlı düşünüldüğünde bütün canlılığıyla güncel olan bir belgeyi yayımlıyoruz. **"Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin İlk Tasarısı"** başlığıyla Lenin imzasını taşıyan, Haziran 1920 tarihli 3. Enternasyonal belgesi, burjuva demokrasisinin, "zayıf düşmüş" uluslar ve ezilen sınıflar karşısındaki alçakça zorbalık ve canavarlığına değinir, burjuva demokrasisinin ipliğini pazara çıkarırken, ulusal soruna yaklaşımda da son derece değerli veriler sunmaktadır. Belge, bütün şoven milliyetçi önyargılar ile burjuva demokrasisinin iki yüzlülüğünü sergilemek ve bu ekseninde "demokrasi" beklentileriyle mücadele etmek için önemli, okunması ve eğitim konusu yapılması gereken bir belgedir.

5. sayıda buluşmak üzere...

Teoride Doğrultu

LENİN'İN MARKSİZMLE İLİŞKİLENİŞ TARZINDAN ÖĞRENMEK

Ama “niçin Lenin’den” diyebilir okur. Çünkü, çağında ortadoks marksizmin otoriteleri ve en iddialı savunucuları dahil, marksizmin bütün ülkelerdeki sayısız öğrencilerinden farklıydı. Hiç kuşkusuz marksizmin “en iyi öğrencisiydi” Lenin. Ve 20. yüzyılda marksizmin doruğu olarak kaldı. Ve hatta 20 yüzyılda marksizm, onun ismiyle birlikte “marksizm-Leninizm” olarak tanımlandı.”Lenin’den öğrenmek”ten, Lenin öncesi marksizmi, Marks ve Engels’i önemsemediğimiz sonucunu çıkartan okuyucuya fena şekilde yanıldığını hemen söylemeliyiz. Kuşkusuz, Lenin’in teorik ve pratik çalışmalarının ayrıntılı, genel ve bütünlüklü bir çözümlemesi bu çalışmanın mütevazı amaç ve iddiasını çok fazla aşar. Marksistler arasında “kaba marksist eğitimin” bu denli yaygın ve yerleşik oluşu bizi Marks’ın en iyi öğrencisi Lenin’i **bu bakımdan** tekrar incelemeye ve düşünmeye yöneltmiştir. . . Komünistler, “marksizmi nasıl öğrenmeli?” ve “marksizmle nasıl ilişkilenebilir?” burada yanıtını aradığımız temel sorulardır. Ve Lenin’den öğrenmenin komünistler için çarpıcı bir açıklaması, “Lenin’in Marks’tan/marksizmden öğrendiği gibi” ola-

bilir. Lenin’in temel marksist eğitiminin ve marksizmle ilişkilenişinin aydınlatılması, marksizmin kuruluşundan günümüze marksist teorinin ve sosyalizm mücadelesinin deneyimlerinden, marksizmin ve sosyalizm mücadelesinin bütün tarihinden öğrenmeyi **ciddi ve sorumluluk gerektiren devrimci bir çalışma** olarak anlayan ve yürüten komünistlere ışık tutabilir.

* * *

Lenin 10 Nisan 1870’de Simbirsk’de (şimdiki Ulyanovsky) doğdu. 1887 yazında Kazan Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne girdi. 16 Aralık 1877’deki öğrenci hareketlerine katıldı ve tutuklandı. Polis gözetimi altında Kazan’a 40 vers uzaklıktaki Kukulino köyüne gönderildi. 1888 yaz ve kış aylarını burada geçirdi; “çok okuyor ve kendi kendini eğitmek için çalışıyordu.”(1) 1889 ilkbaharına dek kaldığı Kazan’da Lenin, “Marks’ın Kapital’ini incelemeye başladı, illegal marksist çevrelerden birine girdi.”(2) 1893 sonbaharına kadar genellikle kışı Samara’da, yazı Alakayevka’da geçirdi. Petersburg Üniversitesinde sınavlarını verdi.”Ocak 1892’de Samara’da avukat yardımcılığına atandı, an-

cak hukuk pratiğiyle hemen hemen hiç uğraşmadı.”(3)

“Samara’da kaldığı süre içinde Lenin, o zaman çoğu henüz Rusça’ya çevrilmemiş olan Marks ve Engels’in, aynı zamanda Plehanov ve Kautsky’nin eserlerini inceleyerek, devrimcilik eğitimi üzerine çalışmaya devam etti. Rusya’da önceki devrimci yönelim ve akımların literatürünü ve zamanın Narodnik literatürünü de inceledi, okuduğu kitapların özetini çıkardı, Samara’lı marksistlere okuttuğu raporu kaleme aldı, çeşitli renk - te Narodnik’lerle polemik yürüttü ve başka kentlerde - ki marksistlerle (N. E. Fedoseyev, P. P. Marslov) mektuplaştı.”(4)

Lenin’in ilk ve temel devrimci ve marksist eğitimi yukardaki gibi özetleyen W. I. Sorin şu sonuca ulaştı:

“1893 sonbaharında Lenin, devrimci çalışmayı sürdürmek amacıyla, Çarlık Rusyası’nın başkenti ve en büyük endüstri merkezi Petersburg’a yerleşti. Lenin Petersburg’a, kapsamlı ve bütünlüklü bir dünya görüşüne sahip, tamamen hazır bir marksist olarak geldi; marksist yönetime mükemmel egemendi ve çok yönlü bir eğitime sahipti.” (5)

Sorin’e göre Lenin, 1893’den önce (aşağı yukarı 1887-1893 arası dönemde)

a) “Kapsamlı ve bütünlüklü bir dünya görüşü” edinmiş, “tamamen hazır bir marksistti”;

b) “Marksist yönetime mükemmel egemendi”, “çok yönlü bir eğitime sahipti”. Sorin’in vargılarını, Lenin’in 1894’te kaleme aldığı, “Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşılır”, adlı yapıtının sunduğu verilere dayalı olarak detaylayabiliriz.

Lenin’in bilgisinin “çok yönlü”lüğü, gelişiminin bu düzeyinde bile dikkat çeker. Marksist felsefe, ekonomi politik sosyalizm ve sınıf mücadelesi öğretisi alanlarında Lenin kapsamlı ve bütünlüklü marksizm bilgisi-

ne tanıklık eder, “Halkın dostları. . .” adlı yapıtı. Kapsamlı ve bütünlüklü marksist bilgisi, bu yapıtı inceleyen herkes tarafından kolaylıkla tespit edilebilir. Lenin, kapsamlı ve bütünlüklü marksizm bilgisi ve kavrayışına keza, “marksist yönetime mükemmel egemenliğe” nasıl ulaştı? Diğer bir anlatımla, marksizmin bu bütünlüklü ve kapsamlı kavranışının ve marksizmin yöntemine mükemmel egemenliğin **dinamiği** neydi?

Burada Rusya’nın toplumsal koşulları ve devrimci hareketin durumu ile Lenin’in etkileşimi ve ilişkilenişi ana noktayı oluşturuyor.

“...kır gerçekten de parçalanıyor. Üstelik kır çoktandır tamamen parçalanmış bulunuyor. Ve eski Rus köylü sosyalizmi de, bir yandan işçi sosyalizminin yolunu açarak, öte yandan da kaba küçük burjuva radikalizmi halinde yozlaşarak onunla birlikte parçalanmıştır. Bu değişiklik, yozlaşmadan başka bir şey olarak tanımlanamaz.” (6)

Reform sonrası Rusya’da özellikle, kırdan hızlanan kapitalist gelişme serflik düzenini/köylülüğü çözüyor ve “eski sosyalizmin” toplumsal temellerini sarsıyordu. Bu, köylülüğü temel alan devrimci hareketin başarısızlığı ile de birleşerek, sosyalistler arasında Rusya’nın ekonomik ve toplumsal koşullarının anlaşılmasını sağlayacak devrimci teori arayışlarına duyulan ilgiyi mahmuzluyordu. Gerçi, 1883’de Plehanov, marksizmi benimsemiş ve önderliğini yaptığı “Emeğin Kurtuluşu” grubu Rusya’da marksizmin propagandasını yürütüyordu. Lenin ve diğer devrimcilerin marksist eğitime katkıları da küçümsenemez, ama hâlâ Rusya’nın ekonomik ve toplumsal koşullarının, siyasi tarihinin vb. materyalist analizine dayanan devrimci teori geliştirilebilmiş değildi.

“Ama şimdi”, diyordu Lenin, “hiç kuşku yok ki, bu teori (Narodnik köylü sosyalizmi teorisi-bn.) saygınlığını yitirmiştir ve Rus sosyalistleri, mevcut bilgi düzeyinde, marksizmden başka devrimci teori olamayacağını

ne kadar çabuk anlarlarsa, tüm çabalarını bu teorinin teorik ve pratik olarak Rusya'ya uygulamaya ne kadar çabuk hasrederlerse - devrimci çalışmanın başarısı o kadar emin ve çabuk olacaktır." (7)

Lenin'in daha sonra, *Ne Yapmalı* adlı yapıtında "devrimci teori olmadan, devrimci hareketin de olamayacağı"nı (8) vurguladığını ve Rusya'da sosyal-demokrat hareket bakımından teorinin önemini somut olarak açıkladıktan sonra ulaştığı şu sonucu da hatırlayalım:

"Daha aşağıda, bu tüm halkı otokrasinin boyunduruğundan kurtarma görevinin omuzlarımıza yüklediği politik ve örgütsel yükümlülüklerden söz edeceğiz. Şimdilik sadece, **öncü savaşı rolünü ancak bir öncü-teorinin kılavuzluk ettiği bir partinin yerine getirebileceğine işaret etmek istiyoruz.**" (9)

Rusya'nın toplumsal koşulları, köylülüğe dayanmayı temel alan, geleceği köylülükte/köy komününde gören devrimci hareketin başarısızlığı ve "eski sosyalist" teorilerin açığa çıkan geçersizliği sosyalistleri ve genç bir devrimci olarak Lenin'i büyük bir tutkuyla devrimci teori arayışına itti. Ve Lenin, O'nu marksizmde keşfetmekle kalmadı, aynı zamanda marksizmi, yani biricik "devrimci teori"yi **kendisi için sorun** haline getirdi, getirebildi. Çünkü O, "devrimci çalışmanın başarısı"nın güvenceye alınması ve hızla geliştirilmesine tutkuyla bağlıydı. O'na göre Rus sosyalistleri "tüm çabalarını bu teorinin" marksizmin, "teorik ve pratik olarak Rusya'ya uygulanmasına ne kadar çabuk hasrederlerse" devrimci çalışmanın başarısı "o kadar emin ve çabuk" olacaktı. Lenin'in marksizmi, devrimci teoriyi kendisi için bir sorun haline getirmesini sağlayan işte bu yaklaşımdı. Lenin'in ilk ve temel marksist eğitiminin üstünlüğü ve gücü, tam olarak "Marksizmi kendisi için sorunlaştırma," sorunlaştırarak uygulamalı biçimde öğrenme yeteneğinde verilidir. Ve bu yaklaşım onu, kapsamlı ve bütünlüklü bir marksizm bilgisi ve kavrayışı elde etmeye, marksist yöneme mükemmel egemenliğe yöneltti. Komünist hareketin teorik temellerinin zayıflığının sorumluluğunu taşıyan bizim tembel ve hazırcılığa alış-

mış marksistlerimizin, Lenin'in daha bir devrimci olarak yetişme çağında marksizmi "**kendisi için bir sorun haline getirmesi**" üzerinde özellikle durmaları gerekiyor. Bu yalnızca kendi marksizmlerini aşmalarının ve bütünlüklü marksizm bilgisi ve kavrayışına ulaşmalarının değil, aynı zamanda proleter sınıf mücadelesinin önünü aydınlatma çalışmasına katkıda bulunabilmelerinin de temel ön koşuludur.

Lenin'in "marksist yöneme" derinliğine hakimiyeti üzerinde duracağız, ama hemen burada bir başka yöne dikkat çekebiliriz. O'nun "bu teorinin teorik ve pratik olarak Rusya'ya uygulanması" formülü son derece önemlidir. Lenin, devrimci eylem alanı olan Rusya ile bağıntılı, bu bağıntıları kurma, somut devrimci görevine bağlanmış bir marksizmden söz ediyor. Devrimci teorinin devrimci eylemle sarsılmaz bağı, onun tüm yaşamını kırmızı bir çizgi gibi izler. Bu yanı, marksizmin "işlevsel kavranışı" olarak tanımlayabiliriz. Marksizmin işlevsel ve uygulamalı kavranışında Lenin günümüze değin ulaşamayan bir yüksekliğe tırmanmıştır. İkinci olarak, bizzat bu formülasyonun kendisi, onun marksizmin yöntemini derinliğine kavrayışının mükemmel bir örneğini sunuyor bize. Marksizmi kendisi için bir sorun haline getiriyor, ama akademisyence, filozofça değil, devrimci "eylem adamı" olarak, ve devrimci eylemle kopartılamaz bağıntısı içerisinde! Marks, Feurbach Üzerine Tezler'in 11. sinde, "*Filozoflar yalnızca dünyayı değişik biçimlerde yorumladılar, önemli olan onu **değiştirmektir***" (10) diyordu. Bu, Lenin'in teorik ve pratik devrimci eyleminin bütün özü ve anlamı oldu.

Lenin kendisi ve Rus devrimcileri için marksizmi "bir sorun" haline getirebildi. Çünkü o, aynı zamanda eğitimcilerin de eğitime ihtiyacı olduğunu derinliğine kavramıştı:

"*Koşulların ve eğitimin değişiminin materyalist öğretisi, ortamı değiştirmek için insanlar gerektiğini ve eğitimcinin kendisinin de eğitime gereksinmesi olduğunu unuttur. Bu nedenle o, toplumu iki kısma bölmesi gerekir -ki, biri toplumun üstüne yükselmiştir.*

Koşulların ve insan faaliyetinin değiş-

tirilmesinin ya da kendi kendine değişmesi - nin üst üste çakışması, ancak ussal olarak ve devrimci pratikle kavranabilir ve anlaşılabilir.” (11)

Keşfettiği devrimci teoriyi kendisi için bir sorun haline getiren Lenin, “teorik ve pratik olarak” bu teorinin Rusya’ya uygulanmasına kilitlenmişti.”Eski sosyalizmin” toplumsal temellerinin sarsıldığını ve bu “eski sosyalizmin” -ütopik köylü sosyalizminin krizine ve yozlaşmasına yol açtığını çözümlendi ve şu sonuca ulaştı;

“Rusya’nın, demokrasi ve sosyalizmin bölünmez ve ayrılmaz bir bütün halinde kaynaştığı (örneğin Çernişevsky’nin zamanında olduğu gibi) toplumsal gelişme döneminin bir daha gelmemek üzere geçtiği konusunda en çarpıcı ve inandırıcı kanıtı sağlamaktadır. Rus sosyalistlerinin şurada burada hâlâ yaşıdığı ve onların teorilerini ve pratik çalışmalarını en zararlı biçimde etkileyen, Rusya’da demokratların fikirleriyle sosyalistlerin fikirleri arasında hiçbir derin nitelik farklılık olmadığı yolundaki düşüncenin, bugün kesinlikle hiçbir temeli yoktur.”

“Tam tersine; geniş bir uçurum, bu fikirleri ayırmaktadır. Ve Rus sosyalistlerinin bunu anlamalarının, demokratların görüşlerinden TAM ve KESİN bir KOPMANIN KAÇINILMAZ ve ZORUNLU olduğunu anlamalarının zamanı gelmiştir.” (12)

Lenin, “TAM”, “KESİN”, “KOPMA”, “KAÇINILMAZ” ve “ZORUNLU” kavramlarını büyük harflerle yazıyor. Fakat bu nasıl başarılacaktır? İşte, Lenin için, biricik devrimci teori olarak “marksizmi” ve proletarya sosyalizmini, ya da bilimsel sosyalizmi kendisi için bir **sorun haline getiren** bir başka temel kalkış noktası! Ancak derin, kapsamlı ve bütünlüklü marksizm bilgisi, ancak marksizmin yöntemine, derinliğine egemenlik ve bütünlüklü bilimsel sosyalizm bilgisi ve kavrayışı, “KAÇINILMAZ ve ZORUNLU olan”, “demokratların görüşlerinden TAM ve KESİN bir KOPMA”yı sağlayabilirdi. Lenin, bu sorun üzerinde tekrar tekrar durur:

“**Sosyalizm** hakkındaki küçük-burjuva teorilerden kopma gereğinden söz ettiğime de dikkat etmenizi rica ederim. İncelemiş olduğumuz küçük-burjuva teoriler, sosyalist

teoriler olduklarını iddia ettikleri ÖLÇÜDE, KESİNLİKLE gericedirler.” (13)

“Sosyalistler bütün küçük-burjuva fikirlerden ve teorilerden KESİNLİKLE ve TAM OLARAK kopmalıdır.” (14)

Yanlış anlaşılma olasılığını önlemek bakımından vurgulamak gerekiyor; Lenin “demokratların görüşlerinden” yani “küçük-burjuva fikir ve teorilerden” sosyalistlerin kesin kes kopması gerekliliği üzerinde inatla duruyor. Fakat bu, Lenin’in demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımı önemsiz gördüğü anlamına hiç mi hiç gelmiyor:

“Genel olarak, Rus komünistleri, marksizm yanlıları, herkesten fazla kendilerine SOSYAL-DEMOKRAT adını vermelidirler ve faaliyetlerinde, DEMOKRASİNİN büyük önemini asla unutmamalıdır.” (15)

Geçerken aynı Lenin’in 1917 Nisan’ında partinin isminin değiştirilmesi için yürüttüğü savaşımı okura hatırlatmak isteriz. Aynı Lenin o zaman, “Sosyal-Demokrat” isminin değiştirilmesi için savaşıyordu. Ve bu “iki farklı tavır” arasında paradoks arayanlar, marksizmin yöntemini hiç mi hiç anlayamışlardır. Farklı tarihsel ve politik koşullar altında bu iki farklı tavır bütünüyle tutarlıydı. Lenin aynı yaklaşımla, yani marksizmin yöntemini kullanarak farklı tarihi ve politik koşullar altında aynı konuda farklı sonuçlara ulaşıyordu. . . . Konumuza dönelim, sosyalistler, demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımına devrimci sosyalistler olarak katılırlar; ve demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımın şampiyonluğunu üstlenirler. Bizde sosyalistlerin “demokratların görüşlerinden” kopmaları gerektiğini öğrenen kimi devrimcilerin, “marksistlerin” o hızla, demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımına burun kıvrarak küçümsedikleri ve hatta bunu saf kan marksist oluşlarının tezahürü sayarak böbürlendikleri biliniyor. Ekim çevresi bunun tipik ve çarpıcı örneğidir. En ivedi politik görevlere sırt çevirmeleri, ya da kaçmaları onların “marksizmi”nin yaşamla bağıntısını kopartıyor, ister istemez soldurup ölüme yatırıyor. Çünkü bu, marksizmin yönteminden kopmayı ve keza, teorinin proleter sınıf mücadelesiyle bağıntısını yitirerek kendi kendisinin amacı haline yükseltilecek yozlaştırıl-

masını getiriyor. Oysa, bunlar ve Lenin'i okuyan herkes, Lenin'in demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımı küçümseyerek ihmal edenlerin sosyalist olamayacağı düşüncesinde olduğunu da bilirler:

"Çünkü, 'komünistlerin her devrimci hareketi desteklediklerini', bu nedenle, sosyalist inançlarımızı bir an bile gizlemeksizin, tüm halkın önünde genel demokratik görevleri anlatmak ve vurgulamakla yükümlü olduğumuzu pratikte unutan biri sosyal-demokrat değildir. Her türlü genel demokratik sorunların gündeme getirilmesinde, öne çıkartılmasında ve çözülmesinde herkesten önde olma yükümlülüğünü pratikte unutan biri, sosyal demokrat değildir." (16)

Lenin, demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımdan uzaklaşmaktan vb. , değil, "demokratların görüşlerinden" yani, "küçük burjuva fikir ve teorilerden KESİNLİKLE ve TAM OLARAK", "KOPMAYI" inatla savunuyor. Çünkü, Rus sosyalistleri bu fikirlerle bağlantılıdır ve ancak,

marksizm ve bilimsel sosyalizm, Lenin'in ısrarla açıkladığı sosyalistlerin küçük burjuva teorilerden kopması yolundan gelişebilir. Demek ki Lenin, "eski sosyalizm"den, küçük burjuva teorilerden "kopmayı" kendisi için de bir sorun haline getirmiştir. Lenin'i 23-24 yaşında bilimsel sosyalizmin derin ve kapsamlı bilgisi ve kavrayışını elde etmeye götüren, teorik pratik çalışma enerjisini, tutkusunu uyandıran temel etkenlerden biridir bu.

Burada geçerken bir başka yanlış anlaşılma olasılığını önlemek bakımından hatırlatalım ki, sosyalistlerin "demokratların görüşlerinden" "kopması"nın anlamını, önem ve gerekliliğini ısrarla açıklayan ve savunan Lenin, demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımın önemini asla küçümsemediği gibi, bu savaşımında "radikal demokrasiyle yana mutlakiyete, gerici toplumsal tabaka ve kurumlara karşı savaşma"nın "işçi sınıfının doğrudan görevi" (17) olduğunu açıklamayı da ihmal etmez. Ve Narodnik teorileri eleştirirken,

Lenin şu son derece önemli tesbiti yapar:

"Narodnik teorisyenler, araştırmacılar, toplumbilimde sağlam bir teoriden, üretim ilişkilerini ayırmanın ve özel bir biçimde incelenmenin gereğini gösteren bir teoriden yoksundular." (18) Sorun narodnik fikirlerden önce ve temelde "öznel toplumbilimciler" olarak narodniklerin yöntemindeydi. Lenin, Rusya'nın ekonomik toplumsal gerçeklerinin materyalist çözümlenmesine dayanarak narodniklerin idealist "öznel toplumbilimi"ni yıktı."Halkın Dostları Kimlerdir. . ." adlı yapıtı baştan sona henüz '24'ündeki Lenin'in "marksist yöntem mükemmel egemen"liğine tanıklık eder. Hatta daha doğrusu Lenin, bu yapıtında, marksist yöntemi Rusya toplumuna mükemmel biçimde uygulamış ve bizzat yöntem sorunları üzerine "halkın dostları" ile savaşımıştır. Ama özellikle dikkat çekici olan şudur ki Lenin, marksist yöntemin soyut bir açıklaması ile yetinmez, "halkın dostları" ile yöntem üzerine ideolojik

Lenin kendisi ve Rus devrimcileri için marksizmi "bir sorun" haline getirebildi. Çünkü o, aynı zamanda eğitimcilerin de eğitime ihtiyacı olduğunu derinliğine kavramıştı:

savaşımı, yöntemin Rusya'ya uygulanması üzerine temellendirir. Bunun hiç de tesadüf olmadığını görüyoruz:

"Sosyal-demokrat teorinin örneklenmesinde, köylü elsanatı ekonomisine ilişkin verileri yeğlememin bir nedeni daha var. Eğer "halkın dostları"nın görüşlerini eleştirirken, onların fikirlerini marksist fikirlerle karşılaştırmakla yetinseydim, bu materyalist yöntemden ayrılmak olurdu. (abç) Ek olarak "Narodnik" fikirlerin açıklanması, bunların mevcut toplumsal ekonomik ilişkilerimizdeki MADDİ temelinin sergilenmesi de gerekmektedir. . . Bu örnekler kırsal ekonominin burjuva niteliğini sergiler ve böylece "halkın dostları"nın küçük-burjuva ideolojisi olarak sınıflandırılmasının doğruluğunu ortaya koyarlar. Ama hepsi bu değil, bunlar bizim radikallerin fikirleri ve programları ile, küçük-burjuvazinin çıkarları arasında çok yakın bir bağ olduğunu da gösterirler; bu radikal fikirlerin bizim toplumumuzda neden bu kadar

yaygın olduğunu açıklayan şey, bunların programlarının ayrıntılı bir incelemesinden sonra daha da açıklığa kavuşacak olan bu bağıdır, bu bağ ayrıca, "halkın dostları"nın si - yasal bakımdan köle ruhlu ve uzlaşmaya ha - zır oluşlarını da çok güzel açıklamaktadır." (19)

İlginç ve mükemmel değil mi! Eğer di - yor Lenin, "halkın dostla - rı"nın görüşlerini eleştirirken "onların fikirlerini marksist fi - kirlerle karşılaştırmakla yet - tinseydim, bu, materyalist yöntemden ayrılmak olur - du." Okur her halde ister is - temez bizde kendini mark - sist, materyalist vb. sıfatla tanımlamayı pek seven devrimciler ve solcuların "marksist", "materyalist eleştiri" adına yaptıklarını düşünecektir. Öyle fazla uzağa gitmeye de gerek yok, marksist Leninist Komünist safları terk eden Garbis Altınoğlu arkadaş tipik örnektir. Bizim marksist - lerimizin "marksist eleştiri" adına yaptıkları tam da Le - nin'in "materyalist yöntem - den ayrılmak" dediği şeydir. İdeolojik hasımlarınızın fikir - leriyle marksist fikirleri karşılaştırmaktan ibare - t "marksist eleştirin" -ki çoğu zaman bu bile yapılmaz, devrimci teori ve pratiği geliştiremeyeceği, teorik bakımdan doğru olduğu kadar, pratik olarak da kanıtlanmıştır.

Okuyucunun dikkatini aynı zamanda Lenin'in "marksist fikirer" ile "materyalist yön - temi" bir ve aynı şey olarak görmediğine, materyalist yöntemin üstünlüğünü vurguladı - ğına çekmek istiyoruz. Elbetteki "marksist fi - kirler" ile "marksizmin yöntemi" karşı karşıya getirilemez. Ve elbette ki "marksist fikirler" ile marksizmin yöntemi tutarlı bir bütün oluştu - rur. Ancak marksist fikirler en nihayetinde marksist yöntemin gerçek süreçlere uygu - lanmasının sonuçlarıdır."marksist fikirler" pek ala eksik ve hatta "yanlış" da olabilirler. Ya da gerçekliğin aslına uygun bilgisi anla -

mında "doğru" oldukları durumda da gerçek - liğin hareketinin gerisinde kalarak "eski"yip aşılabilirler. O halde, demek ki, "marksist fi - kirler" in kendileri de materyalist yöntemin sı - navından geçirilebilirler. Asıl ve temel olan, özsel olan materyalist yöntemdir. Oysa, ül - kemizde durum tam tersidir. Kaba marksist eğitimin sonucu olarak, parça parça marksist

fikirlerle ve hatta fikir kırıntı - larına dinsel bir bağlılık, di - ğer yandan materyalist yöntemin lafının edilmesin - den ibarettir en yaygın "marksizm" savunusu. Bu, marksizmin küçük burjuva seçmeciliğiyle çarpıtılma - sından, dejenere edilme - sinden başka bir şey de ğil - dir. Zaten, küçük burjuva devrimciliği ya da reformizm - i, marksizm adına konu - tuğu oranda revizyonisttir ve bunu açığa çıkartmak, komünistlerin gerekli ağırlı - ğı veremekte yükümlü ol - dukları ihmal edilemez gö - revleri arasındadır.

"Halkın dostları" yla ideolo - jik savaşımında, "onların fi - kirleri ile marksist fikirleri karşılaştırmakla yetinsey - dim, bu, materyalist yön -

temden ayrılmak olurdu." Lenin'in bütün ya - şamı boyunca, marksist materyalist yönleme bağlılığının bütün gizi burada açığa çıkıyor. Fakat elbette ki, marksist materyalist yön - me bağlı kalmak için, yöntemi bir sorun hali - ne getirmez, yöntemin kapsamlı bilgisine hakim olmanız da yetmez, aynı zamanda ve daha da önemlisi materyalist yöntemi uygu - lama yeteneğini derinliğine kazanmanız ge - rekir. Yani marksist materyalist yöntemi yal - nızca "ussal olarak" de ğil, aynı zamanda "devrimci pratikle" kavrayabilirsiniz. Matery - alist yöntemin lafını daha az ederek, bütün toplumsal siyasal olaylara uygulamak, mark - sist materyalist yöntemi kavramanın biricik devrimci ve marksist yoludur.

"Marksistler der Lenin, Marks'ın teori - sinden, yalnızca onun toplumsal ilişkileri ay -

Lenin, demokrasi ve politik özgürlük uğruna savaşımından uzaklaşmaktan vb., de ğil, "demokratların görüşlerinden" yani, "küçük burjuva fikir ve teorilerden KESİNLİKLE ve TAM OLARAK", "KOPMAYI" inatla savunuyor. Çünkü, Rus sosyalistleri bu fikirlerle bağlantılıdır ve ancak, marksizm ve bilimsel sosyalizm, Lenin'in ısrarla açıkladığı sosyalistlerin küçük burjuva teorilerden kopması yolundan gelişebilir.

dınlatmak için mutlaka gerekli olan son dere - ce değerli yöntemlerini koşulsuz alırlar ve dolayısıyla da, ilişkiler üzerine yargılarının ölçütünü, soyut şemalarda ve buna benzer saçmalıklarda değil, bu yargının doğruluğun - da ve gerçekliğe uygunluğunda bulurlar.” (20)

“Halkın dostları”nı yanıtlarken yazdığı şu satırları da eklemeliyiz:

“Nasıl ki dönüşümcülük (evrim teorisi - bn), hiç de türlerin “tüm” oluşum tarihini açık - lama iddiasında değilse, yalnızca bu açıkla - manın yöntemlerini bilimsel bir temele oturt - mak iddiasındaysa, tarihteki (tarihsel olmalı - bn) materyalizmde, hiçbir zaman her şeyi açıklama iddiasında olmamış, yalnız - ca tarihi açıklamanın, Marks'ın deyimiyle (Kapital) “tek bilimsel” yöntemini göstermek iddiasında bu - lunmuştur.” (21)

Fakat yalnızca bu kadar da değil. Marksizmin yönteminin marksist fikirle - re üstünlüğünü öne çıkar - tan Lenin, “eleştiri” kavra - mını da kendisi için bir so - run haline getirir:

“Eleştiri der Lenin, belli bir olgunun fikirle değil, başka bir olguyla karşılaştı - rılmasından ve karşı karşı - ya konmasından oluşur; önemli olan şey, her iki olgunun da elden geldiğince tam olarak araştırılması ve bunla - rın birbirine göre, gerçekten de farklı gelişme anlarını oluşturmalarıdır; ama hepsinden önemli olan, tüm bilinen durumların, bunların sıralarının ve farklı gelişme aşamaları ara - sındaki ilişkinin de aynı ölçüde tam bir araş - tırmasının yapılmasıdır. Marks ekonomik yaşamın yasalarının, geçmiş ve gelecek için bir ve aynı olduğu görüşünü reddeder. Tersine her tarihsel dönemin kendi yasaları var - dır.” (22)

Bilinçli öge uygarlık tarihinde ikincil bir rol oynadığına göre, “konusu uygarlık olan bir eleştirinin, kendine temel olarak alacağı en son şey, bilincin herhangi bir biçimi ya da

her hangi bir sonucudur.”(23)

Açıktır ki Lenin'in “eleştiri” kavramı materyalist yöntemden hareketle çıkartılmış yöntemsel bir sonuçtur. Çünkü marksist ma - teryalizme göre, insanların varlığını belirle - yen şey, bilinçleri değil, tam tersine, onların bilincini belirleyen toplumsal varlıklarıdır. O halde konusu “uygarlık”, yani insan toplumu olan bir eleştiri için temel alınacak şey bilin - cin her hangi bir biçimi ya da sonuçları ola - maz. Eleştiri kavramı, Lenin'in marksist ma - teryalist yöneme derinliğine mükemmel ha - kimiyetinin çarpıcı bir göstergesidir. Türki - ye'nin ekonomik toplumsal yapısı, siyasal ta - rih dahil, “eleştiri”yi ciddi ve sorumluluk gerektiren dev - rimci bir eylem olarak algı - lamayan, üst perdeden ucuz suçlamalarla rakipleri - ni yerle yeksan ettiğini zan - neden yöntem, ciddiyet ve sorumluluk yoksunlarının at koşturduğu coğrafyamızda, Lenin'in eleştiri kavramının altı nedenli koyu çizilse ye - ridir. Marksist materyalizm adına, gülünç durumlarını süregenleştirenler, hiç kuş - kusuz devrimci Maocu akımlardır. Marksist mater - yalizmden öylesine uzaktırlar ki, marksizm adına tam bir iman gücüyle bağlandık - ları yarı-sömürge ülkelerin

Kaba marksist eğitimin sonucu olarak, parça parça marksist fikirlere ve hatta fikir kırıntılarına dinsel bir bağlılık, diğer yandan materyalist yöntemin lafının edilmesinden ibarettir en yaygın “marksizm” savunusu. Bu, marksizmin küçük burjuva seçmeciliğiyle çarpıtılmasından, dejenere edilmesinden başka bir şey değildir.

yarı-feodal olarak kalacağı küçük burjuva saplantısıyla, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın ekonomik ve toplumsal yapısı üzerine teorik çalışmayı gereksiz ilan etmektedirler. 20. yüzyılın en büyük devrimcilerinden Mao Ze - dung onlara göre, tanrısal ilahi bir güçle bu sorunları çözümlenmiştir.

Lenin, marksizmde özsel olan şeyin materyalist yöntem olduğunu daha '24'ünde derinliğine kavradığı için ve “Halkın Dostları Kimlerdir...” adlı yapıtını marksist yöntemin açıklanması ve Rusya'nın ekonomik toplumsal koşullarına uygulanmasında gördüğü - müz gibi, materyalist yöntemi de teorik ve pratik çalışmanın bir sorunu haline getirdi. Lenin'in teoriden üstün tuttuğu şeye geçme -

den önce, Lenin'in marksizmi kavrayışını ve marksist teori ile ilişkilenişini aydınlatan bir pasajı daha aktarmakta yarar görüyoruz.

“Öte yandan ise, Marks, teorisinin tüm değerinin, “özünde eleştirel ve devrimci” olmasında yattığını kabul ediyordu. Ve bu son nitelik gerçekten de tam ve koşulsuz olarak marksizmin yapısında vardır. Çünkü bu teori, modern toplumdaki bütün uzlaşmaz karışıklık ve sömürü biçimlerini açığa çıkartma, bunların evrimini izleme, geçici niteliklerini, farklı bir biçime dönüşmelerinin kaçınılmazlığını gösterme ve böylece tüm sömürüyü elden geldiğince çabuk ve kolayca sona erdirmeye - sinde bir araç olarak proletaryaya hizmet etme görevini doğrudan doğruya önüne koymuştu. Tüm ülkelerdeki sosyalistleri kendine çeken bu teorisinin dayanılmaz çekiciliği, tam da, kesinlikle ve en üstün biçimde bilimsel olmak (toplumsal bilimde son söz olmak) niteliği ile devrimci olmak niteliğini birleştirmiş olması olgusunda yatar, bunları rasgele ve yalnızca öğretinin kurucusu kendi kişiliğinde bir bilincinin ve bir devrimcinin niteliklerini birleştirmiş olduğu için değil, kendi yaradılışı gereği ve ayrılmaz bir biçimde birleşmiştir. Gerçekten de, teorisinin görevi, bilimin amacı, burada, gerçek ekonomik savaşımında ezilen sınıfa yardım olarak tanımlanmıştır.” (24)

Ve zaten bilimsel sosyalizmin kurucuları Marks ve Engels, işçi sınıfına “doğru savaşım sloganı sağlamak” istediklerini ilan etmemişler miydi? Marks ve Engels'den sonra bilimin ve devrimci teorisinin işçi sınıfının ve sömürülen emekçilerin hizmetinde olduğunu teorik ve pratik çalışmalarlarıyla en iyi kavrayan yalnızca Lenin oldu.

Lenin, marksizmin “özünde eleştirel ve devrimci” oluşunu önce, “yapısında” buluyordu.”marksizmin yapısı” derken hiç kuşkusuz marksizmin yöntemiydi sözkonusu ettiği. Bununla birlikte, sonra da, “teorisinin görevi,

bilimin amacı” ezilen sınıfa yardım etmektir. Bu marksist teorisinin yaşama bağı onun sürekli canlı kalmasını sağlayan hayat damarıdır. Lenin'de bu iki temel unsur kopartılmaz bir bütün oluşturur. Lenin'in marksizmini “özünde eleştirel ve devrimci” yapan da zaten bunlardır. O, gerekli olduğu her durumda Marks'ın fikirleri için savaşıma girer, ama yukarıda açıklayıp vurguladığımız gibi, Lenin'de Marks'ın yöntemi, Marks'ın fikirlerine üstündür. Bunu, “Halkın Dostları Kimlerdir...” yapıtına, bir başka açıdan baktığımızda da görürüz.

Marks ve Engels'den farklı olarak Lenin ideoloji kavramını kullanır. Marks ve Engels'e göre ideoloji, gerçekliğin çarpıtılarak ters yüz edilmesiydi, yanılsamaydı. Oysa Lenin ideoloji kavramını yeni bir kapsam ve içerikle yeniden kurdu. İdeoloji kavramı Lenin'de aynı zamanda pozitif bir anlama kavuştu. Çok açık biçimde Lenin, Ne Yapmalı adlı yapıtında sosyalist ideolojiden biraz olsun uzaklaşmanın burjuva ideolojisini güçlendireceğini ya da burjuva ideolojisinin güçlenmesine hizmet

edeceğinin altını çizdi. Demek ki, Lenin'in marksizmle ilişkilenişi, marksizme bağlılığı da “özünde eleştirel ve devrimci”ydi ve bu, dolaysız biçimde Lenin'in sıkı sıkıya bağlı olduğu ve derinliğine kavradığı marksizmin yönteminden kaynaklanır. Bunu, marksizmin yöntemini tanımlanmasında da görebiliriz. Marks ve Engels kendi yöntemlerini materyalizm olarak tanımlamışlardı. Lenin marksizmin yöntemini “Halkın Dostları Kimlerdir...” adlı yapıtında, “diyalektik materyalizm” olarak tanımlar.

“Oysa Bay Mihaylovsky, 1877'de “kı-zıl” (yani devrimci sosyalist) Marks'ı liberal eleştirmenlere karşı savunmak görevine öylesine dalmıştı ki, Marks'ın yöntemi ile kendisinin bağdaşmazlığını görememişti. Ve sonra, diyalektik materyalizmle (abç) öznel toplumbilim arasındaki bu uzlaşmaz çelişki,

Engels'in makaleleri ve kitapları tarafından ve Rus sosyal-demokratları tarafından ona açıklandı.” (25)

Lenin'e göre Marks'ın öğretisi “birinci olarak, tarihin materyalist anlayışına, ikinci olarak da, diyalektik yönetime dayanır.” (26) Diyalektik materyalizm özünde devrimcidir.

Yukarıda dikkat çekmiştik, teorik ve pratik çalışmalarında sürekli ve daima marksizmin yöntemine sıkı sıkıya bağlı kalan **Lenin'de, gerçekler teoriye “üstün”dür.** Bunun materyalist yöntemin gereği olduğu kolayca söylenebilir. Fakat bizim sözde marksistlerimiz şura da kalsın gerçek marksistlerimiz için bile, bunun sıklıkla sözde kaldığı gerçekliği düşünülürken, Lenin'in yaklaşımının önemi açığa çıkar:

“Marks'ın diyalektiğine saldıran Dühring'i yanıtlarken, Engels, Marks'ın herhangi bir şeyi Helgelci üçlüler aracılığıyla tanımlamayacağına asla aklından geçirmediyini, Marks'ın yalnızca gerçek süreci incelediyini ve araştırdığını, onun tanıdığı tek teori ölçütünün, bu teorisinin gerçekliğe uygunluğu olduğunu söylüyor.” (27)

“Teorisinin gerçeklere uygunluğu!” Ya - lın ve mükemmel değil mi! Öyle ya, kerameti kendinden menkul olmadığına göre, teorisinin mihenk taşı, teorisinin “denetleyicisi”, eğer materyalist olarak kalınacaksa “devrimci pratik”ten, gerçekliğin kendisinden başka bir şey olamaz.

“Marks'ın yazınsal ve devrimci faaliyetlerinin ta başından beri, toplumbilimsel teoriden, gerçek süreci -bunun ötesinde bir şeyi değil- doğru olarak anlatmasını istediğine lütfen dikkat edin.” (28) Teorisinin gerçek süreci doğru olarak anlatabilmesi için yönteminin diyalektik ve materyalist olması gerekir. “Gerçek süreci doğru,” aslına uygun olarak anlatmalıdır teori. Ama teorisinin gerçek süreçleri aslına uygun anlatıp anlatmadığı yine gerçek sürecin kendisi tarafından denetlenmelidir. Lenin'in devrimci yaşamı, “kendi kendisi ile ilişkilenişi” bu denetimin mükemmel örneğini oluşturur.

Lenin'in ulaştığı sonuçlar hâlâ öğreticiliğini korumaktadır:

“Yukarıda değinilen teorik çalışma olmaksızın ideolojik lider olamazsınız, bu ça -

lışmayı davanın gereksinimlerini karşılama - ya yöneltmeden ve bu teorisinin sonuçlarını iş - çiler arasında yaymadan ve onların örgütlen - mesine yardımcı olmadan ideolojik lider ola - mayacağınız gibi.

Görevin böyle sunulması, sosyal de - mokrasiyi, sosyalist grupların çoğu kez acı - sını çektikleri kusurlardan, yani dogmatizm ve sekterlikten korumaktadır.

Bir öğretinin en üst ve tek ölçütü - nün gerçek toplumsal ve ekonomik geliş - me sürecine uygunluğu (abç) *olduğu yer - de, dogmatizm olamaz; görev, proletaryanın örgütlenmesini ilerletmek olduğu zaman ve bu yüzden de “aydınların” rolünün, aydınlar arasından özel liderler çıkmasını gereksiz kılmak olduğu zaman, sekterlik olamaz.” (29)*

İşçi sınıfına sarsılmaz bağlılık ve gü - ven, Lenin teorisini aydınlatır. “Bir öğretinin en üst ve tek ölçütü” “gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğudur.” Gerçekten mükemmel ve yıkılmaz değil mi! Bu, Lenin'de marksizmin “özünde eleştirel ve devrimci” oluşunun mükemmel bir doğrulanmasıdır. Aşağıda çözümleyeceğimiz örneklere göstereceğimiz gibi, “bir öğretinin en üst ve tek ölçütünün gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğu” yön - temsel çıkarsaması, Lenin'in nasıl olup da birçok durumda önceden açıkladığı, savunduğu “fikirlere” veya “görüşlere” saplanıp kalmadığını anlamamızı sağlar. 1907 yılında Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı yapıtının 2. baskısına yazdığı önsözde, Lenin bu düşünceye gönderme yapar.

“Bu yapıtta, iktisadi bir araştırmaya ve istatistiklerin eleştirel çözümlemesine dayananarak sunulan, Rusya'nın toplumsal iktisadi düzeninin ve dolayısıyla sınıf yapısının tahli - li, bugün, devrimin ilerlemesi içinde, bütün sınıfların, açık siyasi faaliyeti ile doğru - lanmıştır. Proletaryanın önder rolü, tamamen ortaya çıkmıştır. Ayrıca, tarihsel süreç içinde, proletaryanın gücünün, onun toplam nüfus içindeki payından sınırsız ölçüde daha büyük olduğu da ortaya çıkmıştır.” (abç)(30)

Bizim marksist, marksist-leninist vb. sıfatları kendilerine pek yakıştıran sözde te-

orisyenlerimizin bütün bunlardan hiçbir şey öğrenemedikleri, devrimci hareketi az çok tanıyan herkesin malumudur. Lenin'in küçük-burjuva teorisyenleri eleştirirken formüle ettiği şu ideolojik top mermileri onları birazcık sarsabilir mi acaba?

“Öznel toplumbilimin en tipik özelliği, gerçekliğin doğrudan ve kesin bir tanımından korkması, küçük-burjuvazinin... ”ideal-ler” dünyasında uçmayı yeğlemesidir.” (31)

“Sosyal-demokratlar, onlara gerçekliğe bakmaktan çekinmenin utanç verici bir korkaklık olduğunu söyledikleri zaman. . . bağırlıyorlar.”(32)

Eğer, bu utanç verici korkunun bir çok durumda marksistlerde de görüldüğünü söylemezsek, marksist teorinin “eleştirel ve devrimci” “özü”nden uzaklaşırız. Fakat gerçekliğe korkusuzca bakmak metafizik bir cesarat işi değildir. Çünkü gerçeklik ancak va ancak devrimci teori ile anlaşılabilir. Yalnızca marksist materyalizm gerçeklere korkusuzca bakmayı, gerçeklerle göz göze gelebilme cüretini kazandırabilir. Eleştirel devrimci yaklaşımın tutarlılığı, ve gerçeklere korkusuzca bakabilme yeteneği, en ileri düzeyde teorik ve pratik kendi devrimci eylemimizle ilişkilenişte açığa çıkar.

György LUCKAS, 1924 yılında yazdığı, “Lenin’in Düşüncesi”, “Devrimin Güncelliği” adlı yapıtında, gerçekten nefis bir Lenin anlatısı ve çözümlemesi geliştirmiştir. Lenin, “devrimci işçi sınıfı hareketinin Marks’tan beri yarattığı en büyük düşünür” dür. Lucas, önce Marks’a ilişkin şu çözümlemeyi yapar:

“Gerçek bir tarihsel ve siyasal dehanın çalışma tarzına uygun olarak Marks, İngiliz fabrikasının mikrokosmosu içinde, onun toplumsal öncülleri, koşul ve sonuçlarında, onun oluşumuna yol açan ve varlıklarını zorunlu bir hale sokan tarihsel eğilimlerde, bir bütün olarak kapitalizmin makro kosmosunu hem teorik ve hem de tarihsel olarak ortaya çıkartmıştır.”

“Çünkü, bilim ve politikada, dehayı vasat bir kafadan ayıran budur. Vasat bir kafa, ancak toplumsal olayların dolaysız olarak verilmiş, birbirinden tecrit olmuş momentleri ni anlayabilir ve birbirinden ayırt edebilir. Ve o, genel vargılara ulaşmak istediğinde, ger-

çekte, zaman ve mekanca sınırlı bir fenomenin belirli yanlarını -tamamen soyut bir yolla- “genel yasalar” olarak yorumlamaktan, ve bunları bu şekilde uygulamaktan başka bir şey yapamaz. Öte yandan deha ise (gerçek özün, bir çağın yaşayan, etkin ana eğilimi olduğunu açıkça görür), bütün olayların ardında bu eğilimin işlediğini görür ve yalnızca günlük olaylarla uğraştığını sansa bile, tüm bir çağın belirleyici temel sorunlarını ele alır.”(33)

“Lenin, modern Rusya’nın gelişme sorunları içinde -yarı-feodal bir mutlaki yönetim altında kapitalizmin oluşum sorunlarından, geri bir köylü ülkesinde sosyalizmi gerçekleştirmeye sorunlarına dek- daima, tüm bir çağın sorunlarını gördü: **Kapitalizmin son aşamasına girildiğini ve proletarya ile burjuvazi arasında artık kaçınılmaz olan nihai mücadeleyi, proletaryanın -ve in sanlığın kurtuluşu- yararına yönelme olanaklarını gördü.**”

“O, dahice bir bakışla, zamanımızın temel sorununu, ilk ortaya çıkacağı yer ve zaman içinde derhal seçti: Yaklaşan devrim. Ve bundan sonra, gerek Rusya’ya ilişkin gerekse uluslararası tüm olayları, bu perspektif içinden, devrimin güncelliği perspektifinden kavradı ve kavranabilir kıldı.”

“Devrimin güncelliği: Lenin’in temel düşüncesi ve aynı zamanda onu Marks’a kesin olarak bağlayan nokta budur. Çünkü proleter sınıf mücadelesinin kavramsal ifadesi olarak tarihsel maddecilik, teorik olarak da ancak tarihsel bir anda, devrim tarihin gündeminde pratik bir güncellik kazandığında anlaşılabilir ve formüle edilebilir.”(34)

Lucas, “bilim ve politikada” deha ile vasat bir insanın ayrımı üzerinde ısrarla durur. O’na göre, “vasat bir insan, proletarya devrimini ancak, emekçi kitleler barikatlarda çoktan beri döğüşüyorken görebilir. Ve bu vasat insan üstelik bir de kaba marksist eğitilden geçmişse, bunu ondan sonra da göremeyebilir.” (35)

Lucas, yanılmıyordu. Gerçekten de devrimin güncelliği temel düşüncesi, Lenin’i Marks’a sıkı sıkıya bağlar. Ve Lenin, tam da buradan hareketle marksizmin işlevsel kavranışının zirvesine çıkar. İlk yapıtları dahil,

bütün teorik çalışmalarında bu açıkça görülür. Yukarıda, daha 24'ündeki Lenin'in marksizmin yöntemini Rusya'nın ekonomik ve toplumsal koşullarının çözümlenmesi temelinde, yenilmez ve hayranlık verici bir güçle savunduğunu görmüştük. O'nda teorik çalışma, baştan itibaren pratik çalışma ve devrimci gelişmenin ihtiyaçlarıyla kesin kes bağlı kopmaz bir bütün oluşturuyordu. İstisna tanımaz biçimde tüm yapıtlarında bunu görebiliriz. Lenin'in marksizmini "özünde eleştirel ve devrimci" yapan bunlardır. Ve Lenin, birçok kez, Kautsky ve Plahanov'u eleştirirken onları, çok doğru ve yerinde olarak teorinin eylemle bağını unutmakla suçlayıp yargılaması kendi duruşunun, marksizmle ilişkilenişinin özünü de vermektedir.

Lenin'in marksizmin yöntemini marksist görüşlerden üstün tuttuğunu gördük. Aynı yaklaşımı Lenin'in kendisiyle ilişkilenişinde de buluruz. O, çok belirleyici ve kritik bir çok durumda "kendi görüşlerine" saplanıp kalmamıştır. Yani Lenin'in marksizmi burada da açıkça "özünde eleştirel ve devrimcidir." Lenin daha 1900'ün başında derin çözümleme ve sezgi gücüyle yaklaşan devrimi görmüştü. Ve *Ne Yapmalı* adlı yapıtında şunları yazdı:

"Tarih önümüze şimdi, herhangi bir başka ülkenin proletaryasının karşı karşıya kaldığı bütün acil görevlerin en devrimcisi olan bir acil görev koymuştur. Bu görevin gerçekleştirilmesi, sadece Avrupa gericiliğinin değil, aynı zamanda (şimdi diyebiliriz ki) Asya gericiliğinin de en güçlü dayanağının yıkılması, Rus proletaryasını, uluslararası devrimci proletaryanın öncü müfrezesi duruma getirecektir." (36)

Lenin öngörüsünün bütününüyle gerçekleştirdiğinden kuşku yoktur. 1905 Devrimi, Rusya'da sosyal-demokratlar arasında büyük bir mücadelenin patlak vermesini getirdi. Bütün sosyal-demokratlar ve Lenin, Rusya'nın henüz sosyalist devrimden uzak olduğuna ve hatta sosyalist devrimin dolaysız biçimde yalnızca Avrupa'nın sorunu olduğu görüşünü paylaşıyorlardı. Lenin, sosyalist devrimin önce Avrupa'da gerçekleşeceğini ve Avrupa proletaryasının Rus proletaryasına hem sosyalist devrimi nasıl yapacağını göstereceğini

ve hem de Rus proletaryasının muzaffer Avrupa proletaryasının yardımı ile sosyalist devrimi başarıya götüreceğini düşünüyordu. Ama Rus devrimi de Avrupa'da devrim yangını tutuşturacaktı. Rusya'da devrimin toprak beylerinin, büyük burjuvazinin ve çarlığın amansız direnişine yol açacağını, devrimin zaferi anlamına gelen proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün, bu karşı devrimci direnişi acımasızca ezerek, "devrim yangınına Avrupa'ya taşıyabileceği"nin (37) altını çiziyordu. Lenin, menşevikleri eleştirirken şunları yazıyordu:

"Buradaki temel düşünce, bir çok kez Vperyod (Bolşevik yayın organı-bn) tarafından da, formüle edilmiş olan ve sosyal-demokrasinin demokratik bir devrimdeki kesin zaferinden, yani proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünden (Martinov gibi) korkulmaması gerektiğidir, çünkü böyle bir zafer, Avrupa'yı harekete geçirmemizi sağlayabilecektir; burjuva boyunduruğunu attıktan sonra Avrupa'nın sosyalist proletaryası da, buna karşılık sosyalist devrimi başarıya ulaştırmamıza yardımcı olacaktır." (38) (abç)

Avrupa'da sosyalizm koşulları genel olarak olgunluk düzeyine ulaştığı ve Rusya henüz bu koşullardan uzak olduğu için, sosyalist devrim Avrupa'da başlayacaktır. Zafer kazanan sosyalist Avrupa proletaryası Rus proletaryasına sosyalist devrimi nasıl yapacağını öğretecek ve sosyalist devrimi başarıya ulaştırmasında yardımcı olacaktır. Lenin, Rus devrimi ile Avrupa devrimi arasındaki ilişki üzerine bir çok kez durmuş ve uzun yıllar, yukarıda özetlenen düşünceleri savunmuştur. Fakat bu "fikirlere", kendi "görüşlerine" saplanıp kalmadığını da biliyoruz. 1915'de yani 10 yıl sonra, "Avrupa Birleşik Devletleri solaganı üzerine" adlı makalesinde Lenin, ulaştığı "yeni" sonucu formüle ediyordu:

"Demokrasi ve sosyalizm davası denince yalnızca Avrupa'nın akla geldiği dönemler bir daha geri dönmek üzere geçip gitmiştir." (39)

Ve şöyle devam eder Lenin: *"(Yalnızca Avrupa değil), bir Dünya Birleşik Devletleri —komünizmin tam zaferi, demokratik dev-*

let de dahil olmak üzere, devletin toptan yok olmasını sağlayana dek— bizim sosyalizme bağlılığımız ulusların birliğinin ve özgürlüğü - nün devlet biçimidir. Ne var ki, ayrı bir slogan olarak bir Dünya Birleşik Devletleri sloganı pek doğru sayılmaz, birincisi, sosyalizmle iç içe geçtiğinden ötürü; ikincisi de, tek ülkede sosyalizmin zaferinin olanaksız olduğu anla - mında yanlış yorumlara yol açabileceği ve aynı zamanda da, böyle bir ülkenin öteki ül - kelerle ilişkileri açısından da yanlış anlama - lara neden olabileceğinden ötürü doğru sa - yılmaz.” (40)

Siyasal ve toplumsal gerçekliklerde anlamlı değişiklikler meydana geldiğine, yani “dönem değiştiğine” göre, ilk bakışta bütün bunlarla bağıntılı biçimde Lenin’in düşüncelerinin değişmesinin “olağan”, “normal”, “doğal” ve hatta sıradan bir durum olduğu sanılabilir. Hatta günümüzden bakıldığında böyle düşünmek için yeterli nedenlere fazlasıyla sahibiz. Ancak dönemin kendi çerçevesi içerisinde o kadar da basit ve kolay olmadığı açığa çıkar. Söz konusu olan devrim teorisi. Gerçi ender ustalıkta bir materyalist diyalektikçi olarak Lenin, “somut siya - sal amaçlar, somut koşullar içerisinde belirlenmelidir. Her şey görelidir, her şey akıp gider ve her şey değişir... Soyut gerçek diye bir şey yoktur. Gerçek her zaman somuttur” (41) demişti. Fakat “değişimi” ve bunun sonucunda oluşan yeni durumları, **henüz oluşum halinde** iken sezmek, kavramak ve açıklamak, bu hiç de kolay değildir. Üstelik bu, düşüncelerde bir yenilenmeyi gerektiriyorsa; bazı temel düşüncelerdeki değişikliklerle birlikte oluşmak durumdaysa daha da güçtür. Lenin’in “dönemin değiştiğini” anlayabilmiş olması, yeni dönemin temel eğilimlerini aydınlatabilmiş ol-

“Bir öğretinin en üst ve tek ölçütünün gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğu” yöntemsel çıkarsaması, Lenin’in nasıl olup da birçok durumda önceden açıkladığı, savunduğu “fikirlere” veya “görüşlere” saplanıp kalmadığını anlamamızı sağlar.

ması, onun marksizminin “özünde eleştirel ve devrimci” oluşu sayesinde. Yöntemi fikirlerinden üstün tutması; yöntemi yalnızca “ussal” olarak değil aynı zamanda “devrimci pratikle kavramış” olmasının ve tabii gerçeklerle barışık olmasının sonucudur. Bilimin ezilen sınıfın kurtuluş davasının zaferine hizmet etme amacı ve görevinin, tutuculuğa saplanıp kalmayı asla kaldıramayacağını derin kavrayışı, diğer bir temel etmendir.

Lenin, 1910 yılında yazdığı “Marksizmin Tarihi Gelişiminin Bazı Özellikleri Üzerine” adlı makalesinde, aynı zamanda kendisinin marksizm kavrayışını ve marksizmle ilişkilenişini de tanımlar:

“Engels, kendisi ve ünlü dostu hakkın - da şöyle dardi; Bizim doktrinimiz bir doğma değil, bir eylem kılavuzudur. Bu klasik formül marksizmin sık sık gözden uzak tutulan bir yönünü etkili ve çarpıcı bir biçimde vurgular. Engels’in sözüne kulak asmadığımız takdirde, marksizmi şekilsiz ve kırık dökük bir mumya haline sokmuş, canlı ruhunu boşaltmış, teorik temellerini yıkmış oluruz. Oysa, marksizmin teorik temelleri diyalektik ve her şeyi kapsamına alan çelişkilerle dolu bir hareket anlamında tarih teorisi - dir. Bunu gözden uzak tuttuğumuz taktirde, marksizmin

çağın pratik sorunlarıyla, o her yeni dönemde değişebilen güncel sorunlarıyla ilişkilerini koparmış, hiç değilse gevşetmiş oluruz.” (42)

Sözde marksistlerimiz, küçük burjuva teorisyenler şurada kalsın biz marksistlerin, Engels’in sözlerine kulak asmadığımız da az rastanan bir durum değildir. Lenin, marksizmin canlılığının ve gelişim dinamiğinin devrimci eylemle bağında olduğunu vurgular. Bu, Lenin’in marksizminin daima canlı oluşunu ve Lenin’in marksizmi sürekli geliştiren duruşunu/ilişkilenişini anlamamızı da sağlar.

Eğer, “marksizmin çağın pratik sorunlarıyla, o her yeni dönemde değişebilen güncel sorunlarıyla ilişkilerini” kuramazsanız, ya da koparırsanız, o zaman sizin marksizminizin teorik temelleri yıkılır. Demek ki, marksizmin teorik temelleri ancak ve ancak pratik olarak korunabilir. Siyasi, ekonomik ve toplumsal gerçeklik mutlak anlamda sürekli hareket halinde olduğuna, yani durmaksızın değiştiğine göre, değişen gerçeklikle ilişki içindeki marksizm de sürekli hareket halinde olacak, yenilenecek ve gelişecektir. Gerçekliğin hareketi ile marksizmin gelişimi arasındaki ilişkilenişi sağlayan iki temel unsuru tekrar edebiliriz: İlki, marksizmin yöntemidir; materyalist dünya görüşü ve diyalektik. Ki, Lenin, burada marksizmin teorik temellerini, “diyalektik ve her şeyi kapsamına alan çelişkilerle dolu bir hareket anlamında tarih teorisi” olarak tanımlar. İkinci olarak, bilimin, teorinin “ezilen sınıfa doğru savaş sloganları” sağlama amacına bağlılığının korunmasıdır. Lenin’in marksizmi, “bircik devrimci teori”yi işlevsel kavrayışı gerçekten eşsizdir. Oysa, zamanın büyük marksist otoriteleri Kautsky ve Plahanov’un marksizmi “şekilsiz ve kırık dökük bir mumya haline” soktuklarını, “canlı ruhunu” boşalttıklarını çok iyi biliyoruz. Çünkü onlar marksizmi ölü bir dogmalar yığını olarak kavramışlardı.

Bu makalesinde, marksizmin Rusya’da gelişimini, ekonomik toplumsal ve siyasal değişimiyle ve devrimci hareketin durumuyla bağıntılı olarak çözümleyen Lenin, marksizmi kavrayış sorununa tekrar döner:

“Ölü bir dogma, tamamlanmış, hazır, değişmez bir doktrin olmayıp canlı bir eylem kılavuzu olduğu içindir ki, marksizm sosyal yaşam koşullarında meydana gelen ani değişiklikleri yansıtmazlık edemezdir.” (43)

Lenin’i revizyonizmle suçlayan aklı eveller çıkmıştır. Hiç bir zaman Marks’ı düzeltiyormuş gibi davranmayan Lenin, marksizmin sürekli gelişmesi, geliştirilmesi gerektiği görüşündedir. “Ölü bir dogma, tamamlanmış, hazır, değişmez bir doktrin” değildir marksizm. Marksizmin “değişimi”, marksizmin eylem kılavuzu olarak, “çağın pratik sorunlarına”, “her yeni dönemde değişebilen güncel sorunlara” yanıt vererek ilişkilenme-

sinden ibarettir. Marksizmin değişen durumlara uygulanması, yeni sonuçlar verir, “marksist fikirler” gelişir. Lenin, marksist yöntemi, marksist harekete de mükemmel biçimde uygular.”marksizm sosyal yaşam koşullarında meydana gelen ani değişiklikleri yansıtmazlık edemezdi” derken bunu yapmaktadır. Ve şöyle devam eder:

“Bu değişikliklerin sonucu olarak büyük bir parçalanma, dağılma, kargaşa ve düzensizlik görüldü, türlü türlü dalgalanmalara tanık olundu, bir sözcükle marksizm büyük bir iç bunalım geçirdi. Bu parçalanmaya karşı alınacak önlemler, marksizmin ilkeleri ni savunmak için çetin ve inatçı bir savaş böylece öncelik kazandı.”(44)

1905 devrimi ve yenilgisi, toplumsal koşullarda ani değişikliklere yol açmıştır ve bunların yansıması olarak “marksizm büyük bir iç bunalım” yaşamıştır. Büyük bir iç bunalım yaşayan “marksizmin”, siyasal bir hareket olarak marksizm olduğu aşikardır. Vurgulanması gereken şu ki, Lenin, “marksizm”den tam da bunu anlar; yani, marksizm, daima dünyayı değiştirme pratiği içerisindeki marksizmdir. Ve zaten marksizme göre, “dünya”, “ancak ussal olarak ve devrimci pratikle kavranabilir ve anlaşılabilir.”

Bunalımı çözümleyen Lenin şu sonuçta ulaşır:

“Bu bunalımın ortaya çıkardığı sorunlara sırtımızı çeviremeyiz. Sorunları laf kalabalığı ile geçiştirmeye çalışmak kadar zararlı, ilkelere aykırı bir şey olamaz. Bugün en önemli görevimiz, bunalımın derinliğini ve onunla savaşıma gereğini anlamış bütün marksistleri bir çatı altında toplayarak, marksizmin teorik temellerini ve ana ilkelerini, burjuva etkisinden sıyrılamayan “yol arkadaşlarının” çeşitli yönlerdeki sapmalarına karşı savunmaktır.” (45)

Marksizmin teorik temellerini ve ana ilkelerini savunmak, somut siyasal bir sorun haline geliyor; ve Lenin bunu somut olarak ele alıyor. Lenin’de marksizm daima ve sürekli tam olarak teori ve pratiğin kesişme çizgisi üzerinde yürüyor. O, marksizmin teorik temellerinin ve ana ilkelerinin açıklanması, propaganda yoluyla yayılması gibi genel bir şeyden değil, çok somut ve özgün bir göre-

vin, bunalım koşullarında açığa çıkmış marksizm adına marksizmden sapan eğilimlerin yarattığı somut ve özgün bozulmalara karşı savaşım içerisinde marksizmin teorik temelleri ve ana ilkelerinin savunulması görevinin önemini altını kalınca çiziyor.

Lenin'in marksizmin yöntemine hakiyetinin ve keza kendi görüşleri ile ilişkilenişinde daima "özünde eleştirel ve devrimci" duruşunun şahane bir örneği Şubat Devrimi'nden sonra yaşanır. 1917 Şubat Devrimi, Romanovların iktidarını -Çarlığı yıkar; İşçi-Asker (köylü) Sovyetleri ve geçici devrimci hükümet yani, ikili iktidar doğar. Lenin "yeni durumu" derinliğine kavramıştır. Ve partinin kendini yeni duruma adapte etmesini, yeniden yapılanmasını ister. Bolşevik parti içerisinde müthiş bir mücadele patlak verir. Öyle ki, Lenin'in makalelerinin Pravda'da yayınlanması dahi bir sorun haline gelir. Lenin ve "eski Bolşevikler" olmak üzere partide iki ayrı eğilim arasındaki açık mücadele sert bir şekilde sürer. Partisiyle "ters düşen" Lenin, bu mücadelede yalnızdır:

"Marksizm, der Lenin, bizi sınıflar ilişkisinin ve tarihin her anının somut özelliklerini en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak doğrulanabilir, denetlenebilir bir hesabını yapmaya zorunlu kılar. Biz Bolşevikler, bu kurala, bilimsel temellere dayanan bir siyaset bakımından kesenkes zorunlu olan bu kurala, her zaman bağlı kalmak zorundayız.

Marks ve Engels, ezbere öğrenilen ve yinelenen, olsa olsa tarihsel sürecin her evresinin, somut iktidasi ve siyasal durumyla zorunlu olarak değişen genel hedefleri gösterebilen "formüller"le haklı olarak alay ederek, her zaman, 'bizim öğretimiz bir doğma değil, ama bir eylem klavuzudur' demişlerdir." (46)

"Sınıf ilişkilerinin ve tarihin her anının somut özelliklerinin en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak doğrulanabilir, denetlenebilir" hesabı nasıl yapılır? Tarih, hareket halinde tarihtir. Çünkü, Lenin'in derinliğine egemen olduğu Marks'ın materyalist felsefesine göre, "evrenin birliği onun varlığında değildir. Evrenin gerçek birliği onun maddiyatındadır ve bu doğa felsefesi ile doğa biliminin uzun ve zahmetli bir gelişmesiyle doğru-

lanmıştır. . . . **Hareket maddenin varlık biçimidir** . Hiç bir zaman ve hiç bir yerde hareketsiz madde olmamıştır. . . ve maddesiz harekette olamaz. ." (47) Hareket halindeki maddenin insan beyninde değişime uğramış yansımaları olan insan düşünceleri de, hareket halinde olmak zorundadır. Kapital'in ikinci baskısına önsözde Marks, "Bana göreyse, tersine, düşüncenin hareketi gerçek hareketin yalnızca bir yansımasıdır, insan beyninde değişikliğe uğrayan bir yansıması"dır (48) diyerek, kendi felsefesini açıklıyordu. Lenin, 1914 yılında yazdığı Karl Marks ve Doktrini adlı bu makalesinde, Marks ve Engels'in diyalektik felsefesini mükemmel özetlemiştir:

"Diyalektik fesepe karşısında hiçbir şey kesin, kalıcı, mutlak, kutsal değildir; her şey gelip geçicidir ve sürekli bir oluşma ve yok olma sürecinden, aşağıdan yukarıya doğru sonsuz bir yükselme sürecinden başka hiçbir şey kalıcı değildir ve diyalektiğin kendisi de bu sürecin düşünen beyindeki yansımasından başka bir şey değildir." "Demek ki, Marks'a göre, diyalektik gerek dış dünyanın, gerek insan düşüncesinin hareketini yöneten genel yasaların bilimidir." (49)

"Materyalist tarih anlayışının keşfi, ya da daha doğrusu bu ilkenin tutarlı bir biçimde uygulanması, materyalizmin sosyal olgular alanını kapsamaması, daha önceki teorilerin iki temel yanlışlığını ortadan kaldırmıştır. Birincisi, bu teoriler en olumlu biçimleriyle bile insanların tarihi eylemlerinin ancak ideolojik etkenlerini ele alıyor, bu etkenlerin kaynaklarına inmiyor, sosyal ilişkiler sisteminin gelişmesine hükmeden objektif yasaları kavrayamıyor, ve bu ilişkilerinin kökeninin madi üretimin gelişme düzeyinde yattığını farketmiyordu. İkincisi, eski teoriler yığınların eylemini göz önünde bulundurmuyordu; oysa tarihi materyalizm, ilk kez, yığınların yaşamının sosyal koşullarını ve bu koşullardaki değişimleri doğa bilimlerinin kesin yöntemleriyle inceliyordu. Marks-öncesi "sosyoloji" ve tarihçilik, olsa olsa, yalın olayları rast gele derlemekle yetiniyor ve tarihi sürecin ancak birkaç yönünü sergiliyordu. Marksizm, çelişik eğilimlerin tümünü inceleyerek, onları toplumun çeşitli sınıflarının açıkça belirttiği varlık ve üretim koşullarına

indirgeyerek, “yön verici” fikirlerin ya da yorumlarının seçiminde subjektivizmi ve keyfiliği bir yana iterek, istisnasız bütün fikirlerin ve değişik eğilimlerin kaynağını maddi üretim güçlerinin durumunda bularak, ekonomik ve sosyal oluşumların doğuş, gelişme ve çöküş sürecinin bütünsel ve evrensel planda incelenmesine yol açmıştır. İnsanlar kendi tarihlerinin yapıcısıdır, ama insanları ve özellikle yığınları harekete geçiren itici güçleri belirleyen nedir? Çelişik düşünce ve özelemler arasındaki uzlaşmazlığın nedeni nedir? İnsan toplumlarının tümüne özgü bu çatışmaların muhassalası nedir? İnsanların tüm tarihi faaliyetinin dayandığı maddi yaşama ilişkin üretimin objektif koşulları nelerdir? Bu koşulların evrimini yöneten yasa nedir? Marks bütün bu sorunlara eğilmiş, baş döndürücü çeşitlilikleri ve tüm çelişkileri ne olursa olsun, yasalarla yöneltilen tek bir süreç olarak ele alan tarihi, bilimsel bir şekilde incelemenin yolunu açmıştır.” (50)

Sınıf ilişkilerinin ve tarihin her zaman somut özelliklerinin en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak doğrulanabilir, denetlenebilir hesabının yapılabilmesi, her şeyden önce gerçeğin hareketi kavranabilir olduğu için olanaklıdır. Gerçeğin incelenmesinden çıkarsanan öngörüler, sonuçlar (düşünceler, teoriler vb.); aslına yani, gerçeğe uygun olmalıdır. Fakat burada durulamaz, burada Lenin'in “bir öğretinin en üst ve tek ölçütünün gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğu olduğu” vurgulanması bir kez daha hatırlanmalıdır.

Lenin, marksizmin yöntemine mükemmel egemendir ve pratik olarak devrimci biçimde derinliğine kavramıştır. marksist yöntemin uygulamasının sonuçları olan görüşler, fikirler, teoriler, formüller, tanrısal mutlak “doğrular” değil, tarihsel sürecin insan bey-

ninde değişikliğe uğrayan yansımalarıdır. Tarihsel süreç donmuş, hareketsiz olmadığı içindir ki, “tarihsel sürecin her evresinin, somut iktisadi ve siyasal durumuyla zorunlu olarak değişeceği” düşüncesi, bize Lenin'in kendi görüşleriyle devrimci ilişkilerinin temelini açıklar.

1917 Nisan'ında yoldaşlarıyla sert bir savaşı yürüten Lenin, onlara öncelikle marksizmin yöntemini hatırlatır; bilimsel temellere dayanan bir siyaset bakımından bunun kesinkes gerekli olduğunu gösterir. Ve 1917 Şubat devriminden hemen sonra, tarihin o anının ve sınıf ilişkilerinin “somut özelliklerinin en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak denetlenebilir bir hesabını yapmaya” girişir. Ve şu sonucunu vurgular:

“Bir marksistin, her teoriyi de daha çok esas olan, genel olan, yaşamın karmaşıklığını **yaklaşık** olarak gösterebilen düşün teorisi ne sınımsız takılıp kalmaması, yaşayan gerçeği, kesin ve somut olguları hesaba katması gerektiğini, bu söz götürmez gerçeği iyice çözümlemesi gerekir.

“Gri teoridir, dostum, ama yeşil yaşamın sonsuz ağacıdır.” (51)

Lenin, “proletarya ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı” sloganı üzerinde durur. Bolşevik parti 15-20

yıl devrime bu sloganla hazırlanmış ve devrimi bu sloganla hazırlamaya çalışmıştır. Bu slogan ile somut siyasal bir kurumu değil, sınıflar arasındaki ilişkileri formüle ettiklerini vurgulayan Lenin, “Yaşamın gerçekleştirdiği işçi ve asker vekilleri Sovyetleri”, işte “proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı” der ve devam eder:

“Bu formül artık eskidi. Yaşam onu, formüller ülkesinden gerçek ülkesine götürdü. Ona, kan ve can verdi, onu somutlaştırdı ve **sonuçta** değişikliğe uğrattı.” (52)

Gerçekliği sadakatle inceleyen Lenin,

Yöntemi fikirlerinden üstün tutması; yöntemi yalnızca “ussal” olarak değil aynı zamanda “devrimci pratikle kavramış” olmasının ve tabii gerçeklerle barışık olmasının sonucudur. Bilimin ezilen sınıfın kurtuluş davasının zaferine hizmet etme amacı ve görevinin, tutuculuğa saplanıp kalmayı asla kaldıramayacağını derin kavrayışı, diğer bir temel etmendirdir.

“eski Bolşeviklere” en sert biçimde hücum eder:

“Her kim ki, bugün “proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğün - den başka söz etmez, yaşamın gerisinde ka - lır ve bu yüzden de, pratik olarak, proletarya sınıfının savaşımına karşı küçük-burjuvaziye geçer ve devrim öncesi “bolşevik” antikalar arşivine (“eski bolşevikler” arşivine de deni - lebilirdi) kaldırılması gerekir.” (53)

Lenin aynı yaklaşımla burjuva devrimin “tamamlanma” sorunu üzerinde de durur. Bolşevikler, 1905 devrimi ve sonrasında Rusya’da burjuva devrimin bir an öne sosyalist devrim dönüşürülmesinden değil, burjuva devrimin sonuna kadar götürülmesi, tamamlanması görüşünden hareket ediyorlardı. Çünkü, Rusya henüz sosyalist devrimden uzaktı ve çünkü, sosyalist devrim önce Avrupa’da gerçekleşecekti, zaferi kazanmış Avrupa proletaryası hem Rus proletaryasına sosyalist devrimi nasıl yapabileceğini gösterecek ve hem de sosyalist devrimi başarması için yardımına gelecekti. Oysa yukarıda açıkladığımız gibi, Lenin, marksizmin yöntemini aşılammış uygulama güç ve yeteneği ile daha 1915’de tarihsel süreçte meydana gelen değişimi derinliğine sezmekle de kalmamış, birçok bakımdan berrak biçimde anlamıştı. Ve şimdi burjuva devrimi “tamamlama”da ısrar eden “eski bolşevikler”e şöyle sesleniyordu:

“**Eskiden yapıldığı** gibi, burjuva devrimi “tamamlama” sorununu ortaya atmak, canlı marksizmi ölü metinlere feda etmek demektir.” (54) Lenin’in Kamanev ve diğer “eski bolşeviklere” meydan okuyan tok sesinin tınısı hâlâ canlıdır:

“Yanıt veriyorum: Bolşeviklerin fikirleri ve sloganları, bütünü içinde, tarih tarafından **tamamıyla doğrulanmışlardır, ama somut gerçek olaylar, bizim önceden görebildiği - mizden başka şekilde** oldu; daha özgün ve

daha çeşitli biçimde geçti.”

“Bunu bilmemek ya da unutmak, yeni ve canlı gerçeğin özgünlüğünü **incelemek** yerine, **ezberlenmiş** bir formülü ahmakça yineleyerek, partimizin tarihinde bir kere daha cansıkıcı tatsız rol oynayan bu ‘eski bolşevikler’ gibi davranmak olurdu.” (55)

Nedir canlı marksizm? “Ölü marksizm” olur mu? Gerçekte marksizm ne zaman canlıdır? İşte burada, bir kez daha, Lenin’in marksizmin yöntemi ile “marksist fikirler” arasında yaptığı ayırımın önemine geliriz. Elbette marksist fikirler ile marksizmin yöntemi karşı karşıya getirilemez, tutarlı bir bütün oluşturur ve elbetteki marksist fikirler hiç de önemsiz değildir. Lenin, sayısız durumda “marksist fikirler” için, özellikle de marksizmin ilkeleri uğruna duraksamadan savaşa tutuşmuştur. Lenin, özellikle marksizmin bir eylem kılavuzu olarak kavranması başta olmak üzere, birçok temel sorunda marksizmin saflığını yeniden sağlamıştır. Ama onda marksist yöntem daima marksist fikirlere üstündür, üstün kalmıştır.

Siyasi, ekonomik ve toplumsal gerçeklik mutlak anlamda sürekli hareket halinde olduğuna, yani durmaksızın değiştiğine göre, değişen gerçeklikle ilişki içindeki marksizm de sürekli hareket halinde olacak, yenilenecek ve gelişecektir.

“Marksist fikirler”, en genelde marksizmin yönteminin tarihsel süreçlere uygulanmasından elde edilen teorik sonuçlardır. Tarih hareket halinde olduğu içindir ki, marksist fikirler tarihsel hareketin belli momentlerini, anlamlarını, o da ancak yaklaşık biçimde yansıtabilirler. Tarihin akışı, somut ekonomik toplumsal ve siyasal durumun kaçınılmaz değişimi, marksist yöntemin yeni durumlara uygulanmasını gerektirir ve kaçınılmaz olarak yeni teorik sonuçlara ulaşılır.”Yeni teorik” sonuçlara ulaşmaktan korkup kaçınanlar, yalnızca marksizmin yönteminden uzaklaşmakla, marksist yönteme ihanet etmekle kalmazlar, aynı zamanda siyasal ve sınıfsal pozisyonlarının değişime uğraması da kaçınılmazdır.

Marksizm her zaman canlıdır. Çünkü marksizm teori ile pratiğin birliğidir. O halde

daima toplumsal ve siyasal bir hareket olarak kavranmalıdır. Demek ki, marksizmi kitabi bilgiler yığınınına indirgeyen yaklaşımlar hiç de marksist değildir. Marksizmi, “canlı marksizm” yapan birinci temel etmen bir çok kez vurguladığımız gibi marksizmin yöntemidir. Doğal olarak, marksizmin yöntemi uygulayıcının elinde canlı kalacak, yani hareket halindeki ekonomik, toplumsal ve siyasal/sınıfsal gerçekliklerle ilişkiye girerek canlılığını koruyacak ya da ilişkisini kaybederek, gerçeklerin gerisinde kalarak ölüme yatacaktır. Marksizmin “canlı marksizm” olmasını güvenceye alan ikinci temel etmen ise, marksist teorinin amacına bağlılık, yani bu teorinin ezilen sınıfın eline, doğru savaş sloganları verme görevini yerine getirmesini sağlamaktır. Ama marksizm, “tarihsel sürecin her evresinin, somut iktisadi ve siyasal durumuyla zorunlu olarak değişen” görevleri, hedefleri açıklamadığı zaman işlevselliğini kaybederek amacından kopar, tarihin gerisinde kaldığı için cansızlaşır, solar ve ölüme yatar.

Tekrar soralım, “ölü marksizm” olur mu? Ya da “ölü marksizm” marksizm olur mu? Kitabi marksist bilgiler yığını olarak da marksizm vardır. Bu zengin ve eşsiz bir hazinedir. Ciddi ve sorumlu her marksist Leninist militanın derinliğine ve çok yönlü eleştirel devrimci tarzda incelemeyi, ilişkilenmeyi “kendisi için bir sorun” haline getirmesi gerekir. Ama unutmayalım ki, bu bilgi yığınağı ile Kautsky, Plahanov gibi de Lenin gibi de ilişkilenilebilir. Kautsky ve Plahanov’un marksizm **bilgisi** mükemmeldi. Ama marksizmin yöntemine ve “marksist bilim”in amacına bağlı kalmadıkları için, onların marksizmi “ölen” (ölmekte olan) yaşamla bağını kaybetmekte olan bir marksizmdi. Ve bu nedenle marksizme ihanet onların kaderi oldu. Ölü marksizm, marksizm olmaktan çıkan marksizmdir. Ölüme yatan, marksizmin yalnızca yöntemi ve yalnızca amacına bağlı-

lığı değil aynı zamanda marksizmin “eleştirel ve devrimci” “özü”dür, yaşamla, yaşayan gerçeklerle bağlıdır.

Lenin’in 1920’de “sol” komünistleri eleştirirken, bu konuya tekrar döndüğünü görüyoruz:

*“Teorimiz bir doğma değil, bir **eylem kılavuzudur**, demişlerdi Marks ve Engels. Ve Kautsky, Otto Bauer ve böyle patent sahibi marksistlerin en ağır hatası, en ağır suçunu kavramamaları, bu teoriyi proleter devrimin en önemli anlarında uygulamayı bilmemeleri olmuştur. Siyasi faaliyet Nevsky Bulvarı’nın kaldırımı değildir. . . Rus devrimcileri, Çernişevsky’den bu yana bu gerçeği görmezden gelmelerinin ya da unutmalarının bedelini sayısız kurbanla ödemişlerdir. Avrupa ve Amerika sol komünistlerinin ve işçi sınıfına bağlı devrimcilerinin bu gerçeği, geri Rus’lar kadar **pahalı bir bedel** ödeyerek benimsememeleri için gereken mutlaka yapılmalıdır.” (56)*

Marksist teorinin “bir eylem kılavuzu” olarak yani, işlevsel kavranışı Lenin’de zirveye ulaşmıştır. Ve mark-

sist teorisyen olarak Lenin, daima teoriyle pratiğin kesişme çizgisinde durmayı başarmıştır. Rusya’da Kapitalizmin Gelişmesi, Materyalizm ve Ampriokritisizm vb..., en zor ve kapsamlı yapıtları dahil, bütün teorik çalışmaları için geçerlidir bu. Ele aldığı teorik sorunlar, proleter sınıf savaşımıyla dolaysız biçimde bağlı politik sorunlardır. Ve daima anın en zor teorik sorunlarını çözerek ezilen sınıfın savaş sloganlarını damıtabilmiştir.

“Gerçekler”, yalnızca “eski bolşevik” yoldaşlarıyla Şubat Devrimi’nden sonra girdiği ve Bolşevik Parti’yi Ekim Devrimi’ne hazırlayan ve Bolşevik Parti’nin Ekim Devrimi’ne hazırlığını aydınlatan parti içi mücadelede değil, bütün bir devrimci yaşamını gölgesi gibi izleyen ideolojik savaşımarda Lenin’in en yakın ve sonuna kadar güvenilir müttefikidir. Korkusuz bir marksist materya-

list olarak Lenin bize şunu öğretir:

“Biz marksistler, gerçeğin gözünün içi - ne soğukkanlılıkla bakmalıyız.” (57)

Gerçeklikle barışık olmak, gerçekliğe bakabilmek ve gerçekliğin sürekli müttefikiniz olabilmesi için onu anlayabilmeniz gerekir. Fakat gerçeklik yalnız ve yalnız “devrimci teori” ile ussal olarak ve devrimci pratikle

kavranabilir. Marksizm gerçekliği aslına sadık kalarak açıklayabilecek biricik devrimci teoridir. Gerçekliği anlayabilmek ve değiştirebilmek için, marksizmin yöntemine ege-men olmayı kendileri için sorun haline getire-rek Lenin'den öğrenmeyi başarabilmelidir marksistler. ■

KAYNAKÇA

- 1- V. İ. LENİN, S. E, C-1, S. 22
- 2- Age, S. 22
- 3- Age, S. 22
- 4- Age, S. 23
- 5- Age, S. 23
- 6- V. İ. LENİN, “Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaş-ırlar, Sol Yay. S. 156
- 7- Age, S. 231
- 8- V. İ. LENİN, S. E. C-2, S. 55
- 9- Age, S. 56
- 10- MARKS-ENGELS, Alman İdeoloji-si, Sol Yay. S. 22
- 11- Age, S. 20
- 12- V. İ. LENİN, “Halkın Dostları” Kim-lerdir. . . S. 164
- 13- Age, S. 183
- 14- Age, S. 182
- 15- Age, S. 186
- 16- V. İ. LENİN, S. E, C-2, S. 108/109
- 17- V. İ. LENİN, “Halkın Dostları” Kim-lerdir. . . S. 187
- 18- Age, S. 169
- 19- Age, S. 120/121
- 20- Age, S. 78
- 21- Age, S. 22/23
- 22- Age, S. 46
- 23- Age, S. 46
- 24- Age, S. 229
- 25- Age, S. 63/64
- 26- Age, S. 64
- 27- Age, S. 43
- 28- Age, S. 60
- 29- Age, S. 195
- 30- V. İ. LENİN- Rusyada Kapitalizmin Gelişmesi, Sol Yay, S. 21
- 31- V. İ. LENİN, “Halkın Dostları” Kim-lerdir. . . S. 95
- 32- Age, S. 81
- 33- György LUCKAS, Lenin'in Düşün-cesi, Devrimin Güncelliği, Belge Yay, S. 8
- 34- Age, S. 9
- 35- Age, S. 9
- 36- V. İ. LENİN, S. E, C-2, S. 58
- 37- V. İ. LENİN, Demokratik Devrimde Rus Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği, Sol Yay, S. 59
- 38- Age, S. 95
- 39- V. İ. LENİN, Marks-Engels mark-sizm, S. 239
- 40- Age, S. 239
- 41- V. İ. LENİN, Demokratik Devrimde Rus Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği, S. 100
- 42- V. İ. LENİN, Karl Marks Ve Doktri-ni, S. 126
- 43- Age, S. 130
- 44- Age, S. 130
- 45- Age, S. 131
- 46- V. İ. LENİN, Nisan Tezleri Ve Ekim Devrimi, S. 22/23
- 47- Friedrich Engels, Ati-Dühring'den aktaran V. İ. Lenin, Karl Marks ve Doktrini, S. 19
- 48- Friedrich Engels'ten aktaran V. İ. Lenin, Age, S. 19
- 49- Age, S. 22
- 50- Age, S. 24/25
- 51- V. İ. LENİN, Nisan Tezleri Ve Ekim Devrimi, S. 25
- 52- Age, S. 24
- 53- Age, S. 24
- 54- Age, S. 24
- 55- Age, S. 24
- 56- V. İ. LENİN, S. E, C-10, S. 128
- 57- V. İ. LENİN, S. E. , C-6, S. 21

K<TLELERLE ÖNCÜ TARZDA <L<fiK<LEN<fi

*“...komünistlerin bütün görevi, bilinçlenmede
geç kalanları inandırmayı bilmek,
onlar arasında çalışmayı bilmektir.”*

LENİN

Kötü ünlü Terörle Mücadele Yasası çerçevesinde, 1991’de T.C.K’nın 141, 142. maddelerini değiştirerek reformistlere ve oportünist reformistlere alan açan burjuvazi ve faşist diktatörlük, diğer yandan, komünist ve devrimci önderlik iddiasındaki parti ve örgütlere acımasız saldırı çizgisini sürdürmektedir. “Sosyal patlamalar” tehdidi altında, kitlelerle, sosyal patlamalarla komünist ya da devrimci önderlik iddiasının buluşması, burjuvazi ve diktatörlüğün en büyük kabusu olmaya devam ediyor. Yığılan ekonomik, politik ve sosyal sorunların kronikleşen çözümsüzlüğü ve açık açık artan emperyalist müdahaleler, gündemdeki hemen hiçbir sorunun burjuva çözümlerinin üretilmemesi, burjuvazinin yeni umutlar yaratamaması vb., burjuvazinin yönetme yeteneğini kaybettiğinin belirtileridir. Fakat diğer yandan burjuvazi, toplumun ezilen/sömürülen sınıf ve katmanlarından gelen çözüm arayış ve yönelimlerini, ideolojik yozlaştırma ve terörle ezme yöntemleriyle boğma yeteneğini korumaktadır. Yönetme yeteneğini kaybeden burjuvazi ve diktatörlüğün çözümsüzlüğü ve ezilen sömürülen yığınların çözüm arayış ve

yönelimlerini bastırma güç ve yeteneğinin sonucu, korkunç bir toplumsal düşkünlük, çürüme ve siniklik biçiminde yaşanmaktadır. Toplumsal çürüme ve düşkünlüğün tek panzehiri kitle inisiyatifinin ve devrimci kitle hareketlerinin gelişimi olabilir. Bir birini tetikleyen krizler hiç kuşkusuz kitleleri uyandırmakta ve kışkırtmaktadır. Kent küçük burjuvazisinin umutsuzluk ve öfke yüklü isyanı bunun çok somut göstergesidir. İşçi sınıfının saflarında da huzursuzluk ve arayışlar artmaktadır. Tam da böyle bir anda öncünün yığınlarla ilişkilendirme ve kendini yığınlar içerisinde inşa etme yeteneğinin tayin edici öneminin altı çizilmelidir.

Yönetme yeteneğini kaybeden faşist diktatörlük ve burjuvazi, ideolojik dejenerasyon ve zorbalıkla toplumun alt sınıf ve tabakalarından gelişebilecek çözüm yönelim ve arayışlarını da bastırdığı için, muazzam bir toplumsal çürümenin yaşanmakta olduğunu açıklayan Teoride Doğrultu’nun 3. sayısı, şu sonuca ulaşıyordu:

“Fakat kitlelerin bilinç ve örgütlülük düzeyinin düşüklüğü, mecalsizliği ve savaşım yeteneği ve kararlılığının geri düzeyi,

bütün bunlarla sıkıca bağlı olan devrimci bir önderlikten yoksunluğu hiç kuşkusuz temel sorunu oluşturuyor.”(1)

“Burada ana noktayı ‘öncünün kitlelerle ilişkilenişi’nin oluşturduğu aşikardır. Ve komünist öncünün bütün değişik düzeyleri ve unsurlarıyla, kitlelerle ilişkilenişine bakmaya, deneylerini eleştirel devrimci tarzda gözden geçirmeye ihtiyacı vardır. Hatta böyle bir ideolojik-teorik çalışma, ‘önder partiye geçiş’ ya da kitlelerin yakıcı devrimci önderlik talebini yanıtlama çalışmasının marksist ve devrimci rotada yürütülebilmesinin ideolojik ön koşulu” (2) Teoride Doğrultu, marksist leninist komünistlerin, “bütün hareketlerinde kitlelerle ilişkilenişlerini gözden geçirmek, denetlemek, ilkesel tutarlılığın sürekliliğini güvenceye almak zorunda” olduklarını da ekliyordu.

Açıkça, mevcut durumda kitlelerle ilişkileniş tarz ve çabası, önderlik iddiası ve rolünün realizasyonu açısından yetersiz bulunmakta ve keza, değişim ve yenilenme ihtiyacı vurgulanmaktadır. Kuşkusuz ihtiyacın belirlenmesi, bir başlangıç ve yönelim olarak önemlidir. Ama burada bırakılırsa boşulacağı da şüphe götürmez. Teorik pratik çabaların bütünlüklü olarak sürekli kılınması, amacına ulaştırılması için gerekli bir koşuldur. İkincisi, komünist öncünün ‘kitlelerle ilişkilenişi’ bakımından ihtiyaç duyduğu yenilenme değişim ve yöneliminin başarısı kollektif çabanın ürünü olabilir. O halde, bütün organlar ve kadrolar bu çalışmanın, “sorun”un ve çözümünün tarafı ve muhabıdırlar. Değişim ve yenilenme teorik-ideolojik ve pratik/politik boyutuyla koparılamaz bir bütündür ve itici gücünü marksist devrimci eleştiri oluşturur. Öncü, ‘kitlelerle ilişkilenişi’ ekseninde marksist devrimci eleştiriden, enerjik, sorgulayıcı ve aydınlatıcı tartışmalardan güç alacaktır.

İşçi sınıfı ve emekçilerin geri bilinç ve örgütlülük düzeyini, burjuvazinin uşağı sen-

dika patronlarının arkasına takılmasını, burjuva partilere yedeklenmesini haklı olarak eleştiriyoruz. Ağlayıp sızlayan, kitlelere kızıp köpüren devrimcilere hiç de az raslanmıyor. Hatta devrimci saflarda kitlelerden yakınma bir salgın hastalık halini alırken, kitlelere güvensizlik mayalanıyor. Özellikle son yıllarda belirginleşen kitlelere güven kaybının yaratacağı ve yaratmakta olduğu tehlikeleri gör-

memek ya da küçümsemek politik körlük olur. Çünkü bu, her şeyden önce kitlelere gitme isteğini ve kitleleri anlama çabasını kırıyor; kitlelere yabancılaşmayı üretilip, koşullandırıyor.

Kitlelere güvenin erozyona uğraması, öncünün rolünü çarpıtan karamsarlık ve aydın umutsuzluğu eğilimini beslediğine göre, “kendiliğindencilik”le mücadele ve devrimci iradenin rolünün açık bilinçle ve kesin bir kararlılıkla realizasyonu, komünist öncünün kitlelerle

devrimci ilişkilenişi ve keza kendini kitle hareketi içerisinde inşa etme devrimci görevlerinin başarısının temel koşuludur.

Yasalıcı EMEP reformistlerinin özellikle günümüzde en geri noktaya çekilerek, varlık nedeni sınıf işbirliği çizgisi olan Emek Platformu’nun arkasına takılmaları kitlelere güvensizliğin ve sendika bürokrasisi ve ağalarına güvenin çarpıcı ve ibret verici bir göstergesidir. Yasalıcı oportünist reformizm, kendiliğinden işçi hareketini ve tabii işçi sınıfının burjuva bilinç düzeyini göklere çıkartıyor, kendiliğinden harekete ve önderlerine kuyruk sallayıp yaltaklanmayı devrimci komünist politika olarak yutturmaya çalışıyor. Bütün ufku, ekonomizm ve sendikalizm ufuk çizgilerinin sınırlarını gösteriyor. İşçi sınıfına bir adım ötesini gösterecek ufkatın, sosyalist sınıf bilincinin ve mücadelesinin gelişmesine hizmet edebilecek devrimci iddia, güç ve enerjiden yoksunlar. Ekonomizm, bürokratism, sıradanlık ve devrimci enerji yoksunluğu, kitle kuyrukçuluğu ve kendiliğinden harekete yedeklenme biçiminde somutlanıyor.

Teorik pratik çabaların bütünlüklü olarak sürekli kılınması, amacına ulaştırılması için gerekli bir koşuldur. İkincisi, komünist öncünün ‘kitlelerle ilişkilenişi’ bakımından ihtiyaç duyduğu yenilenme değişim ve yöneliminin başarısı kollektif çabanın ürünü olabilir.

Öyle çok uzağa gitmeye gerek yok, Emek Platformu ve EP program ve eylemleriyle ilişkilenişlerine bakarak, okur söylediklerimizi deneteyebilir. İşçi sınıfı ve kitlelerle böyle bir ilişkileniş ne sosyalist ve devrimcidir ne de öncü. EMEP'inki, artçılığın en berbat ve en sıradan biçimidir.

Diğer yandan, öncünün kendini kitlelerin yerine koyan, kitlelerden uzak, kitleler olmaksızın, kitleler için ve kitleler adına savaşması-mücadelenin hangi savaşım biçimleriyle yürütüldüğünden ayrı olarak-kendiliğindenciliğin devrimci hareketteki en yaygın ve hatta egemen biçimidir. Kendiliğindencilikten, kitle kuyrukçuluğundan sakınmak gibi devrimci saikler, politik savaşmada kitlelere dayanma ilkesel tutarlılığı ile birleşemediği için, bu türden bir kendiliğindenciliği hem örtmekte ve hem de beslemektedir. Bir bütün olarak düşünüldüğünde, esasen burada, kitlelere yabancılaşmayı üreten, devrimci önderliğin rolünün sol sektör, bürokratik çarpıtılmasıdır. Kitlelere tepeden bakan, durmadan emirler yağdıran, dayatmacı, kibirli ve bürokratik önderlik anlayışı devrimci harekette hayli yerleşiktir ve kitlelerle ilişkilenişini ilkesel olarak bozmaktadır.

Komünist öncü, baştan itibaren devrimci önderliğin rolünü çarpıtan sağ oportünist ya da sol sektör ve doktriner anlayış ve pratikler ile kendi arasına kalın bir sınır çekmeye teorik ve pratik olarak özen göstermiştir. Ve kuşkusuz, ekonomizm ve sendikalizme batan, kendiliğinden işçi hareketine övgüler dizerek arkasından sürüklenen sağ oportünist, liberal işçi siyaseti ile arasındaki kesin ve net ayırım çizgisini, düşünsel ve pratik olarak daima korumuştur. Öte yandan komünist öncü, kendini kitlelerin yerine koyan mücadele ve önderlik anlayışından pratik olarak etkilenmiştir. İşçi sınıfı ve emekçi milyonlara gitmede kararsızlığı, tereddütü yansıtan bu yaklaşım, partiyi ve kadroları kitlelerden uzaklaştırıp, yabancılaştırarak devrimci önderliğin rolünün marksist devrimci kavranışının tasfiyeci bozulmasını getirmiştir. Kitlelere yabancılaşma, kitlelere gitmede çekingenlik, tutukluk, kitlelere güvenin aşınmasıyla el ele gitmiş, önderlik iddiası ve özgüven zayıflamasına yol açmıştır. Marksist

teoriye ilginin aynı süreçte zayıflaması ise ilginç diğer bir gerçektir. Demek ki, bir çözülme ve sıradanlaşma eğilimi, öncünün rolünün marksist devrimci kavranışının erozyonunu getirmiştir. Özellikle vurgulanmalıdır ki, devrimci irade erozyonu, antifaşist hareketin geriye çekilme zemininden ve diktatörlüğün marjinalleştirme ve ideolojik siyasi tasfiyecilik kuşatmasından beslenmiştir.

Kendiliğinden kitle hareketi nisbeten uzun bir dönem bakımından dalgalanan bir geri çekilme yaşamaktadır. Ama durgunluk ya da haraketsizlikten söz edilemez. Daha önemlisi ise devrimci yapıların kendiliğinden hareketin dışında ve gerisinde kalmaları gereklidir. Örneğin '99 yazında yüz binlerce işçi ve emekçi memur sokaklara, meydanlara dökülmüş ama, devrimci önderlik iddiası adına ciddi, kapsamlı ve etkin bir müdahale açığa çıkmamıştır. 2000 Aralık eylemleri, 2001 Nisan eylemleri de benzer örneklerdir. Başarıya ulaşan BAGFAŞ direnişi ise, devrimcilerin kitlelerle ilişkilenişinde tabloda aykırı duran istisnai olumlu bir örnektir. Ama öncünün doğru müdahalesinin etkili ve sonuç alıcı olduğunu da göstermektedir. Elbette ki, kendiliğinden kitle hareketinin, kitle bilincinin eleştirel devrimci çözümlenmesi önemlidir ama, kendiliğinden hareketin küçümsenmesini, önemsenmemesini getirmemelidir. Burada özel olarak işaret edilen yön bakımından sorunun kitlelerde olmadığını anlaşılmasının yaşamsal önemine dikkatleri çekmek istiyoruz. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, kitlelerden kopukluğun, kitlelere yabancılaşmanın, kitlelere gitmede açığa çıkan çekingenlik ve tutukluğun, enerji yoksunluğunun, kitlelere güven erozyonunun nedenlerini kitlelerde değil, önderlik iddiasının sahibi yapılarda ve devrimci kadrolarda aramak yegane gerçekçi ve devrimci tutumdur.

Üzerinde durulması gereken ilk soruna değinmiş bulunuyoruz. Kadrolarda açığa çıkan kitlelere yabancılaşma, kitlelere gitmede tutukluk, çekingenlik eğilimiyle ve kitlelere güven erozyonuyla ideolojik savaşmada bir an olsun duraksanamaz. İdeolojik savaşım kadrolar şahsında da yürütülebilir ve yürütülmelidir, ama esasen bu kolektif bir sorundur.

Bütünde halledilmesi, yenilgiye uğratılması gerekir. Diğer bir anlatımla daha da önemli olan, önderlik ve politik mücadele anlayışındaki bozulmanın kollektif irade düzeyinde ideolojik olarak düzeltilmesi ve bütünde görüş açısı berraklığının sağlanmasıdır.

Lenin'in 'Sol' Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı adlı yapıtı, öncünün kitlelerle devrimci marksist ilişkilenişi, kitleleri kazanma ve oportünizmi yenilgiye uğratma mücadelesinde, keza öncünün taktik yeteneği bakımından önemini ve güncelliğini koruyan mükemmel bir kaynaktır. "Öncüyle hasmı yenmek mümkün değildir", der Lenin. "Bütün sınıf, büyük yığınlar, öncüyü doğrudan doğruya desteklemek durumuna gelmedikçe ya da öncüye karşı hayırhah bir tarafsızlık tutumunu benimseyerek karşı tarafı desteklemek olasılığı kesin olarak ortadan kalkmadıkça, öncüyü kesin savaşa sürmek sadece bir ahmaklık olmakla kalmaz, bir cinayet olur. Oysa bütün sınıfın, sermayenin ezdiği geniş emekçi yığınların, gerçekten böyle bir tutumu benimseyebilmeleri için sadece propaganda, sadece ajasyon yetmez. Bunun için bu yığınların kendi öz siyasal deneyimleri gereklidir."(3) Evet yığınların öz politik

deneyimleri gerekir, ama buradan yığınların özdeneyim kazanmasında öncünün rolünün önemsiz olduğu, öncünün yığınların böyle bir duruma gelişini elini kolunu bağlayarak bekleyeceği sonucu çıkartılamaz. Ancak öncü işçi sınıfı ve emekçi milyonları sermaye dünyasına karşı aydınlatma ve örgütlemeye, keza oportünizme karşı savaşta kendi rolünü başarıyla oynadığı takdirde yığınların özdeneyim kazanması bakımından da sorumluluklarını yerine getirmiş olur.

Burada bilinçli unsurun, öznenin iki düzeyi arasındaki ilişki sorununa geliriz. "Bilinçli unsurun" iki düzeyi derken, ilkin öncü

örgüt ve ikinci olarak da kitle düzeyini ve bu ikisi arasındaki karşılıklı ilişkileri söz konusu yapıyoruz. "Bilinçli unsur"un kitle düzeyinin, kitle bilinci ve iradesinin önemsiz görülmesi, küçümsenerek ihmal edilmesi her halükarda öncünün kitlelerle ilişkilenmesi bakımından temel bir soruna işaret etmektedir. Soyut olarak doğru bir kısım genellemelerin klişeleşmesi, somut çözümler yapmayı gereksizleştiriyor. Kimi formüllerin basma kalıp tekrarı, düşünce tembelliğinin hem bir sonucu oluyor ve hem de düşünce tembelliğini besliyor. Oysa, Lenin'in dikkat çektiği gibi,

"kendiliğindenlik vardır, kendiliğindenlik vardır."(4) Bundan şu sonuç çıkar ki, her durumda kendiliğinden hareketin yansıttığı kitle bilinci, istenç ve iradesi somut olarak çözümlenmelidir. Öncü (bilinçli unsurun birinci düzeyi), bilinçli unsurun ikinci düzeyi üzerinde etkin, dönüştürücü, yönlendirici etkide bulunarak kendi rolünü realize edebilmek için kitleleri anlamak, kitle bilinci ve iradesi düzeyini çözümlenmekle yükümlüdür. Çünkü, kitle bilinci düzeyi, strateji ve taktiğin etkinlik alanına girer. J. Stalin, strateji ve taktik bahsinde bu soruna açıklıkla dikkat çekmiştir:

"Ancak hareketin bir de subjektif, bilinçli yanı vardır.

Hareketin subjektif yanını, hareketin kendiliğinden süreçlerinin işçilerin düşüncelerinde yansımaları oluşturur, proletaryanın belirli bir hedefe doğru bilinçli ve sistematik hareketi oluşturur. Bizi ilgilendiren, hareketin tam da bu yanındır, çünkü objektif yanın tersine, bu tamamen strateji ve taktiğin doğrudan yönetici etkisine tabidir."(5)

O halde devrimci öncü kitleleri anlamalı ve doğru çözümlenmelidir. "Kitleleri anlamak", asla hoş görmek, geri kitle bilinci düzeyine boyun eğmek, seyirci kalmak, arkasına takılmak vb., değildir. Anlamak, kitlelerin somut durumunu dinamik biçimde ve aslına

Kitlelere yabancılaşma, kitlelere gitmede çekingenlik, tutukluk, kitlelere güvenin aşınmasıyla el ele gitmiş, önderlik iddiası ve özgüven zayıflamasına yol açmıştır. Marksist teoriye ilginin aynı süreçte zayıflaması ise ilginç diğer bir gerçektir. Demek ki, bir çözülme ve sıradanlaşma eğilimi, öncünün rolünün marksist devrimci kavranışının erozyonunu getirmiştir.

uygun olarak çözümlenmek demektir. Çünkü çözümlenmek, değiştirme eyleminin başlangıcı ve temelidir. “Dinamik biçimde” kaydı, kitle bilincinin donuk, ölü, hareketsiz değil, sürekli değişim halinde olduğunu ve hareket halinde kavranması gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin ‘80 öncesinde, kendiliğinden işçi hareketi ve muhalif toplumsal hareketler içerisinde, kendiliğinden biçimde sosyalizm ve sosyalist, devrimci önderlik iddiasındaki parti ve örgütlere yönelik bir eğilim doğuyordu. Bunun en başta dünya çapında sosyalizmin ve marksizmin saygınlığı ve prestiji olmak üzere birçok nedeni vardır. Ve keza, bu eğilim önemli ölçüde yine kendiliğinden biçimde sosyalist, devrimci vb. önderlik iddiasındaki parti ve örgütlerle buluşuyordu. Marksist leninist komünistler bu durumu “devrimci kendiliğindencilik” olarak kavramlaştırdılar. Fakat işçi sınıfının ‘89 bahar atılımı, ‘90-91 kitle grevi dalgası ve keza ‘90’lı yıllarda gelişen emekçi memur kitle hareketleri bu bakımdan yeni bir durumu ortaya çıkarttı. Kendiliğinden işçi ve emekçi memur hareketi, ‘80 öncesinde olduğu gibi, kendiliğinden sosyalizme, devrimci, sosyalist vb., önderlik iddiası taşıyan parti ve örgütlere belirgin bir yönelimi açığa çıkarmadı. Sosyalizmin dünya çapında yaşadığı kuvvet, saygınlık ve prestij kaybının burada önemli bir rol oynadığı kuşku götürmez. Fakat sorunun bundan ibaret olmadığı da açıktır. Çünkü evet, işçi ve emekçilerin kitle hareketi eski kitle hareketi değildi. Önce 12 Eylül gerici döneminde ve hemen arkasından, ‘90 larda ikinci kez sert biçimde sınıf bilinci kırılması yaşandı. Oysa sosyalist, devrimci vb., önderlik iddiası adına hareket eden kuvvetler esasen ‘80 öncesinde oluştuğu ve önderlik iddiaları bakımından 80-90 döneminde başarılı bir gelişme çizgisi izleyemedikleri gibi, önderlik ve politik mücadele anlayışları bakımından kitle hareketini yenilenerek karşılayamamışlardı. Bu bakımdan TDKP’nin yaşadığı tasfiyecilik ideolojik kırılma oldukça tipiktir. ‘87’den sonra işçi sınıfına umutla, ama önderlik ve mücadele anlayış ve tarzında ‘80 öncesinin “devrimci kendiliğindencilik”ni koruyarak yönelen TDKP, işçi hareketinin yeni durumu nedeniyle aradığını bulamayınca ki-

rılarak, “devrimci kendiliğindencilik” pozisyonunu da kaybetmiştir. İdeolojik kırılmanın yarattığı devrimci önderlik iddiası yitimi onu, sıradan ekonomist/sendikalist, sol liberal işçi siyaseti izleyen yasalıcı, oportünist reformist bir partiye dönüşme yoluna sokmuş ve bu çizgide derinleşerek Emek Platformu kuyrukçuluğuna kadar geriletmiştir.

Elbette ki, kendiliğinden kitle hareketinin, kitle bilincinin eleştirel devrimci çözümlenmesi önemlidir ama, kendiliğinden hareketin küçümsenmesini, önemsenmemesini getirmemelidir.

‘90’lar sonrasında işçi ve emekçi hareketlerinde ortaya çıkan bu “yeni gerçeklik” komünist önderliğin rolünü azaltmak şurada kalsın, daha da yaşamsal hale getirmiş ve kuşkusuz işini de oldukça zorlaştırmıştır. Kitle hareketinde açığa çıkan bu “yeni durum”u öncü, ancak daha yüksek bir ideolojik donanım, temel meselelerde sarsılmaz bir sağlamlık açıklık ve devrimci iradenin daha etkin, enerjik ve sistematik kullanımıyla göğüsleyebilir. Tam da bu nedenlerdir ki, komünist öncü marksist leninist temelini sağlamlaştırmak için, sosyalist aydınlanma ve aydınlatma çalışmasına acil politik görevlerini bir an bile ihmal etmeksizin olağan dönemlerin ötesinde çok büyük ve özel bir önem vermek zorundadır.

Birlik devrimi, süregelen “devrimci kendiliğindencilik” aşılması hamlesidir. Devrimci kendiliğindencilik her şeyden önce komünist hareketin kendi durumuna müdahale düzeyinde birlik devrimiyle ideolojik ve pratik olarak aşılır. Fakat bununla sınırlı değildir. Politik mücadele ve önderlik anlayışı devrimci iradenin rolünün kavranışındaki derinleşme temelinde giderek genelleşen bir çizgide yenilenmektedir. Ancak bu gelişme

olgunlaşıp tamamlanmadığı gibi, aynı zamanda geride kalan bir kaç yıllık dönemde bir erozyon da yaşamıştır. Erozyonda somutlaşan kanamanın durdurulması elde edilmiş bir kazanımdır. Ama kendimizi bununla sınırlandıramayacağımız da açıktır. İşçi sınıfı ve emekçi memur hareketinin “yeni gerçekliği” öncünün kitlelerle devrimci temelde buluşabilmesi için devrimci iradesine dayanarak kendisine bir yol açması gerektiğini açığa çıkarttığına göre tam da bunu yanıtlamaya yönelmiş olan birlik devriminin başlattığı hamleyi tamamlamak gibi daha kapsamlı ve zor bir görevi başarmayla karşı karşıyayız.

Komünist öncünün devrimci iradesi bugün her şeyden önce kitlelerle ilişkilenişin ateşten sınavından geçmektedir. “Devrimci irade” asla içi boş, rastgele tekrarlanacak, her derdin devası sihirli bir sözcük değildir.

İşçi sınıfı ve emekçi halk hareketine bağlanmak dendiğinde genellikle ilk akla gelen, onlar arasında taraftar sayısı oluyor. Bu esasen doğru değildir. Öncüyle dolaysız biçimde ilişki içindeki işçi ve emekçilerin sayısı elbette ki önemsiz değildir. Ama öncünün kitlelerle devrimci ilişkilenişi başka bir şeydir. İşçi sınıfı ve emekçiler arasında binlerce ve on binlerce taraftarının olması, sosyalizm adına hareket eden bir partinin sınıfla ilişkilenişinin devrimci marksizm bakımından ilkel olarak “doğru” olduğu anlamına gelmez. Örneğin pek ala ekonomist/sendikalist, kitle kuyrukçusu bir çizgi izleniyor da olabilir. Komünist öncünün sınıfla ve ezilen milyonlarla ilişkilenişi dinamik, canlı ve sürekli yenilenen/değişen bir nitelik gösterir. Diğer bir anlatımla komünist öncü ekonomik, toplumsal ve politik olayların durmadan akan seyri içerisinde, her sorunda ve her gün (iletişimin

Komünist öncü marksist leninist temelini sağlamlaştırmak için, sosyalist aydınlanma ve aydınlatma çalışmasına acil politik görevlerini bir an bile ihmal etmeksizin olağan dönemlerin ötesinde çok büyük ve özel bir önem vermek zorundadır.

Tabii, önce istek, kararlılık ve bağlılık sorunudur. Ama sorun yine de niyetlere indirgenemez. Öncelikle öncünün bakışının tamamen kitlelere yöneltilmesi ve kilitlemesi gerekir. Bu muhakkak her somut durumu yanıtlayan politik tutumları alma ve yüksek politik duyarlılığın ve kararlılığın yansıması olan seri politik refleks verme gücüyle birlikte yürümelidir. Kitlelerle nasıl ilişkilenilecektir, hangi araç ve yöntemler kullanılacaktır vb. bütün bunlarda açıklık gerekir. İşçi sınıfı ve emekçi milyonların politik lideri olabilmek için, ya da bir başka ifadeyle, sermayenin boyunduruğunu kırmak ve faşist diktatörlüğü yıkmak üzere, onları siyasal bir ordu olarak birleştirip seferber edecek devrimci çalışmada, özellikle kitle ajitasyonunu, en yakıcı sorunlar üzerinden sığağı sığağına örgütlemeyi ve yürütmeyi başarabilmek ana noktayı oluşturur. Çünkü, ancak bu temelde kitlelerle canlı işkiler kurulabilir.

mevcut gelişkinlik düzeyi ile bir çok durumda abartmaksızın saat be saat) devrimci önder olmayı başarabilmelidir. O halde komünist öncü, işçi sınıfı ve ezilen milyonların sınıf bilincini ve örgütlenmesini geliştirebilmek için, hangi sınıfları ilgilendiriyor olursa olsun ekonomik, toplumsal ve siyasal yaşama ilişkin tüm sorunlarda, ‘an’ında onları tutarlı sosyalist görüş açısından aydınlatabilmeli ve gerekli politik refleks gösteribilmelidir. Çünkü kitlelerle ancak ve ancak somut, canlı sorunlar üzerinden devrimci bağlar kurulabilir ve kitlelere sınıf bilinci ancak bu yoldan götürülebilir. Politik kitle ajitasyonun örgütlenmesindeki yetmezliklerimiz, yetersizliklerimiz sorunun en önemli yanını oluşturmaktadır. Sorunun bir boyutu da araçlardır. Bundan önce gelen ise politik önderlik ve mücadele tarz ve anlayışıdır. O halde, öncünün bütün kademelerinde az çok yansıyan politik edilgenlik, politik duyarlılık erozyonu ve politik

refleks paslanması, ideolojik olarak yenilgiye uğratılması gereken ilk hedefdir.

Politik duyarlılığın yükselmesi kuşkusuz ki, önderlik iddiasının büyütülmesi ve hatta tutku düzeyine yükseltilmesiyle paralel gelişebilir. Sahip olduğu bilinç düzeyi ve kitle bilinci arasındaki devrimci elektiriklenmeyi, etkileşimi sağlamakla öncünün sorumluluğu aşıkardır. Öncü bunu ilkin, ancak ve ancak her somut durumu yanıtlayan süregen, yüksek politik etkinliği ile sağlayabilir. İkinci olarak, yalnızca politik etkinliğinin yüksek ve süregen olması yetmez, aynı zamanda her somut durumda kitle bilinci düzeyini somut olarak çözümlenmeyi ve çözümlendiği somut durumlardan hareketle kitleleri

kendi düzeyine nasıl çıkarabileceğini sıkı sıkıya hesaplayabilmelidir. Üçüncüsü ise, her durumda uygun araçlar ve yöntemlerin kullanımınıdır. Kullanılan araçlar ve yöntemler pratikte sürekli sınanmalı, elde edilen sonuçların ışığında, işlevsizleşenlerin terk edilmesi, verimli ve sonuç alıcı olanların duraksamadan daha etkin kullanımının örgütlemesi yolu tutulmalıdır. Öncü ancak bu yoldan kitle bilinci ve iradesi üzerinde belirleyici, değiştirici ve dönüştürücü etkilerde bulunabilir. Burada yeniden öncünün kendi rolünü kavrayışı sorununa geliriz. Lenin bu sorunu defalarca mükemmel biçimde açıklamıştır:

“Marksistler, örgütlenmemiş (ve uzun süre, bazen on yıllar boyu örgütlenemeyecek) yığının, parti ile, örgütle olan ilişkisini ilke bakımından başka türlü görüyorlar. Ancak bu yoldan belli bir sınıfın yığını, kendi çıkarlarını, kendi durumunu kavramayı, kendi politikasını yürütmeyi öğrenebilir, asıl bunun için sınıfın en ileri unsurlarının örgütü mutlaka ve her şeye karşın, bu unsurlar başlangıçta sınıfın çok küçük bir parçasını meydana getirselere bile, zorunludur. Öncü, yığı

na hizmet etmek ve onun doğru olarak anlaşılması çıkarlarını dile getirmek için, örgüt, tüm çalışmasını yığına yöneltmeli ve bu arada ondaki tüm iyi güçleri sonuna kadar kendine çekmeli, yığınlarla bağıntısının korunup korunmadığını, canlı olup olmadığını her adımda, dikkatle ve nesnel olarak gözden geçirmelidir. Böyle ve yalnız böyle, öncü, yığını eğitir ve öğretir, onun kendi çıkarlarını dile getirerek, ona örgütlenmeyi öğretir ve yığının tüm etkinliğini bilinçli sınıf politikası çizgisine yöneltir.”(6) Ve devamla Lenin şunu ekler:

“Eğer tüm yığının siyasal etkinliğinin sonucu olarak, yığının dolaysız ya da dolaylı olarak seçimlere yaklaştırılması ya da sokulması sonucu, seçilen tüm işçi temsilcilerinin illegaliteden ve böyle bir siyasal çizgiden yana, partiden yana oldukları ortaya çıkarsa, böylece yığınlarla bağların canlılığını kanıtlayan, bu örgütün, yığınların sınıf çıkarlarının tek temsilcisi olma ve böyle nitelendirilme hakkını kanıtlayan nesnel bir gerçek elde etmiş oluruz.... eğer tasfiyecilerin alay ettiği, kötü sözler yönelttiği, küçümseyerek baktığı örgüt, yığınlara önderlik edebilmişse, bu demektir ki, partimizin yığınlara karşı tutumu ilkesel bakımdan doğru dur, marksist bir tutumdur.”(7)

Komünist öncünün tarihinde yığınlarla devrimci ilişkilenişin oldukça başarılı örnekleri vardır. Devletin kaybetme politikasına karşı, keza gözaltında taciz ve tecavüze karşı mücadele kampanyaları ilk akla gelen çarpıcı örneklerdir. Yine bir sanayi havzasında yürütülen sigorta ve sendika kampanyası, iş cinayetlerine karşı geliştirilen işçi kitle tepki ve protestosu, gençlik hareketinde harçlara ve paralı eğitime karşı ve yine, IMF'ye karşı kampanyalar çarpıcı başarılı örnekler olarak hatırlatılabilir. Bütün bu durumlarda kitlelerle

ilişkiler canlıdır. Çünkü suçluyu suç üstü yakalayan somut sorunlardan yola çıkılmış ve öncünün kuvvet seferberliği ile politik bir kampanyaya dönüştürülebilmiştir. Öncü hem kitlelerin en duyarlı kesimlerinde ve hem de daha geniş kesimlerinde olumlu yanıt bulmuştur. Fakat diğer yandan komünist öncünün tüm çalışmalarını yığınlara yöneltmede her zaman aynı tutarlılığı gösteremediği ve yine yığınlarla bağıntısını koruyup korumadığını her zaman dikkatlice ve nesnel olarak gözden geçiremediği de reddedilemez gerçeklerdir. Hatta bir ölçüde içe kapanma ve kendine dönme yaşanmıştır.

Öncü bütün çalışmasını kitlelere yöneltmek zorundadır. Kabul edilemez aksi bir durum, öncünün kendini inkarı anlamına gelir. Çünkü **öncünün varlık nedeni** işçi sınıfı ve ezilen milyonları aydınlatmak ve örgütlemek, sermaye egemenliğine ve faşist diktatörlüğe karşı politik özgürlük ve sosyalizm savaşımına seferber etmektir. Buradan uzaklaştığı oranda ve ölçüde varlık hakkını ve önderlik iddiasını kaybeder. Komünist öncü fiziki varlığı ile kitlelerin içerisinde olmalıdır. O halde örgütler ve kadroları yığınlar içerisinde konumlanmaktan uzaklaştıran örgüt ve ilişki biçimleri düzeltilmelidir. Fakat kitleler içerisinde konumlanmak da yetmez. Çünkü kitlelerin içerisinde olup da kitlelere yabancılaşmış kadro ve örgütlenme biçimleri az rastlanır bir durum değildir. İşçi sendikaları çarpıcı örneklerdir. Komünist ve devrimci harekette de örnekleri vardır bunların. Asıl ve temel olan, devrimci öncü olarak propaganda, ajitasyon ve örgütlendirme çalışmasında kitlelere “hizmet etme”yi kesintisiz ve canlı biçimde başarabilmek, karşılaşılabilecek tüm zorlukarı ve engelleri aşabilecek ideolojik sağlamlık ve pratik devrimci kararlılığa ve yeteneğe sahip olmaktır.

Fakat öncünün kendini kolektif irade düzeyinde yönetimi ana noktayı oluşturmaktadır. Yukarıda vurgulandığı gibi, öncünün politik önderlik ve politik mücadele, anlayış ve tarzı, deneyim ve yeteneği tayin edicidir. Komünist öncünün bir dönem belirginleşen kitleleri kazanma hedefine kilitlenmemiş “adete kendi güçleri ile savaşır” hale gelme gerçekliği önderlik iddiası erozyonudur. Kuş-

kusuz ki, komünist öncü, sıkı sıkıya hesaplanmış belli durumlarda hazır kuvvetleriyle mücadeleye tutuşabilir ve tutuşmalıdır da. Fakat bu, hem süregelen hale getirilemez ve hem de bu durumlarda bile öncünün dikkatinin odağında kitleler bulunur. Yani öncünün kendi hazır kuvvetleriyle giriştiği çarpışmaların dolaysız hedefi de kitleleri kazanmaktır. O halde bu tür hareketler planlanırken “kitleleri kazanma” **amacı**, kuvvetlerin hangi biçimlerde ve hangi alanlarda nasıl kullanılacağından, propaganda ve ajitasyon araç ve yöntemlerinin seçimine değin, bir bütün olarak öncü, kuvvetlerini yönetmelidir. Yukarıda örnek olarak hatırlatılan başarılı politik kampanyaların hemen tümünde komünist öncü, başlangıçta hazır güçleriyle mücadeleye tutuşmuştur, ama bunlar baştan itibaren kitlelere ulaşmak, kitlelerle devrimci biçimde ilişkilenmek ve kitleleri harekete geçirmek hedefiyle planlanmış hareketlerdir. Öncünün devrimci iradesinin rolünün anlaşılması bakımından “yeni tarzın” parti tarzının çarpıcı ve öğretici örneklerdir.

Antifaşist kitle hareketinin ‘96 1 Mayıs katliamıyla radikal yöneliminin kırılarak ılımlı bir çizgiye yöneltildiği, keza kendiliğinden kitle hareketinin dalgalı, gel gitli geri çekilişi ve daha sonra bunun üzerine binen Kürt ulusal devriminin yaşadığı trajedi koşulları altında, faşist diktatörlüğün uyguladığı marjinalleştirme ve ideolojik siyasi tasfiyecilik, devrimci saflarda hem öz güven kaybını ve hem de kitlelere güvenin erozyona uğramasını getir-

Nasıl ki, politik mücadele somut sorunlar üzerinde sığacağı sığacağına örgütlenerek, suçluyu suç üstü yakalayan politik kitle ajitasyonu temeline dayandırılmak zorundaysa, oportünizme ve reformizme karşı savaşım da benzer şekilde somut ve dinamik olmalıdır.

miştir. Keza, işçi sınıfı ve emekçi milyonlara ve halkalarımıza karşı sevgide dikkat çekici garip bir durum çok belirgin biçimde açığa çıkmıştır. Evet devrimciler bir yandan “halk için” ölebilecek kadar halklarımıza bağlı ve sevgi doludur. Ama kitlelere gitmede aynı kararlılığın görülemediği de bir gerçek değil mi? Keza, devrimci basında apaçık yansıyan halka tepeden ve kibirle bakan, emirler yağdıran yaklaşımlar kabul edilebilir mi? Bunlar kuşkusuz devrimci önderlik adına yapılmaktadır. Ama bu nasıl bir önderlik anlayışıdır? Nasıl bir halk sevgisi ve bağlılığıdır?

Halka bağlılık ve halk sevgisi, yurtseverlik ve bağımsızlıkçılık adına devrimci safalarda Vatan çevresinin halkın geri bilinç düzeyini benimsemesi ya da daha doğrusu peşine takılınması gibi de anlaşılabilir. Bu ideolojik kırılma ve kötü bir kuyrukculuk, kitleleşme adına sıradanlaşma ve kitle içinde ideolojik olarak erimeden başka bir şey değildir.

Öyle görünüyor ki, devrimcilerin ölümüne bağlı oldukları halk ve taşıdıkları derin halk sevgisi somut, sıradan günlük ilişkiler içerisindeki “gerçek halk”a değil, kendi kavramlarındaki “soyut halk”adır. “Soyut halk” sevgisi ve bağlılığı somut, günlük ilişkiler içerisindeki “gerçek halka”, sevgi ve bağlılığın yerini almıştır. Bu, “gerçek halk”a yabancılaşmanın hem sonucudur ve hem de ulaştığı düzeyi göstermektedir. Geri bilinç ve örgütlülük düzeyleriyle, günlük yaşam içerisindeki güzellik ve çirkinlikleriyle, yığıtlik ve düşkünlükleriyle yani, bütün bir gerçeklikleriyle işçi ve emekçilere bağlılığın geliştirilmesi için, güven erozyonuyla ideolojik savaşım bu zeminde de yürütülmelidir. İşçi ve emekçilere bağlılığın ve güvenin sınanacağı denek taşı, devrimci öncü olarak onlara hizmet etme kararlılığıdır. İşçi sınıfı ve emekçilerin, halklarımızın bereketli toprağı amaca uygun yürütülen devrimci ve sosyalist çalışmaları daima bire on-yüz-

bin verimle ödüllendirerek yanıtlamıştır. Kendi eksikliklerimizi, yetmezliklerimizi işçi sınıfı ve emekçilere fatura etme anlayışını ve hakkını kimden ve nereden alıyoruz?

Oportünizm ve reformizmle savaşım bakımından da öncünün kitlelerle ilişkilenmesi “yeni biçimde” ele alınmak zorundadır. Yığınların kazanılabilmesi için, oportünizmin ve reformizmin deşifreyonu, ideolojik ve siyasi olarak yenilgiye uğratılması devrimci strateji ve taktiğin temel bir sorunudur. Ama bu mücadele alışla gelmiş klişelerin tekrarıyla, boş sözlerle başarıyla yürütülemez. Nasıl ki, politik mücadele somut sorunlar üzerinde sığağı sığağına örgütlenerek, suç-

luyu suç üstü yakalayan politik kitle ajitasyonu temelinde dayandırılmak zorundaysa, oportünizme ve reformizme karşı savaşım da benzer şekilde somut ve dinamik olmalıdır. Faşist rejmin işçi sınıfı içerisindeki yedekleri ve burjuvazinin kahyaları sendika bürokrat ve ağalarını, en genel ve kesin sıfatlarla mahkum etmek yetmiyor. Önemli olan yığınların sendika patronlarının işçi sınıfına ihanetini anlamalarını sağlayacak

Çok açıktır ki, “yığınları mücadele içinde dönüştürüp kazanacak mücadele tarzı” yığınları eyleme çağırmaktan ibaret olamaz. Hatta öncünün yığınları aydınlatma çalışmasının alışla gelen biçim ve yöntemleri ile de sınırlı değildir. Kitle inisiyatifini geliştirmek komünistlerin görevidir.

aydınlatma çalışmasının ve taktiklerin geliştirilebilmesidir. İhanet somut bilgileri ve belgeleri ile suç üstü edilebilmeli, burjuva ideolojisine kölece bağlılıkları, burjuva yaşam ve düşünüş tarzları somut olarak sergilenebilmelidir. Keza aynı şey oportünist ve reformist politik önderler ve partiler için de geçerlidir. Oportünizme ve reformizme karşı savaşımın kitleleri aydınlatma ve kazanma amacı, oportünizme ve reformizme karşı savaşımı sürekli aydınlatmalı ve yönetmelidir.

İşçi sınıfı ve emekçi yığınların, kitlelerin politik inisiyatif ve enerjisinin uyandırılması, politik bilincinin geliştirilmesi yalnızca öncünün propoganda, ajitasyon ve eyleminin sorunu değildir. Komünist öncü, aynı zamanda kitlelerin etkin katılımını, kendi davalarını sahiplenmelerini örgütleyebilmelidir. Kitleler-

le ilişkileniş sorununun bu boyutunun altı özellikle çizilmelidir. Birlik Kongresi, “Bugün - kü koşullarda her durumda somut anlatımını bulabilecek şekilde, ileri işçilerin birliğinin, temel bir politika tarzı olarak değerlendirilmesi ve gözetilmesi” (8) direktifini verirken kitlelerle ilişkilenişin bu boyutuna dikkat çekmiştir.

Marksist leninist komünistler esasen daha baştan öncünün kitlelerle devrimci ilişkileniş sorunlarını somut biçimlerde ele almışlardır. Birlik Kongresi'nin talimatları açıktır: “Komünistler geniş işçi yığınlarıyla kendi aralarına suni çitler ören her türlü tavır ve yaklaşımdan kaçınmalıdırlar. Her durumda, komünistler gibi düşünmeyen ileri işçiler, dogal işçi önderleri ve sınıfın geniş kesimleri ile somut sorunlar ve sınıfın yakıcı talep ve çıkarları zemininde canlı ve mücadeleyi geliştiren, ileri götüren birliktelikler oluşturulmalı, yığınları mücadele içinde dönüştürüp, kazanacak mücadele tarzını geliştirmelidirler.”(9)

Bize ışık tutan aynı temel düşünceyi Lenin sosyalist inşa döneminde de güçlü biçimde savunmuştur:

“Komünistlerin (ve genellikle büyük bir devrimin başlangıcını başarılı bir sonuca ulaştırmış olan bütün devrimcilerin) en büyük ve en tehlikeli yanılgılarından biri, devrimin salt devrimciler eliyle gerçekleştirilebileceğini sanmalarıdır. Oysa, her ciddi devrimci eylemin başarısını sağlamak için, devrimcilerin ancak gerçekten ilerici ve yaşayabilir sınıfın öncüsü, avangardı olarak etkin bir rol oynayabileceklerini anlamak, bu fikri iyice kafamıza yerleştirmek ve uygulamak zorundayız. Avangard ise ancak yönettiği yığından kopmamasını ve tüm yığını ileri doğru götürmesini bildiği ölçüde görevini yerine getirebilir. Çeşitli faaliyet alanlarında komünist olmayanlarla ittifak edilmedikçe, komünist toplumun kurulması konusunda hiçbir kalıcı başarı elde edilemez.”(10)

Çok açıktır ki, “yığınları mücadele içinde dönüştürüp kazanacak mücadele tarzı” yığınları eyleme çağırmaktan ibaret olamaz. Hatta öncünün yığınları aydınlatma çalışmasının alışıla gelen biçim ve yöntemleri ile de sınırlı değildir. Kitle inisiyatifini geliştirmek ko-

münistlerin görevidir. Bu bakımdan özellikle işçi ve emekçi kitle toplantılarının önemine dikkat çekmek istiyoruz. Mali ve sonra da onu izleyen ticari ve ekonomik krizin en şiddetli biçimde yaşandığı günlerde, büyük ve orta burjuvazinin onlarca toplantıda sorunları tartıştığına, taleplerini ve mücadele tarzını belirlediğine tanık olduk. Bu, her komünisti ve her ileri işçiyi düşündürmelidir. Neden onlarca ve yüzlerce işçi, emekçi toplantısı örgütleyerek işçi ve emekçi yığınların yaşadığı krizi, taleplerini ve mücadele tarzını tartışmasını örgütleyemedik? Burjuvazinin işçi uşakları ve ajanları sendika patronlarının her şeyi işçi kitlelerinin dışında, kendi aralarında kotarmalarını haklı ve doğru olarak sergiliyoruz. Fakat krizi, ve sonuçlarını, işçi sınıfının tavrı vb. soru ve sonuçlarının tartışılması onlarca ve yüzlerce işçi kitle toplantısını sığacağı sıcaklığına neden ve niçin örgütleyemiyoruz? Neden bir kriz “program” platformu kurulup kriz ve beraberinde getirdiği sorunları talepleştirmiyoruz? Hatta inanılmaz bir aymazlıkla örgütlemeye yönelmiyoruz bile. Hani devrimci irade? Komünist basının açıklama ve çağıruları yanıtızsız kalabiliyor! Kendimizden başka kimi suçlayabiliriz ki? Oysa, işçi ve emekçi kitle toplantılarının kitle politizasyonu ve kitlelerin nabız atışlarının açığa çıkartılmasında keza, öncü ile kitleler arasında canlı bağların kurulmasında taşıdığı büyük önemi kim reddedebilir ki? ■

Kaynakça

- 1- Teoride Dogrultu, sayı 3, S.12
- 2- Agy. S.13
- 3- V. İ. LENİN, S. E, Ne Yapmalı, S.159
- 4- V. İ. LENİN, ‘Sol’ Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı, S.159
- 5- J. STALİN, Eserler C. 5, S.141
- 6- V. İ. LENİN, V Zasuñ Tasfiyeciliğinin işini Nasıl Bitiriyor, İSPÜ, S.271
- 7- Agy. S.271-272
- 8- Birlik Kongresi Belgeleri, S.128
- 9- Age. S.133
- 10-V.İ. Lenin, Militan Metaryalizmin Kapsamı, Karl Marx Ve Doktrini, s.137/138

ESNAFIN İSYANI

DERSLER

DEVRİMCİ GÖREVLER

Çok geçmeden ekonomik krize dönüşen Şubat 2001 mali krizi, Nisan ayında kent merkezli bir esnaf eylemliliği ve isyanının doğmasını kışkırttı. Esasında Şubat krizi, tepkinin bir vesilesi oldu. Kent küçük burjuvazisinin damgasını vurduğu hareket, emperyalist sermaye ve IMF'nin, işbirlikçi tekeli sermaye egemenliğinin yıllara dayalı iktisadi, toplumsal ve siyasal baskısının yaratmış olduğu yıkım ve tahribatın, biriktirmiş olduğu öfke ve tepkinin umutsuzluk, çaresizlik içerisinde patlamasıydı.

Nisan ayı boyunca iki hafta süren esnaf eylemleri, Türkiye'de orta alt sınıfların kendiliğinden hareketinin bu yaygınlık, genişlik, yıkıcılık ve militanlık düzeyindeki ilk eylemiydi. Hem bu sınıfın geleceği ve arayışı bakımından, hem de yıkımı hızlı yaşaması ve bunun toplumsal ve siyasal gelişme alanındaki yansımaları bakımından önemlidir. Kitlesel esnaf eylemleri, çeşitli sınıfların, onların iktisadi örgütleri ve siyasal partilerinin gündemine girdi. Türkiye'nin, bir küçük burjuvalar ülkesi olmaya devam ettiği düşünülürse, toplumsal ve siyasal gelişmelere siyasal müdahalede

bulunan bütün parti ve grupların, sermaye ve Türk burjuva devletinin hareketle ilgilenmesi anlaşılırdır.

Siyasal iktidar mücadelesi ve devrim sorunu olanların, küçük burjuvaziye, kır küçük üreticilerinin sorunları ve taleplerine karşı ilgisiz kalmaları düşünülemez. Proletarya partisi de, antiemperyalist demokratik devrimde proletaryanın stratejik temel ittifak güçlerinin sorunları, talepleri ve hareketi karşısında ilgisiz kalmaz. Ancak, devrimci bir iktidar mücadelesi vermeyenler, güncel siyasal görevlere sırtını dönenler, kitlesel isyanların yıkıcı ve tahrip edici gücünden korkanlar için bir halk hareketi, bir isyan "ilgi çekmeyen ve güncel olmayan bir sorundur." (Stalin)

Kendiliğinden doğan, gelişen, büyüyen ve yayılan bu hareketin şüphesiz ki iktisadi, toplumsal ve tarihsel kaynakları, sınıfsal bir rengi ve karakteri vardır. O halde, tarihsel olarak çeşitli dönemlerde ve sıkça gündeme gelen ve uygulanan geçmiş IMF direktifli ve "kemer sıkmalı" "istikrar" programlarının uygulanması süreçlerinde değil de, Şubat mali

krizi sürecinde neden esnaf ilk sarsılan, uyanan ve sokağa dökülen toplumsal güç oldu? Hem de "gözü dönmüşçesi"ne, devlet kurumları ve militarizme saldıracasına. Tarihin her döneminde ve çeşitli düzeylerde genellikle islami gericiğin ve Türk şovenizminin toplumsal dayanağı olmuş, devletine sadık, muhafazakar küçük esnaf ve zanaatkarlar neden ayaklandı? Esnaf isyanı, geçmiş süreçteki iktisadi, siyasi ve toplumsal baskılara karşı büyüyen ve yığılan toplumsal öfkenin patlaması, zıvanadan çıkmasıdır.

Esnaf, zanaatkar, küçük üretici vb. toplumsal kesimler, küçük burjuva sınıfın, orta sınıfın bir parçası, bileşenleridir. Kapitalizm geliştikçe, giderek yerleşen ve kendisini hissettiren kapitalizmin iktisadi yasaları karşısında bütün umutsuz çabaları işe yaramaz; dayanamaz ve erirler, mülksüzleşir ve yıkıma uğrarlar. Tedricen iktisadi yıkılışları, onları toplumsal olarak proletarya saflarına fırlatır. Emperyalizm ve işbirlikçi tekellerin büyük sanayi üretimi ve ticari üstünlüğü karşısında tutunamazlar. Öyle olur ki; küçük sermayelerini ellerinden çıkarmak, küçük özel mülkiyeti parça parça satarak yaşamlarını sürdürmek zorunda kalırlar. İktisadi ve toplumsal alandaki bu nesnel gelişme ve koşullar, nesnel sınıf çıkarları, onları emperyalist sermaye, IMF ve işbirlikçi tekeli burjuvazinin iktisadi ve siyasi egemenliğine karşı çıkmaya koşullar. İktisadi ve toplumsal yıkım sürecinde olmaları, antiemperyalist ve antifaşist güç, enerji ve potansiyellerinin oluşması ve büyümesini belirler.

İşte Şubat mali kriziyle küçük burjuvazinin alt kesimleri, krizin yükünü ve sonuçlarını en acı ve sarsıcı, şok edici ve şaşırtıcı biçimde yaşadıkları, gelecek yıkım günlerini

gördükleri, ellerinde kaybedecekleri küçük mülkiyetlerini sevdikleri için ağlama, sızlama içinde umutsuzca sokağa çıktılar, yürüdüler. . . Bu, küçük krizden dolayı burjuvazinin mülksüzleşme ve yıkım sürecinin hızlanmasına; görece refah düzeyi ve yaşam standartlarını kaybedişine ya da düşüşüne verdiği en üst düzeydeki tepkiydi. Yüzde 40 devalüasyon ve dalgalı kur, onların yaşamına ve faaliyetlerine hemen yansdı. Kemer sıkı-maya, ücretlerin reel olarak düşürülmesine "alıştırılan", daha çok protestolarla yetinen, alım gücü düşse de bir ücretleri ve sınırlı sosyal hakları bulunan, özelleştirme saldırısı ve krizin işsizleştirme tehditlerine takılan işçi ve emekçi memur yığınlarından farklı olarak mali kriz ve yıkıcı sonuçlarına "alışkın" olmayan esnaf daha önce tepki veren oldu. Devalüasyon sonucu geniş halk yığınlarının alım gücünün düşmesi, dibe vurması, esnafın istediği veya beklediği piyasanın canlanması umudunu yaktı. Küçük esnaf ve zanaatkar "sinek avla-

Siyasal iktidar mücadelesi ve devrim sorunu olanların, küçük burjuvaziye, kır küçük üreticilerinin sorunları ve taleplerine karşı ilgisiz kalmaları düşünülemez. Ancak, devrimci bir iktidar mücadelesi vermeyenler, güncel siyasi görevlere sırtını dönenler, kitlesel isyanların yıkıcı ve tahrip edici gücünden korkanlar için bir halk hareketi, bir isyan "ilgi çekmeyen ve güncel olmayan bir sorundur." (Stalin)

maya" başladı. Tam bir şaşkınlık ve şok yaşadılar. Yüz elli yılı aşkın zaman önce Marks ve Engels, Komünist Manifesto'da şunları belirtiyordu: "*Orta sınıfın alt katmanları -küçük çapta ticaretle uğraşanlar, dükkancılar, ve genellikle emekli olmuş esnaf, zanaatçılar ve köylüler- bütün bunlar, kısmen kendi küçük sermayelerinin modern sanayinin işletildiği ölçek bakımından yetersiz kalması ve büyük kapitalistlerle rekabette yenik düşmeleri yüzünden ve kısmen de bunların özel hünelerinin yeni üretim yöntemleri karşısında değerini yitirmesi yüzünden, giderek proletaryaya karışıyorlar.*"

Büyük hipermarketlerin hızla her tarafı ahtapot gibi sarması, semtlerin en küçük yerleşim birimleri içlerine kadar yayılması, bakkal, manav ve tuhafiyecilerin yıkımı ya da

pazar alanlarının sınırlandırılması; tekstil ve gıda sektöründe büyük işletme ve fabrikaların rekabet üstünlüğüyle pazarı tekellerine alması, emperyalistlerin gümrük engeli olmadan meta ihracını büyütmeleri kent ve kır küçük üreticilerini çökertti; hazır giyim ve ayakkabı fabrikaları, terzileri ve küçük ayakkabı imalatçısını sildi. . . Mülksüzleşme süreci, aynı zamanda kır ve kentlerde sermaye ve artıkların bir avuç burjuva elinde birikmesini; sefalet ve yoksulluğun geniş yığınları girdabına almasını hızlandırdı. İki uç; bir uçta sefalet ve yoksullaşma, diğer uçta zenginlik, sermaye birikimi ve merkezileşmesi. . .

Esnaf, zanaatkar, işçi ve işsiz yığınların sokakları doldurması, ayağa kalkması, hükümete, siyasi yönetime, IMF'ye ve emperyalist bağımlılığa, siyasi baskı ve yasaklara; siyasi yanısama ve demagojilere karşı bir tepki ve uyanıştır.

Türkiye'de halkın, toplumun alt sınıf ve tabakalarına siyasal yaşantıya ilişkin işleri düzenleme ve müdahale etme özgürlüğü yoktur. Askeri faşist rejimler, OHAL ve sıkıyönetim koşullarında işçi sınıfı, emekçiler, gençlik ve küçük burjuva yığınları siyasal baskı, sopa ve yasaklarla yönetildiler. Örgütlenme ve hak arama özgürlüğü ya olmadı, ya da olduğu kadarı bile gasp edildi. Örgüt, örgütlü mücadele düşüncesi ve bilincine savaş açıldı. Yığınlar sendika ve derneklere bile uzak tutuldu. İşçi ve emekçi yığınlar terörize edildi, politika dışında tutuldu. İşçi ve emekçi yığınları, orta sınıfı siyasal baskı ve yasakla yöneten Türk burjuva devleti, Susurluk'a karşı gelişen tepkiyi manipüle etti. Susurluk çeteleri, derin devletin kirli ve karanlık örgütleri, faaliyetleri, kara para, kayıt dışı ekonomi, türedi zenginler ve kirli

ilişkilerin üstü örtüldü. Kirli savaşın yükü, kirli yöntemler, katliam, işkence, kayıplarla; Türk şovenizmi ve politik islamın gerici zehrinin yabancılaştırıcı ve uyuşturucu etkisiyle geçiştirildi.

Mafya ve yolsuzluk operasyonları bütün şatafatlı görüntülere rağmen siyasi ve askeri bağlantılarına varınca durduruldu ve unutturuldu. Devlet bankalarının "görev zararı", özel bankaların iflas yükü yüzüstü ve çeşitli demagojilerle emekçilerin

sırtına bindirildi, sermaye bir avuç işbirlikçi patrona aktarıldı. Ve bütün bu olup bitenlere Türk ve Kürt halkları tanık oldu.

Din, şovenizm, futbol, fuhuş, uyuşturucu, kapitalist tüketim, saptıran TV programları, medya, askerlik ve okullarda yığınlar uyuşturuldu ve yabancılaştırıldı. Türkiye halkları, on yıllar boyunca sadece futbolu, dini, şovenizmi serbestçe ve sesli olarak konuştu. Devletin baskıları, yasakları, örgütsüzleştirme politikaları, Kürt ulusunun haklarını konuşmak yasaktı. Emeğin ve özgürlüğün sesi ve öncüsü komünist ve devrimci güçler faşist propaganda ve yanılısamalarla halka yabancı, halkın çıkarlarına karşı çıkan, "huzuru ve barışı" bozan güçler olarak gösterildi. Sözü

Mali kriz sürecinde orta alt toplumsal kesimleri öncelikle sokağa döken bir diğer faktör ise, onların örgütlenme geleneğinin zayıf olması ve mevcut örgütleri, dernekleri ve yöneticilerle olan ilişki düzeyi ve niteliğidir. TESK, milyonlarca esnaf ve zanaatkarın örgütüdür. Ancak üyelerinin iktisadi ve toplumsal yaşamlarında bu örgütlülüğü hissetmesi, talepleri ve istemlerini bu örgüt üzerinden hükümetlere dayatması; TESK yönetiminin üyeleri üzerinde bir otorite ve saygınlık yaratması ya yoktur, ya da çok zayıftır.

edilen huzur, uzlaşma ve barış sözdeydi; baskı, yasak ve yanılısamalarla yaratılmıştı. Kral çıplaktı, gerçekler göz çıkardı. Sermaye ve faşizmin artık "bölücülük, yıkıcılık ve ideolojik akımların kışkırtması" demagojileri de karşılık bulmamaya başladı. MHP başta olmak üzere faşist partilerin "milliyetçiliği", DSP'nin "ulusalcılığı", IMF, ABD iktisadi programlarıyla, Kemal Derviş'le, İncirlik üssüyle, tahkim yasası, yeni tütün ve şeker yasasıyla ayan beyan ortaya çıktı.

Siyasal özgürlük, siyasal örgütlülük, siyasal bilinç ve siyasal gerçeklerin açıklanmasından yoksunluk sınırsız iktisadi ve siyasi baskının uygulanmasını kolaylaştırdı. Yığınlar susturuldu, uyuşturuldu, kendi sınıf çıkarlarına yabancılaştırıldı. Toplumsal çürüme ve çöküş dibe vurdu. Ahlaksızlık aldı başını gitti. İnsani değerler aşınmaya başladı. Bu durum alttan alta bir tepki ve öfke biriktirdi; kent küçük burjuvazisinin toplumsal öfkesi mali krizle patlayıp sel oldu. İşçi ve emekçi memurların sermaye ve faşizmin iktisadi, toplumsal ve siyasal baskılarına karşı gelişen tekil, yerel ve dönemsel savaşmaları süreçlerinde (Zonguldak genel grevi ve direnişi, İzmit SEKA direnişi, BAGFAŞ direnişi vb), emekçi semtlerde devrimci hareketin çağrılarına yanıt veren (Susurluk eylemleri vb) ve daha çok Kürt ya da alevi küçük esnafı kapsayan kepenk kapatma, gösterilere katılma dışında genellikle seyreden, tarafsız duran; daha çok dönemin siyasi parti mitinglerinde - RP gibi- sokağa çıkan esnaf, bu kez onları da hedefleyerek adeta intikam alırcasına sokağa döküldü, hükümete ve IMF'ye karşı öfkesini kustu. Yapılan anketlerde halkın yüzde 50'sinin hiçbir partiye oy vermeyeceğini belirtmesi, sokaklarda "kurda ve kuşa yem olma" sloganının dillendirilmesi, MHP, DSP ve RP binalarına yönelik slogan ve taşlamalar; "Hükümet istifa" talebi, meclise yürüme istemleri, mevcut haliyle yönetilmek istemediklerini yaşamdaki düzenleme ve örgütlenme eğilimlerini ortaya koyuyordu.

Mali kriz sürecinde orta alt toplumsal kesimleri öncelikle sokağa döken bir diğer faktör ise, onların örgütlenme geleneğinin zayıf olması ve mevcut örgütleri, dernekleri ve yöneticilerle olan ilişki düzeyi ve niteliğidir. TESK, milyonlarca esnaf ve zanaatkarın örgütüdür. Ancak üyelerinin iktisadi ve toplumsal yaşamlarında bu örgütlülüğü hissetmesi, talepleri ve istemlerini bu örgüt üzerinden hükümetlere dayatması; TESK yönetiminin üyeleri üzerinde bir otorite ve saygınlık yaratması ya yoktur, ya da çok zayıftır.

Esnaf örgütleri ve yönetimleri, esnaftaki bu güç ve potansiyeli biliyorlardı, ancak bu düzeyde bir tepki beklemiyorlardı. Bilmeleri

ve görmeleri de fazla işe yaramazdı. Her halükarda hareket onları aşacak bir dinamizm, güç ve enerji taşıyordu. Bu TESK'in ilk sınavıydı. TESK yöneticiliği ve faaliyetini üye aidatlarını toplamada ve göstermelik kongrelerde gören yönetim, esnaf hareketi ve isyanı karşısında hazırlıksız yakalandı; dalgakıran rolünü ilk günlerde oynayamadı. Sermaye ve faşizmle işbirliği içinde hareketi zayıf kılacak, güçten düşürecek ve pörsütecek mekanizma, araç ve yöntemleri devreye sokamadı. Zaten Derviş, Günday ve diğer yöneticiler ortalıkta görünmediler. Ta ki, hükümetin göstermelik "sus payı" açıklamasına kadar. Kısacası esnaf, onları geriye çeken, eylemlerinin içeriğini boşaltan ve güçten düşüren bir hazırlık ve örgütlülükle yüz yüze olmadıkları için, öyle bir örgütlülük sorumluluğu ve yükümlülüğü hissetmedikleri için sokağa dökülebildi. Oysa Türkiye gerçeği, toplumun alt sınıf ve tabakalarının kitle örgütlerinin bürokratik ve işbirlikçi yönetimlerinin örgütlü olmayı sermaye ve egemen sınıflar çıkarına eylemi ve hareketi kırmanın, geçiştirmenin, kontrollü öfke boşaltmanın aracı yapabildikleri biliniyor. İşçi ve emekçi memur sendika konfederasyonu yönetimlerinin, tarihte ve son süreçte oynadıkları roller gibi. MGK'nın gündemine de giren esnaf eylemleri, bir biçimde TESK ve diğer esnaf örgütlerine, devleti gözeten ve ihmal edilen görevlerini yeniden hatırlatma vesilesi yapılmıştır.

Hareketin Toplumsal Bilefli mi ve Özgünlüğü

Anadolu'nun orta ve küçük kentlerinde ilk eylemler TOBB üyesi ticaret ve sanayi odalarının miting çağrıları üzerine gelişti. Orta burjuvazi, borsa spekülörleri ve rantçılar, kitle hareketini aralamaya çalıştı. Çünkü emperyalist sermaye ve TÜSİAD'ın ihtiyaçları ve çıkarları doğrultusundaki yeni düzenlemeler, yasalar, "ulusal program" vb. bu kesimlerin iktisadi çıkarlarına da dokunmaktaydı. Küçük esnaf, zanaatkar, küçük işletme ve sanayi sitelerinden örgütsüz, sendikasız ve düşük ücretli, işlerini kaybetmekle yüz yüze kalan yüz binlerce işçi, çırak, kalfa, yarı-

proleter ve işsizler yığını bu kitle hareketinin toplumsal bileşimidir. Aşağıdan gelişen kendiliğinden hareket, ilk eylemlerdeki önderliği ve yönetimleri aştı, sel olup coştı ve sürükleyen güç oldu. Esnaf odaları ve dernek yönetimleri Ankara, İzmir vb. alanlarda tepeleterek geçildi. Kürsüler ele geçirildi. Eylemler spontane, kitlesel, yaygın ve militandı.

İstanbul, Ankara, Antep, İzmir vb. . . kentlerdeki bazı gösteriler, farklı bileşim, talep ve hedeflerle gerçekleşti. Eylemler hükümet ve IMF'yi hedefledi. Antiemperyalist motifler taşıdı, sermaye oligarşisi ve faşist diktatörlüğün militarizmine karşı tepkileri içerdi. İşçi ve emekçi ağırlıklı, devrimci ve komünist öncülerin müdahalede bulunduğu gösteriler devrimci, ilerici ve demokratik motifler taşıdı. Eylemlerdeki yıkıcı, militan ve radikal çizgileri de işçi ve emekçi kesimler ve devrimci müdahale sağladı. Ankara'da OSTİM, siteler, Gaziantep'te yığinsal katılım vb. işçiler, işsizler, gençlik ve devrimcilerin katılımı kitle şiddeti ve savaşımının manivelasıydı.

Ankara Tuzluçayır'da polisle çatışma ve barikat savaşı, devrimcilerin etkin müdahalesinin ürünüydü.

Antep'te gerek esnaf hareketi, gerekse Emek Platformu'nun örgütlediği ve 60 bin kişinin katıldığı mi-

ting ve eylemlerde işten çıkarılan iplik ve tekstil işçilerinin, Kürt gençlerinin katkısı büyüktür.

İstanbul Gazi mahallesi, Okmeydanı, Alibeyköy, 1 Mayıs, Gülsuyu vb. . . emekçi semtlerde binlerce kişinin katıldığı eylemlerde "Esnafa değil, IMF'ye barikat", "Hücreleri parçala", "Susma sustukça sıra sana gelecek" vb. . . kısmen siyasi renklerin baskın çıkması antiemperyalist ve antifaşist güçlerin katılımında ve öncülüğünde aranmalıdır. İş-

çi-emekçi katılımının yoğunluğu, devrimci güçlerin öncülüğüyle açıklanabilir. Eylemler heterojen bir katılımı gerçeğe taşıdı. Her sınıfsal ve siyasal eğilimde, ama nesnel sınıf çıkarları, istem ve ihtiyaçları temelinde bir araya gelen kesimleri kucakladı.

Esnaf eylemleri Osmanlı'da D. Bahçeli ve MHP'yi hedefledi. Bunun siyasal mesajlar taşıdığı ortada. R. Kutan protesto edildi. Meclise yürüme hedeflendi. Burada Türk şovenizmi ve politik islamın, siyasal ve ideolojik etkisinin çözülme, zayıflama süreci içinde olduğunu, siyasallaşmaya açık olma ve ilginin

geliştiğini, devrimci düşüncelere yığınların görece açık hale gelmekte olduğunu, ayrıca hesap sorma eğilimi, düşüncesi ve içgüdü'nün kıvılcımlandığını gözlenmiştir.

Esnaf eylemlerinde vergi daireleri, kamu kuruluşları ve banka şubeleri tahrip edildi. Burada sermaye ve hükümet hedeflenmiştir.

Eylemler hiçbir ciddi hazırlığa dayanmıyordu. Yığınların toplanma biçimi, çağrılar, taşıdıkları döviz ve pankartlar, attıkları sloganlar, kendiliğinden eylemlerin tipik özellikleriydi. Her yaşta insan panzerlere, polise karşı savaştı, taş attı. Burjuvazi, mumla "provokatör" aradı, ama bulamadı. Bu hareketlerde gerçek dövüşken güç, işçiler, yarı-

işçiler, işsizler, lümpen proletarya, çiraklar ve gençlerdi.

Eylemler, mücadele biçimleri araçları ve yöntemleri geliştirdi. Otoyolları saatlerce trafiğe kapatma, kepenk indirme, polis ve jandarma barikatlarını zorlama ve aşma, polis barikatlarını kendi barikatı yapma, kamyonla barikatı zorlama, taş ve sopa kullanma, polis dövme vb. . . Eylemler kitlesel, coşkulu ve militandı. Devrimci ve ilerici öğelerle birleşince ileri taşan özellikler gösterdi.

Küçük burjuvazinin siyasal talebi, "Hükümet istifa", ve "IMF'ye hayır"la sınırlıydı. Tam da sınıf özellikleri ve örgütsüzlüklerine denk düşen taleplerdi. Hükümetin istifasını istediler; çünkü, kendi çıkarları ve taleplerini hesaba katan başka bir burjuva hükümetin gelmesiyle sorunların çözüleceğini sanıyorlardı. Küçük esnafın savaşımı, eski durumuna yeniden kavuşma ya da görece refah düzeyini sürdürme hayali ve beklentisi üzerineydi.

Küçük burjuvazinin siyasi talebi, "Hükümet istifa", ve "IMF'ye hayır"la sınırlıydı. Tam da sınıf özellikleri ve örgütsüzlüklerine denk düşen taleplerdi. Hükümetin istifasını istediler; çünkü, kendi çıkarları ve taleplerini hesaba katan başka bir burjuva hükümetin gelmesiyle sorunların çözüleceğini sanıyorlardı. Küçük esnafın savaşımlı, eski durumuna yeniden kavuşma ya da görece refah düzeyini sürdürme hayali ve beklentisi üzerineydi.

Hareketin Egemen Sınıflara Verdiği Mesajlar, Çeşitli Kesimlerin Tepkileri

Mali kriz ve küçük burjuvazinin eylemleri sürecine, işçi ve emekçi yığınların dışında, emperyalistler, her sınıf ve siyasi örgüt, kendi sınıf çıkarları temelinde yaklaştı, istemlerini ileri sürdü, çözümler öngördü.

Türk burjuva devleti ve hükümeti, kendiliğinden hareketin ortaya çıkardığı mücadele ve güçten çok, bunun devrimci hareketle buluşması, özellikle F tipi saldırısına karşı mücadele ve Kürt ulusal hareketindeki diri güçler ve dinamik eğilimle buluşmasından korkuya kapıldı. Devlet kaynaklı ara rejim, teknokrat ve milli mutabakat hükümetleri alttan alta yayılıp korku salındı. Provokatör arayışları, ideolojik akım kışkırtmaları, gözaltılar, sorgulama ve tutuklamalar, gösteri ve miting yasaklamaları korku ve tehditlerle hareketi söndürmeyi ve sindirmeyi hedefledi. Ne yazık ki, diğer örneklerde olduğu gibi, bunda da şimdilik başarılı olmuş görünüyor.

ABD, AB emperyalistleri iktisadi ve siyasi değişim/dönüşüm sancısı ve sıkıntısının

hareketle bunu emperyalizme mali, iktisadi, siyasi, diplomatik ve askeri bağımlılığı derinleştiren ve kapsamlaştıran bir gelişmenin fırsatı yaptılar. Siyasal sistemin köhneleştiğini, tepeden tırnağa tamir edilmesini, revizyondan geçmesi gerektiğini açıkladılar. TÜSİAD, TİSK vb. siyasi partiler yasası, seçimler yasasının hızla değiştirilmesini gerekli gördüler.

Askeri bürokrasi devreye girdi, alternatiflerini, planlarını yaptı. Nabız yokladı, arayışlarını sürdürdü. TOBB Başkanı F. Miras'ı çağırdı. Esnaf eylemleri konusunda uyardı. Hükümete karşı gelişen güvensizlik ortamında müdahalelerini sıklaştırdı. Derviş, generallere IMF programıyla ilgili brifing verdi.

Fazilet Partisi, politik islam ve yayınları, mali kriz ve küçük burjuvazinin isyanını 28 Şubat ve türbanla ilişkilendirdi. Çözümün türbanın serbest bırakılması, bunun karşılığında vatandaşların döviz ve mali desteğinin alınmasından geçeceğini belirtti.

ÖDP ve EMEP, eylemliliklere mesafeli durdular, yıkıcı ve kitlesel şiddet boyutundan çekindiler. SİP, bir SİP üyesinin eylemlere katıldığı biçimindeki bir haber üzerine, yüz binlerin katıldığı eylem ve etkinliklerde görünmeyi reddetti, "gericilerle birlikte" eylemlerde yer alamayacağı açıklamasını yaptı.

Kürt illerinde esasen bir hareket ve eylemlilik yaşanmadı. Esnaf örgütleri özenle eylemliliklerden kaçındı. Bunun Yurtsever hareketin "yeni" sürecinin, barış politikalarının bir yansıması olduğunu belirtmeliyiz. Newroz etkinliklerinden sonra, IMF programına karşı gelişen hareketlerde, EP etkinliklerinde yer alacağını açıklayan HADEP, sadece esnaf eylemleri sürecine katılmamakla kalmadı, bazı Kürt illerinde EP'in etkinliklerinin ge-

risinde bir duruş sergiledi. Bunun açıklanması birden fazla nedene dayanır: Birincisi, yeni politikaların bir yansıması olarak sıkıntı ve zorluklar içindeki devletin "zayıflıklarını kullanmaktan kaçınmak"tır. Zımnî bir uzlaşmadır, devlete güven verme tavrıdır. İkincisi, provokatörler ya da "kışkırtıcılar" tehditleri ve tehlikesi karşısında geriye çekilmektir. Üçüncüsü, EP programına tepkidir, gelişen harekete adeta, "ne halleri varsa görsünler" mantığı ile yaklaşılması olabilir.

Esnaf eylemleri sürecine devrimci hareket ve ML komünistlerin de etkili bir müdahalede buldukları söylenemez. F tipi mücadelesine kilitlenmiş olması, yanı sıra siyasi sorunu birleştirme ve yığınların gündemine taşımadaki yetmezlik, güçlerin sınırlılığı ve zayıflığı buna yol açtı.

Devrimci-Demokratik Savaşta Küçük Burjuvazinin Yeri ve Özellikleri

Mülkiyetle ilişkisi, "ekonomik temeliyle aslında gerici olan bu küçük burjuvazi" (Lenin), emperyalizm ve işbirlikçi tekelci sermayeye karşı olmasıyla siyasi olarak ilerici ve devrimcidir. Antiemperyalist demokratik devrim sürecinde devrimci olan küçük burjuvazi, sosyalist devrim sürecinde, özel mülkiyetin her türüne karşı savaşta gerici ve tutucudur. Tarafsızlaştırılması gereken bir güçtür.

Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da, kapitalizmin gelişmesi ve burjuvazinin yükselen kapitalizm çağındaki devrimci rolüne karşı, küçük burjuvazinin erime, yıkım ve mülksüzleşmeye karşı direncini tutucu ve hatta "gerici" olarak ifade eder.

Lenin, onun iktisadi temeldeki gerici tutumunun altını çizer, ancak demokratik devrim sürecinde proletarya ile bir "irade birliği" içinde olduklarını, devrimci demokrasi için savaşacaklarına işaret etmeyi de ihmal etmez.

". . . Emperyalizmin kendine özgü siyasi özellikleri şunlardır: Mali oligarşinin baskısı ve serbest rekabetin ortadan kaldırılması yüzünden her alanda gericilik ve artan ulusal baskı. Bu yüzden hemen bütün emperyalist

ülkelerde 20. yüzyılın başından beri bir demokratik küçük burjuva muhalefeti başlamıştır. " (Emperyalizm, Lenin)

Bağnaz bir mülkiyet düşkünlüğü bulunan küçük burjuvazinin mülkiyetle ilişkisini Marx, şöyle ifade eder:

"Haziran günlerinde, hiç kimse, mülkiyeti kurtarma uğruna ve krediyi yeniden tesis etme uğruna, Paris küçük burjuvaları, -kahveciler, lokantacılar, şarap satıcıları, küçük tüccarlar, dükkancılar, zanaatçılar vb. - kadar bağnazca savaşmamıştı. " (Fransa'da Sınıf Savaşları, sy. 64)

Paris'te proletaryanın barikat savaşları döneminde, küçük burjuvazinin tutumu iki arada bir derede kalma biçimindedir. Kurulan barikatların ardında müşterileri ve borçluları, önünde alacaklıları vardır. İkisi arasında gider gelir. Ancak savaştan sonra, dükkanlarına koşmaları, onları tarihsel sonlarından kurtarmaya yetmez.

Küçük burjuvazinin ikili bir karakteri var. Özel mülkiyetçi yanlarıyla burjuvaziye, emekçi yanlarıyla proletaryaya eğilimlidirler. Marx, ". . . küçük burjuvazi, burjuvazi karşısında, devrimci bir tutumu ancak arkasında proletarya olduğu zaman sürdürebilir" (age, sy. 62) der. Küçük burjuvazinin devrimciliği sınırlı ve geçicidir.

Burjuvaziye karşı duran sınıflar içerisinde sadece proletarya gerçekten ve sonuna kadar devrimci tek sınıftır. Orta sınıf modern sanayi karşısında erir, yıkılır ve proleterleşir. Proleterya, kapitalizmin "özel ve temel ürünüdür", kapitalizmin mezar kazıcısıdır. Sosyalist teoride olduğu gibi, tarihsel örnek ve pratikler de defalarca gösterdi ve kanıtladı ki, emekçilerin kurtuluşu da ancak proletaryanın tarihsel ve siyasal eylemiyle gerçekleşecektir.

"Alt orta sınıf, küçük imalatçı, dükkancı, zanaatçı, köylü, bütün bunlar, orta sınıfın parçaları olarak varlıklarını yok olmaktan kurtarmak için, burjuvaziye karşı savaşır. Bunlar, şu halde, devrimci değil, tutucudurlar. Hatta, gericidirler, çünkü tarihin tekerliğini gerisin geriye döndürmeye çalışırlar. Kazara devrimci olsalar bile, proletaryaya katılmak üzere olduklarından ötürü böyledirler;

şu halde, o andaki çıkarlarını değil, gelecekteki çıkarlarını korumakta, proletaryanın bakış açısını edinmek için kendilerininkini terk etmektedirler. " (Komünist Manifesto)

Küçük burjuvazi, kapitalizm koşullarında iktisadi ve toplumsal olarak proletaryaya yakınlaştığı, proletaryaya katılımının geçişini yaşadığı; ona mülksüzleştirme sürecini yaşatan emperyalizme ve işbirlikçi tekelci sermayeye karşı olduğu için devrimci dinamikler, eğilimler ve özellikler taşır.

Küçük burjuvazi, demokratik savaşım sürecinde de tutarsız ve kaypaktır. Burjuvaziye yedeklendiği gibi, reformizmin de kaynağı ve siyasal eğilimini taşır. Güçlü olana meyleder, özel mülkiyeti kıskançlıkla savunur. Eyleminin eksenine onu oturtur.

Devrimci savaşımında küçük burjuvazinin kayganlığını Engels şöyle belirtir:

"Tafra satmakta üstüne olmayan küçük burjuvazi, eylemde çok yeteneksiz ve bir şeyleri göze almak gerektiği zaman çok korkaktır. Tecimsel alışveriş ve kredi işlemlerinin soysuz (bayağı) karakteri, onun öz karakterine enerji ve girişim ruhu yoksunluğunun damgasını vurmuştur; öyleyse aynı niteliklerin, bu katmanın siyasal tutumunu da belirlemesini beklemek gerekir. " (Engels) İktisadi ve toplumsal alanda kaygan olan, başkalaşan ve geçiş yaşayan küçük burjuvazi, siyasal alanda da sermayenin güdümüne girmeye, reformizme eğilimlidir, kaypak ve oportünisttir. İşçi sınıfı hareketi ve marksist öğretisi içerisindeki revizyonizm, yozlaşma ve soysuzlaşmanın kaynağı da bu sınıf özellikleri ve düşüncesidir.

Yaşam koşulları ve standartları, görece refah düzeyi, küçük burjuvaziye "gerici entrikaların paralı aleti" olmaya hazır ve yatkın kılar. 12 Eylül askeri faşizminin, '80 sonrası T. Özal politikalarının, kirli savaşın şovenizminin ilk ve başlıca toplumsal dayanağı ve destekçisi olmuştur.

Bütün bu örneklere rağmen günümüzde küçük burjuvazi, ülkemizde, yeni sömürge ve emperyalizme çeşitli bağımlılık biçimleri gösteren ülkelerde devrimci dinamiklere ve karaktere sahiptir. Antiemperyalist ve anti-faşist savaşımında önemli toplumsal güç olmaya

devam eder. Emperyalist kölelik ve kapitalist barbarlığın yıkıcı sonuçlarına; IMF politikaları ve programlarına, küreselleşme saldırılarına karşı kent isyanları, gerilla savaşları ve kitle gösterilerinde etkin olarak yer alırlar. L. Amerika ülkeleri -Brezilya, Arjantin, Şili, Ekvador, Kolombiya vb. - Filipinler'de, Endonezya'da vb. küçük burjuvazinin devrimci kavgası sürer. Filistin'de intifadanın yürütücüleri büyük ölçüde kent esnafı, zanaatkarları ve işsiz yığınları; ya da bu kesimin gençliğidir. Kürt ulusal devriminde özellikle alt kesimleri gerilla mücadelesinin küçümsenemez askeri gücüdür.

Küçük Burjuvazi, Antiemperyalist Demokratik Devrimde Proletaryanın Temel İttifaki Gücüdür

Türkiye'de küçük burjuvazi, aktif nüfus içinde en büyük oranı teşkil eder. Kapitalizmin koşulları altında sürekli güç kaybeden, mülksüzleşme ve iktisadi yıkımla proleterleşen bir sınıf olmasına rağmen, toplumdaki ağırlığını hâlâ korumaktadır. Emperyalizmin, onun işbirlikçisi tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin iktisadi ve siyasal baskısı altındadır.

". . . Bu nedenle o, güçlü bir devrimci potansiyel taşımaktadır. Devrimimizin temel güçlerinden biri olan kentin ve kırsal küçük burjuvazisi, demokratik devrim boyunca proletaryanın stratejik müttefikidir. " (K. Belgele-ri, sy. 51)

Devrimci proletarya kent ve kır küçük burjuvazisini yedekleyerek, antiemperyalist demokratik devrim üzerinde hegemonyasını kurarak kır ve kent küçük burjuvazisiyle onların yaptığı devrimci ittifaka dayanarak antiemperyalist demokratik devrimi zafere götürmeyi antiemperyalist demokratik devrimdeki hegemonyasına dayanarak orada durmaksızın kent ve kır yarı-proletaryası ile ittifakına hazırlık derecesine bağlı olarak kesintisizce sosyalist devrime yürüme görevini, teorisi ve programı belirlemektedir.

Türkiye'de kent ve kır küçükburjuvazisi,

emperyalizm ve işbirlikçi tekelleri kapitalizm tarafından yıkıma uğratıldıkça proletaryaya yakınlaşır, devrimcileşme süreci yaşar.

Toplumsal farklılaşma ve mülksüzleşmenin yaşandığı 1960'lı ve 1970'li yıllar, kent ve kır küçük burjuvazisinin yüzünün anti-emperyalist ve antifaşist mücadeleye, demokratik savaşıma döndüğü yıllardır. İktisadi ve toplumsal alandaki gelişmeler, gelir dağılımındaki uçurum, yoksullaşma ve sefalet, küçük burjuvaziyi, aydın ve yarı aydın gençliği başta olmak üzere kitlesel olarak devrimci savaşıma katılımı getirdi. Trakya, Ege, Karadeniz ve Kürdistan küçük üreticilerinin tütün, pamuk, fındık üreticileri mitingleri büyük kalabalıklar topladı. Denizli, Aydın-Söke, Trakya köylüleri, Sivas, Malatya ve çeşitli Kürdistan kentlerinde bunları görmek mümkündür. '60'lar Türkiye'de TİP'in 15 milletvekili çıkardığı yıllardır. Küçük burjuvazinin devrimci dinamikler ve olanaklarla devrimci hareketin gelişmesinde, eylemi ve kadrolaşmasına büyük roller oynadığı yıllardır.

Kürt ulusal devriminde Kürdistan küçük burjuvazisi ulusal hareketin önder gücüdür. Yoksul Kürt köylü yığınları Kürt ulusal devriminin olduğu gibi, birleşik devrimin de temel güçlerinden birisi olduğunu kanıtlamıştır. Kürt ulusal devriminin yükünü taşımış, ulusal ordunun esas gücünü, devrimci olanaklarını oluşturmuştur. Kürdistan'da küçük burjuvazi ulusal devrim sürecinde devrimci bir rol üstlenmiştir. Kürt ulusal hareketinin yenilgisi koşullarına ise PKK ve HADEP'in reformist ve uzlaşmacı politikalarıyla yedeklenmeye en yatkın kesimdir. Kürt burjuvazisinin liberal siyasi ve ideolojik etkisine girmeye meyillidir. Ulusal devrim sürecinde kent küçük esnafı, zanaatkarları, kadınlar, işsiz ve yarı-proleterler serhıldanların esas toplumsal gücünü olutururken, bugün

barışçıl" Newroz etkinlikleri, yanılısamalı G. Okkan gösterileri ve "barış serildanları"nın toplumsal gücüdür.

Esnaf eylemleri sürecinde Kürdistan küçük burjuvazisinin ses vermemesi, sokağa çıkmaması, tamamıyla reformist, uzlaşmacı politikaların ürünüdür. PKK'nin siyasi etkisindeki yığınlar, onun geri ve uzlaşmacı çağrılarına yanıt vermeyi, emperyalizm ve IMF karşıtı etkinliklerde yer almamakla göstermiş oldular.

İşbirlikçi tekellerin iktisadi gücü karşısında rekabet gücünü yitiren küçük esnaf ve zanaatkarlar; vergi yükü, Bağ-Kur ve SSK prim borçları, banka faizleri vb. ile tıklandılar.

Türkiye tarımı, Gümrük Birliği, tütün ve şeker yasası; taban fiyat belirlemelerine son verilmesi; her türlü güvence ve korumacılığın kaldırılmasıyla tam bir yıkımın eşğine getirildi.

Tütün ve şeker yasası, tütün ve şeker pancarında sınırlı ekimi, kısa bir süre içinde taban fiyat ayarlamasına son verilmesini öngörür. Türkiye pazarını emperyalist tütün tekelleri-

Küçük burjuvazi, ülkemizde, yeni sömürge ve emperyalizme çeşitli bağımlılık biçimleri gösteren ülkelerde devrimci dinamiklere ve karaktere sahiptir. Emperyalist kölelik ve kapitalist barbarlığın yıkıcı sonuçlarına; IMF politikaları ve programlarına, küreselleşme saldırılarına karşı kent isyanları, gerilla savaşları ve kitle gösterilerinde etkin olarak yer alırlar.

ne peşkeş çeker, tekellerin şeker stoklarının eritilmesine hizmet eder. 20 çeşit tarım ürününe taban fiyat belirlenmişken, bugün bu sayı sekize indi, ve tümüyle ortadan kaldırılması hedefleniyor. Türkiye tarımındaki çöküş, kırdan kente göçü ve nüfus akışını hızlandıracak ve varoşlarda emekçi yığınların toplanmasını getirecektir. Gümrük Birliği, yeni IMF programıyla Türkiye tarımı dünya pazarına, dünya fiyatlarına açılacak. Böylece üretimin, üretim konularının rekabet gücü yüksek alanlara yönelmesi sağlanacak. Tütün ve şeker yasası biraz da bu amaçla hazırlandı. Oysa tarım üretiminde verimliliği artıran teknoloji ve bilimsel yöntemlerin yeterince üretim sürecine sokulmaması, mali destekten yoksun Türkiye tarımının AB ve

ABD'nin koruduğu, teşvik ettiği, desteklediği gelişmiş tarım üretimi karşısında rekabet edebileceğini ileri sürmek kargaları bile güldürür. Bu yasalarla yıkım ve mülksüzleşme hızlanacaktır. Emperyalist sermaye ihtiyacı ve talebi, işbölümüne bağlı birkaç üründe uzmanlaşma ve tekelleşme gerçekleşecek ve sınırlı üretim, kentlere nüfus akışını hızlandıracaktır.

Küçük burjuva sınıfa mensup gençlik hareketi, emekçi memur hareketi ve demokratik kadın hareketi, emekçi semtlerdeki küçük esnaf, seyyar satıcı, zanaatkar, taksici vb. katmanlar demokratik savaşımında ihmal edilemez ilerici ve devrimci güçlerdir.

Güçlü ve sürekli anti-emperyalist, demokratik eylem ve geleneğe sahip olmayan Türkiye'nin kenti ve kır küçük burjuvazisi, kirli savaş sürecinde Türk şovenizmi ve politik islami gericiğin toplumsal dayanağı ve oy deposu oldu. Kriz koşulları şovenizmin etkisinde çıkmanın, kopuşmanın nesnel koşullarını sunmaktadır.

Eylemin Sonuçları, Ortaya Çıkardığı Gerçekler ve Olanaklar

Türkiye'nin yaşadığı mali ve ekonomik krizin iktisadi, toplumsal ve siyasal sonuçları ağır olacak ve zamana yayılacak; bu durum egemen sınıfları yönetmede sıkıntılı ve sancılı bir sürece sokacaktır. Emperyalist ve işbirlikçi tekelci sermayenin iktisadi, toplumsal ve siyasal politikaları, yenilenen ve kölece bağımlılık ve teslimiyeti getiren IMF programları, işçi sınıfı ve emekçi yığınları sefalet ve yoksulluğa ittiği gibi, orta sınıfları da sermayesizleştirme ya da mülksüzleştirmeye yüz yüze getirdi. Burjuvazinin krizi aşma programı umut verici değildir;

birkaç yılı hedeflemekte ve hiç olmazsa ilk bir yıl büyümenin 2,3 civarında tutulması öngörülmektedir. Bu demektir ki, yatırım, üretim ve istihdamda sorunlar olacak; üretim daralacak, kitlesel işçi çıkarma büyüyecektir. Devalüasyon sonrası öngörülen ihracat hedefi, ülkenin zenginlik kaynakları, ürünleri ve artıklarının emperyalistlere peşkes çekilmesi, aktarılması hızlanacaktır. Eskiden bir dolar için öngörülen meta miktarı, şimdi iki katına yükselecektir. İçte ise fiyatlar yükeldiği için alım gücü düşecektir. Yani Türkiye iç tüketimi kısılarak yeni zam-

lar ve yüksek enflasyon oranları pahasına ihracatı artırılmaya çalışılacaktır.

Mali ve ekonomik krizin ağır sonuçları önümüzdeki aylar ya da dönemde daha çarpıcı ve yakıcı haliyle ortaya çıkacaktır. Özelleştirme, iflas eden orta ve küçük ölçekli işletmeler, organize sanayi bölgelerinde işyerlerine kilit vuran imalatçı, dükkan sahipleri vb. . . üretim kapasitesini düşüren büyük fabrikalar ücretsiz izin, esnek üretim, vb. gerekçelerle kitlesel işten çıkarılmalar yoğunlaşacaktır. Buna kırdan kente göç akışı ve iş arayan yığınlar katılırsa işsizlik oranının devasa boyutlara ulaşacağı kesindir. Son üç ayda

tekstil işkolunda 300 bin işçi çıkarılır. Tuzla Organize Deri Sanayi Bölgesi'nde 11 bin işçiden ancak 1300 işçi; İstanbul'daki 135 deri fabrikasında 22'si çalışır durumda. İzmir'de ise 95 fabrikadan 19'u çalışır durumda.

Türkiye'de toplam bir milyon küçük esnaf ve imalatçının iflas ettiği, kepenk kapatıldığı açıklandı. Bunun kent varoşlarında patlayıcı maddeleri toplayacağı; iktisadi sefalet ve yoksullaşmanın 2 ya da 3 yıllık süreçte

Önümüzdeki dönemde uzanacak işçi ve emekçi yığınların hareketi başta olmak üzere, küçük burjuvazinin dönem dönem gelişecek kendiliğinden kitle hareketi ve eylemlerine siyasal ve örgütsel bir hazırlık, güç biriktirme, hareket planları ve güçleri düzenleme faaliyeti ve çabalarıyla müdahale etmeyi yaşanan toplumsal sarsılmanın ardından ertelenemez görevler saymalıyız.

zamana yayılacak toplumsal ve siyasal gelişmelere, patlamalara yol açacağı; hiçbir sihirli programın bu sürecin önüne geçemeyeceği, ancak sınırlandırabileceği ya da erteleyebileceği çok açıktır. Bu gelişmeler, vahşi Türkiye kapitalizminin iktisadi ve toplumsal sonuçlarıdır. Kapitalizmin sonuçlarını bütün hastalık ve kötülükleriyle yaşayan yığınların arayışları, istemleri ve talepleri bitmeyecek, aksine devam edecektir. Türk burjuva devleti ve sermaye oligarşisinin, "popülizme" takılmama adıyla, çeşitli sosyal hak ve kazanımlara pervasızca saldıracağı, krizin yükünü işçi, emekçi ve orta alt sınıfların sırtına bindirmeye kararlı olduğu çok net görülecektir. Yığınların da bu yükü taşımaya artık güçleri ve sabırlarının kalmadığı Nisan 2001 esnaf eylemleriyle ortaya çıkmıştır.

1- İktisadi ve toplumsal çöküşle, yıkımla yüz yüze kalan küçük burjuvazi, Batı'da da radikalleşme sürecine girdi. Özellikle küçük esnaf, zanaatkarlar, işportacı vb. de bu gelişme daha hızlıdır. Nisan 2001 esnaf eylemleri diye bilinen süreç, bir halk hareketine işaret ediyordu. Şüphesiz ki, bu süreci iktisadi, toplumsal ve siyasal çözümlerle yeterince öngörmememiz, buna uygun siyasal ve örgütsel bir hazırlık, pratik hareket planı geliştiremememiz, ne gelişkin politik refleksimiz, ne de siyasal öncülük deneylerimiz ve tecrübemizle bağdaşır. Genellikle kendiliğinden kitle hareketleri ve eylemleri karşısında kaydetme ve sürüklenme pozisyonuna bir yenisini eklemiş olduk. Üstelik militan eylem biçimleri -sokak çatışmaları, otoyol kapatmaları, barikatlar, polisle çatışmalar- yaşanmasına rağmen. Orada devrimci öncüler ya yoktu, ya da sınırlı güçlerle bir katılım gerçekleştirmişlerdi.

O halde, önümüzdeki dönemde uzanacak işçi ve emekçi yığınların hareketi başta olmak üzere, küçük burjuvazinin dönem dönem gelişecek kendiliğinden kitle hareketi ve eylemlerine siyasal ve örgütsel bir hazırlık, güç biriktirme, hareket planları ve güçleri düzenleme faaliyeti ve çabalarıyla müdahale etmeyi yaşanan toplumsal sarsılmanın

ardından ertelenemez görevler saymalıyız.

DYP'nin bu kesimde önemli gücü var MHP ve FP'nin etkisini küçümsemeyecek düzeyde taşıyan küçük burjuvazinin tutucu katmanları, o partilere tepki verdi. Bu davranış, onların nesnel sınıf çıkarları ve sınıfsal içgüdülerinin bir sonucudur. Milliyetçilik, vatan-millet-Sakarya, hepimiz bir gemideyiz demagogileri küçük burjuva yığınlarında içine düştükleri yıkımın acısını ve sonuçlarını gizlemeye yetmeyince, "bizi satanı biz de satırız" diyebildiler. Bu, daha önce bir biçimde deprem bölgesinde, SEKA ve BAGFAŞ grevlerinde görüldü. Gericiilik ve şovenizmin etkisindeki yığınlar, sınıf çıkarlarının risk altına girdiği koşullarda, çıkarları doğrultusunda bir davranış geliştirmeye yönelirler. Deprem, Susurluk, yolsuzluk operasyonları dönemleri, devrimcilerin bu anlamda değerlendirmesi gereken elverişli süreçlerdi. Yarı da mali krizle başlayan ekonomik kriz, siyasal yönetememe durumu aynı koşulları ve olanakları içinde fazlasıyla taşır. Küçük esnaf, küçük işletmelerin sendikasız ve sigortasız işçileri, işsizler, yeni eylemlerinde polis panzeri, barikatı ve copuyla karşılaşacaklardır. Daha düne kadar, "en büyük polis bizim polis" diyen kent esnafı, eylem sürecinde polis copu yedi, polis barikatını zorladı, panzerleri çalışamaz hale getirdi.

Dün, "IMF defol", "AGİT'e hayır", "Kahrolsun ABD emperyalizmi" dedikleri için sokaklarda polis saldırısına maruz kalan devrimci ve komünist güçler, bu esnaflar tarafından ya seyrediliyordu, ya da polise alkış tutuyordu. Nisan eylemleri onlara, siyasal ajitasyon ve eylemle siyasal, iktisadi ve toplumsal gerçeklerin anlatıldığı, devrimcilerin eylemi, ve programlarıyla bağının kurulduğu, devrim gerçeğinin halka hatırlatıldığı anlar yapılabilmeliydi.

Yığınların eylem içinde oldukları, hükümet ve IMF'ye karşı ayağa kalktıkları günler, egemen sınıfların siyasal yönetimini sorgulamaya başladıkları, Türk şovenizmi ve dini gericiiliğin etkisinin zayıfladığı, çözülmeye başladığı günlerdir. Yığınların, gericiiliğin her türünden kopma içinde oldukları süreç-

leridir. O an'lar, geniş yığınların çeşitli siyasal güçleri ve politikaları gördükleri, kendi öz deneyleriyle tecrübe ettikleri, anladıkları; bir kopuş ve arayışa girdikleri anlardır.

Ekonomik ve siyasi kriz dönemleri, yığınların sistemi, rejimi; burjuvazisinin siyasi yönetim anlayışı, hedefleri ve amacını sorguladığı; yasa, kurum ve işleyişe güvensizlik duymaya başladığı dönemlerdir. Bu anlamda Türk burjuva devleti ve gericiliğinin toplumsal dayanağı yapılan orta sınıf güvensizlik duyuyor, sarsılıyor, parçalanıyor.

Küçük burjuvazinin hareketini, egemen sınıfların her bölümü, her klığı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya, değerlendirmeye çalışacak, yönelecektir. Örneğin, yukarıda açıkladığımız gibi, TOBB, FP ve DYP, generaller, reformist partiler, vb. yeni dönemin siyasi gelişmelerinde de yedeklemeye çalışacaklardır. Küçük burjuvazinin kullanıma riski ve potansiyelini taşıyan bir toplumsal kesim olduğu doğrudur. Bundan şu sonuç çıkar ki, komünist önderlik küçük burjuva yığınları uyarmak; egemen sınıfların ve militarizmin yedeklenmesini önleyecek bir hareket tarzı geliştirmek zorundadır.

Partinin kuruluş belgelerinde yer aldığı gibi, ". . . faşist diktatörlüğün ırkçı ve faşist güçler eliyle kışkırttığı Türk-Kürt, sunni-alevi, şeriatçı-laik vb. renkleri taşıyan iç savaş girişiminin önemli bir yedek gücü olma riskini taşıyor Batı'da küçükburjuvazi. Kürt ulusal devriminin yenilgi yaşaması, karşıdevrimin beslediği şovenizm reaksiyonuna, istismar ettiği bir gerekçeye nesnel olarak son verdi. Sermaye ve faşizmin, bugün artık "bölünmez vatan" demagojisi yeterince etkili olamıyor; Hizbullah ve politik islam tehdidi de tutmuyor, yığınlarda karşılık bulamıyor.

Bugün yaşanan mali ve iktisadi kriz, küçükburjuvazinin geniş yığınlarında şovenizm ve gericiliğin etkisinin çözülüşü sürecini yaşıyor, zayıflamasının elverişli koşullarını yaratıyor. Bunu hızlandıracak, derinleştirecek ve yayacak güç ise, devrimci ve komünist öncü güçlerin çalışması ve etkin müdahalesidir.

Belgelerde, "stratejimizin en önemli zaaf noktalarından birisi" görülen gericiliğe yedek güç olma riski, "bu zaaf noktasını devrimci eylemin ve taktiğin stratejiyi güçlendirici etkisiyle aşmanın biçimlerini bulmak gereklidir" (sy. 71) görevi, bugün bu "biçimler"den birini, yani kentlerde hükümet, emperyalizm ve IMF, işbirlikçi teknelci sermayeye karşı gelişen küçükburjuvazinin eylemine devrimci bir müdahaleyi geliştirmekten geçer.

II- Ekonomik ve siyasi krizli süreç ilerledikçe, kitle hareketinin sonuçlarına karşı tepkiler belirginleştikçe, hareketteki saflaşma, ayrışma ve arayışlar da kaçınılmazdır. Günler, aylar geçtikçe gerek faşist diktatörlüğün baskı ve tehditleri, gerekse "sus payı" ve esnaf örgütlerinin dalgakırcı rolleri ile harekette bir ayrışma seyri izlemek mümkün. Sermaye ve faşizm, küçükburjuvazinin hareketini kırma, söndürme ve sınırlandırma taktiklerine, yöntemlerine başvurmadan geri durmayacaktır.

Türk burjuva devletinin kitle hareketini kırma ve bastırma yöntemlerindeki tarihi ve sicili de bozuktur. 1977 I Mayıs'ı, 1980 askeri faşist darbe, '96 I Mayıs'ı ve en son F tipi cezaevlerine karşı mücadele ve 2000-2001 ölüm orucu direnişleriyle gelişmeye yüz tutan devrimci kitle hareketini kırma, söndürme ve etkisiz kılma kirlî yöntemlerine tanık olundu. Bu yöntemler başlıca olarak provokatif eylemler düzenleme ve sonra bunu istismar etme; "terörist, ideolojik akım" kışkırtması, örgüt kışkırtması tehditleriyle korku salma, Susurluk'ta olduğu gibi küçük bir kızın ölümünü istismar ederek, etnik ve mezhepsel ayrılıkları kışkırtarak ulusal ve mezhepsel çatışma örnekleri yaşatmaya çalışmak; sendika, birlik, Baro vb. kitle örgütleri yönetimleri ve sendika bürokratları, TESK yönetimi gibi işbirlikçilerle hareketin sistemi ve rejimi hedeflemesinin önüne geçmek veya manipüle etmek. Genelkurmay açıklamaları ve görüşmeleri, ara rejim senaryolarıyla işçi ve emekçi yığınları terörize etmek, susturmak vb. yöntemlerin başlıcalarıdır. Esnaf eylemlerinin saman alevi gibi

sönmesi, işçi ve emekçi memur cepesinde beklenen kitlesel tepkilerin yaşanmaması, "kitle hareketindeki gelişmeyi kırma" yöntem ve taktiklerini bir kez daha gündeme soktu. Yıkıcı ve sarsıcı esnaf hareketinde ürken burjuvazi ve devleti, sert tedbirler almaya yöneldi. Çeşitli büyük kentlerde gösteri ve mitinglerin bir ay süreyle yasakladığını açıkladı. Ankara esnaf eylemlerini kitlesel dalgayı kırmanın bir aracı yapmak için günlerce medyanın gündemini işgal etti. Yasadışı örgüt ve provokatörler arandı, yeterince bulunamadı. Gözaltına alınanlara bugüne kadar hiç görülmeyen biçimde "tatbikatlar" yaptırıldı. Ankara gözaltıları tıpkı savaş esirleri gibi bir görüntüyle kamuoyuna teşhir edildi. Esnaf örgütlerine hareketi söndürme görevi hatırlatıldı. Ama hepsinden önce her zamanki gibi, tehdit, gözdağı, gözaltı, işkence ve yasaklar hareketin düşüşe geçmesini sağladı.

Esnafın sıcak eylemleri sürecinde ortalıkta gözükmeyen TESK Başkanı Derviş Günday, hükümetin komik "sus payı" açıklamalarıyla ortaya çıktı; "Biz hâlâ, tek çözümün sokak olmadığına inanıyoruz, kardeşlerimi biraz daha sabırlı olmaya çağırıyorum" dedi. Ve esnafın kıskırtıldığını açıkladı. Adaşı, Derviş'le sıkı bir işbirliği örneği sergiledi. Bu arada sendika konfederasyonları başkanları da Mehmet Keçeciler'e teslim edildi.

III- Küçükburjuvazinin hareketi aynı zamanda devrimci bir müdahalenin devrimci siyasallaştırma sonuçlarını; küçük burjuvazinin alt kesimleri, işçi ve emekçi katılımlı gösteri ve etkinliklerin renginin, antiemperyalist ve anti-faşist karakterinin belirgin olduğunu, yüzünün demokratik savaşıma, işçi ve emekçi hareketine dönük olduğunu,

onun özellikle semtlerde güçlü bir parçası olabileceğini bir kez daha ortaya çıkardı. ML komünistleri öncelikle ilgilendiren, üzerine planlar ve girişimler yapması gereken kesimler buralarda emekçi semtlerdeki küçük esnaf ve alt tabakalar, gençlik, işsiz yığınlar, devrimci savaşımın esas güçlerinden birini oluşturmaktadır. Son eylemlerde, devrimci etki ve siyaseti taşıyan güçlerdir. O halde, örgütlenme faaliyetinde, propaganda ve ajitasyon faaliyetimizin içeriğinde,

yönelim ve önceliklerimizde bu kesimler esas alınmalıdır. Kırdan ise, küçük ve yoksul köylü kitleler, tarım proletaryası ve yarı proleterleri çalışmalarımızda öncelikli kesimlerdir. Bu ilişkilendirme, aynı zamanda hareketin muhtemel ayrışma ve saflaşmasına denk düşeceği gibi, böyle bir saflaşma ve ayrışmanın işçi ve emekçi güçlerin çıkarına gerçekleşeceğine, bütün devrimci güçleri, dinamikleri ve olanakları değerlendirmeye hizmet edecektir.

IV- Yaşadığımız siyasal gelişmeler ortamı, küçük burjuvazinin sınıf karakteri ve yalpalayan tutumu, ileri-

ci ve reformist partilere de toplumsal zemin ve olanaklar sunmaktadır. Küçük burjuvazi, reformist partilerin vahşi kapitalizmin aşırılıklarının törpülenmesi, yaşam standartlarının devam etmesi ya da iyileştirilmesi taleplerine yatkın ve eğilimlidir. Reformistlerin programı da, kapitalizmde iyileştirmeleri hedefler. Emek Platformu, işçi ve memur sendika bürokratlarının eylemi ve politikaları reformizmi besler, destekler. Kitle hareketini dindiren, söndüren ve geriye çeken sendika bürokratları barikatı ve siyasi etki reformizme karşı mücadele birleştirilerek sürekli, sistemli ve güçlü tarzda yürütülmelidir.

Esnafın, küçük zanaatkarlar, esnaf ör-

Ekonomik ve siyasi krizli süreç ilerledikçe, kitle hareketinin sonuçlarına karşı tepkiler belirginleştikçe, hareketteki saflaşma, ayrışma ve arayışlar da kaçınılmazdır. Sermaye ve faşizm, küçükburjuvazinin hareketini kırma, söndürme ve sınırlandırma taktiklerine, yöntemlerine başvurmadan geri durmayacaktır.

gütleri yöneticilerini eylem içinde, eylem sürecinde, suçüstü yaparak tepeledi ve aştılar. İşçi yığınları ve emekçi memur hareketi ve eylemini güçten düşüren, çürüten ve barikatlayan hain sendika ağalarının ekonomik kriz koşullarındaki işbirlikçi ve uzlaşmacı tutumları mücadelenin hedefine konulmalı; teşhiri ve tecriti esas alınmalıdır.

Emekçi yığınları boş beklentiler ve yanılsamalar içine sokan reformist partilerin kitle eylemlerini yedekleyen, geriye çeken politikaları ertelenemez siyasi ve ideolojik mücadelenin konusudur. Sendika bürokratlarını işçi düşmanı çizgisinde yürümelerinde pervasız ve cüretli kılan EP programına destek gibi oportünist ve sınıf işbirlikçisi politikalarıdır. Onları yorgun ve gidecek düşen "emek ve özgürlük" lafazanlıklarını suratlarına patlatmak komünistlerin bir görevi olmalıdır. EP programını işçi ve emekçilere "solcu"luk ve sosyalistlik adına iktidara yürümenin programı olarak gösteren, bu oportünist politikaya karşı mücadele görevleri ihmal edilemez.

V- Küçük burjuvazinin eylemi, yığınların geliştirdikleri mücadele araçları, mücadele biçimleri ve sloganlardan öğrenmek gerekir. Yol kapatmalar, polis bariyerlerinin barikat yapılması, kamyonla polis barikatlarını zorlama, polis barikatlarını aşma ya da yarma yöntemleri vb. araçları, mücadele araçları geliştirme ve etkili kılma görevleri unutulamaz. Devrimci hareketin ve partimizin kitlelere, kitle çalışmasına yabancılaşma sorunları yaşadığı bugünlerde, yığınlarda saklı ve birikmiş enerji, güç ve yeteneklerin, yaratıcılık ve inisiyatif girişimlerinin açığa çıkarılması ve devrimci savaşım ve çalışmanın hizmetine sunulması ve değerlendirilmesinin koşulları bugün çok daha

fazla mevcuttur.

Aydın umutsuzluğunun çeşitli biçimlerde yaşanması, bunun işçi sınıfı ve kitlelere güvensizlikten kaynaklandığı, ve yine aydın umutsuzluğunun devrimci güçlere çeşitli düzeylerde yansıdığı düşünülürse, tahrip edici ve çürütücü sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından da esnafın ayağa kalkışı ve halk hareketi bir moral ve motivasyon aracı olmuştur. Kitle hareketi sürecinde, yığınlarda örgütlenme düşüncesi, istek ve eğilimi gelişti. İçinden geçmekte olduğumuz elverişli toplumsal koşullar ve olanakları, kitlelere gitmenin bir aracı ve fırsatı yapabiliriz. Kitleleri devrimci çözüm ve kur-

tuluşları doğrultusunda aydınlatmak, örgütlemek ve savaştırmak "önder partiyeye" hedefine yürümenin siyasi pratik görevidir.

O halde, Orta alt sınıfları iktisadi ve toplumsal çöküşle, siyasi baskılarla yüz yüze bırakan işbirlikçi tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin siyasi egemenliği faşist diktatörlüktür. Bu yığınların iktisadi ve demokratik hakları için savaşım, sermaye ve faşizme karşı siyasi savaşımından kopuk ele alınamaz. Çözüm, "hükümet istifa"da değil, İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetleri Birliği iktidarındadır. Egemen sınıfların ordusu,

polisi, mahkemeleri örgütlenmiş egemen sınıfların zor aygıtlarıdır, siyasi baskı, yasak ve zor araçlarıdır. Türk burjuva devletinin bel kemiğidir. İşçi ve emekçilerin mücadelesini bastırmak, egemen sınıfların iktidarını güvencede tutmak için vardılar; 1970 Haziran direnişinde, Zonguldak grev ve direnişinde, Tarih'te, 1977 1 Mayıs'ında, '96 1 Mayıs'ında, Kızılay emekçi memur eyleminde, her tekil/yerel grev ve direnişe müdahalede olduğu gibi, kendi sınıf çıkarları ve talepleri

Devrimci cephede her siyasi partinin kendi sınıf güçleriyle birleşmediği, siyasi çağrılarına yanıt olmadığı günümüz koşullarında ise, çok doğal ki, proletarya partisi bu hareketlere ilgisiz kalamaz. Aksine sosyalist görüş açısından kopmadan, siyasi ve ideolojik bağımsızlığını koruyarak devrimci bir müdahale ve önderlik göreviyle karşı karşıyadır.

için yürüyen esnaf ve küçük üreticilerin karşısına dikildiler. Halktan ve üretimden koparılmış beyaz ordunun farklı davranması da beklenemez. Bu gerçeği geri yığınlar nezdinde açığa çıkartmak için işçiye, emekçiye ve esnafa, Kürt halkına, memurlara ve gençliğe değil; “IMF, emperyalizm ve sermaye oligarşisine barikat” denebilir.

Emperyalizme, her türlü emperyalist kuruluş ve şirketlere, IMF, Dünya Bankası vb. mali kuruluşlara olan borç, borç faizi ve yükümlülükleri iptal edilsin!

Küçük esnafın banka borçları ve vergi taksitleri kaldırılın! Gümrük Birliği'ne, AB'ye hayır. IMF ve emperyalistlerin dayattığı yasal düzenlemelere, programa hayır. Kır küçük üreticilerinin taban fiyat talepleri, destek ve teşvikleri karşılanın! Küçük esnaf, kır emekçilerinin örgütlenme özgürlüğü ve faaliyeti önündeki bütün sınırlama ve yasaklar kaldırılın! Özelleştirmeye hayır!

İşten çıkarmalara son verilsin, iş güvencesi sağlansın, Kürt ulusunun ulusal demokratik hakları tanınsın; Kürt ulusuna işçi sınıfı ve emekçi yığınlara özgürlük talepleri ile gelişmelere müdahale edilmesi hedeflenmelidir...

Kapitalizm, işçi, emekçi, küçük esnaf ve küçük üreticileri iktisadi sefalet ve yoksulluğa iter; toplumsal çürümeye sürükler. Kapitalist sistemde sermaye hareketi, sermaye birikimi, merkezileşmesi ve yoğunlaş-

ması; yıkım ve tahribat, mülksüzleştirme, sefalet ve yoksulluğu üretmekle birlikte gider. Küçükburjuvazinin ağlaması ve hayali beklentileri tarihte defalarca kanıtlandığı gibi boştur, iktisadi ve toplumsal yaşamlarındaki gelişmeleri durduramaz. Burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin toprakları, fabrika ve işletmeler, bankalar, sermaye temel üretim araçları üzerindeki mülkiyeti veya sahipliği var oldukça, küçük burjuvazi varlığını uzun süre devam ettiremez, proletaryaya yakınlaşmak ve o ölçüde devrimcileşmek zorundadır. Proletaryanın kurtuluşu, aynı zamanda bu kesimlerin de, insanlığın da kurtuluşudur. Kurtuluş sosyalizmedir.

Marksist leninist komünistler sosyalizm uğruna savaşımında, en demokratik ve cumhuriyetçi burjuvazi ve küçük burjuvaziye karşı sınıf savaşımı yürütmek zorunda olduğu her türlü kuşkunun ötesinde olduğu gibi; ADD sürecinde asgari programı için, demokratik savaşımın başarısı için küçükburjuvazi ile birlikte yürümek, ittifak kurmak ve savaşmak zorundadır. Devrimci cephede her siyasal partinin kendi sınıf güçleriyle birleşmediği, siyasi çağrılarına yanıt olmadığı günümüz koşullarında ise, çok doğal ki, proletarya partisi bu hareketlere ilgisiz kalmaz. Aksine sosyalist görüş açısından kopmadan, siyasi ve ideolojik bağımsızlığını koruyarak devrimci bir müdahale ve önderlik göreviyle karşı karşıyadır. . . ■

DP ve ALİTERİMİZ'İN EKONOMİK KRİZ TEORİLERİNİN ELEŞTİRİSİ

1-Teorik Yaklaşım

Alinterimiz gazetesi, kendi dışındakilere karşı açmış olduğu "teori" savaşını sürüyor. Neredeyse meydan muharebesi biçimini alan bu "teori" savaşında **Kızıl Bayrak** ve özellikle **Y. Atılım** nasibini almış. Bizi burada ilgilendiren **Y. Atılım** hakkında ileri sürülenlerdir. Farklı açılardan ilgimizi çektiği ve öğretici olduğu için **Alinterimiz'in** teori adına savunduğu anlayışları ele alacağız. Ama önce tartışma yöntemi ve ahlaki üzerine birkaç söz sarf etmeyi kaçınılmaz görüyoruz.

Arkadaşları böyle bir tarzda yazı yazmaya zorlayanın ne olduğunu bilmiyoruz. Hata yapmak insanlara özgüdür. Hata yapılmış, marksist kriz teorisi yanlış anlaşılabilir. Ama bu size devrimci tartışma anlayışını aşan tarzda bir hitap hakkını vermiyor. Diyelim ki bu hakkı kendinizde buluyorsunuz, o halde başkalarının da aynı tarzda cevap verme olasılığını kabul ediyorsunuz demektir. Ama biz aynı tartışma yöntemine değer vermiyoruz. Bunun ötesinde şiddetle kınıyoruz. Arkadaşların yeni niçin eleştirdiklerini, ger-

çekten de belli bir teoriden hareketle mi düşüncelerini geliştirdiklerini bir türlü anlayamadık. **Alinterimiz**, bir makale nasıl yazılmamasının örneğini oluşturuyor. Eleştiride amaç, yanlış olanın yanlışlığını kabul ettirmekse -ki arkadaşların bu amacı güttüklerine inanıyoruz- öncelikle yapılması gereken, yeni niçin savunduğunu ve neyin neden yanlış olduğunu açıklamak olmalıdır ve bunun için de gerekli kavramlar kullanılmalıdır. Ama bütün bunları yapabilmek için savunulan veya yanlış olduğuna inanılan konuda söz konusu olan teoriye biraz da olsa hakim olmak gerekir.

Arkadaşların eleştirdiklerini, bütün anlayışlarını burada teker teker ele almanın mantığı yok. Şunu yapacağız: Eleştirilerinden hareketle savundukları anlayışları ve yanlış bulup eleştirdikleri görüşleri birkaç başlık altında toplayacağız. Böylece hem kendi görüşlerimizin ve hem de **Alinterimiz-Devrimci Proletarya**'nın görüşlerinin birer fotoğrafını çıkartacağız.

a-Arkadaşlar ekonomik kriz (fazla üretim krizi) ile mali-borsa-para-kredi krizleri(spekü-

lasyon) arasındaki farkı ve bağı anlamıyorlar. Aksi taktirde marksist kriz teorisinin mali-spekülasyon krizi-fazla üretim krizi ayrımına şiddetle karşı çıkarak, korkusuzca anti-marksist görüşler savunamazlar.

b- Arkadaşlar sermaye hareketini ve özelliklerini hiç anlamamışlar.

c- Kavram konusunda arkadaşların kafası hiç açık değil. Aksi taktirde "aşırı üretim krizi ile de birleşen daha temeldeki bir aşırı birikim krizin"den bahsetmezler. Demek ki bir aşırı üretim krizi var ve bu krizin temelinde de başka bir kriz var; aşırı birikim krizi!

d- "Y. Atılım", tekelci aşamanın farklılaşmış krizi sürecini, klasik sınaî çevrim krizlerine indirgemekte, sınaî çevrim krizlerini de daha temeldeki aşırı birikim krizlerini inkar edip, aşırı üretim krizlerine indirgemekte, bu tür bu tahrifat sonucu tavşanın suyunun suyuna indirgediği üretim krizinin yaşanmadığını ileri sürebilmektedir". (Bkz. Alinterimiz, sayı 64, S.10).

Bu saptama, arkadaşların kapitalizmin kendiliğinden çökeceği teorisini savunduklarının kanıtıdır. Yani Rosa Luksemburg ve H. Grossmann'ın anlayışları.

e- Arkadaşlar "dalga" teorisini savunuyorlar. (Bkz. Alinterimiz, sayfa 62).

f- Arkadaşlar sürekli kriz teorisini savunuyorlar (Bkz. Devrimci Proletarya, örneğin sayı 34, sf. 12-18 vs.).

Şimdi bu başlıklarla ifade ettiğimiz anlayışları açalım.

a-Mali Kriz-Ekonomik (Fazla Üretim) Krizi Arasındaki Diyalektik Bağ ve Farklılıklar

Krizlerin olasılığı basit meta üretimi ve para dolaşımının gelişmesiyle başlar. Bu bir olasılıktır ve bu olasılığın ne zaman başladığı konusunda F. Engels şu tespiti yapar;

"Öyleyse Marksist değer yasası, ürünleri

metalara dönüştüren değişimin başlangıcından, 15. yüzyıla kadar süren bir dönem için, genel bir ekonomik geçerliliğe sahip olmuştur. Ne var ki meta değişimi, yazılı tarih öncesi dönemlere kadar uzanır... Şu halde değer yasası beş ile yedi bin yıllık bir dönem boyunca egemenliğini sürdürmüştür." (F. Engels'in Kapital'in III. cildine eki. Marks-Engels. C. 25(Kapital III.). Syf., 909. Alm.).

Demek oluyor ki Marks tarafından kaşfedilen değer yasası, yazılı tarihin başlangıcından bu yana etkide bulunuyor. Bu durumda; krizlerin doğuşu için genel koşullar veya olasılıklar varsa ve özellikle de ödeme aracı olarak paranın fonksiyonu gelişmişse, başka teşvik edici faktörlerin de olması durumunda

krizin patlak vermesinde şaşılacak bir şey olmaz. Henüz kapitalizme gelmedik, ama krizler patlak veriyor. Aynen antik Yunanistan ve Roma İmparatorluğu'nda görüldüğü gibi. Bu birinci nokta; ödeme aracı olarak para ve kriz. Para dolaşımında patlak veren kriz. Ama bu krizleri, modern periyodik (devrevi) ekonomik

krizlerle aynı görmüyoruz, göremeyiz. Bu ikinci nokta. Birinci noktada belirtilen krizler ile orta çağda patlak veren ve ticaret ve tefeci sermayesinin, kredinin kapsamlı gelişmişlik durumunu koşul yapan spekülasyon krizleri arasında oldukça önemli farklar vardır.

Yukarıya aktardığımız anlayışında Engels, basit meta üretiminden ticari-kapitalist iktisadi dönüşümün tarihini 15. yüzyıl olarak belirliyor. Yani 15. yüzyıl, ticaret sermayesinin zaferinin/hakimiyetinin başladığı yüzyıl. Bu sermaye (ticaret sermayesi), 17. yüzyılda krediciliğin bankaya benzer örgütlenmesine yol açmıştır. Bu örgütlenmeyle de; kredinin bankavari örgütlenmesiyle/kurumlaşmasıyla da spekülasyon, borsa oyunu ve bununla bağlantılı içinde krizlere neden olmuştur. Bu üçüncü nokta.

17. ve özellikle de 18. yüzyılda görülen krizler; yani spekülasyon, borsa-kredi krizle-

ri antik çağın krizlerinden ne denli farklıysalar, sanayi kapitalizminin devrevi krizlerinden de o denli temelden farklıdırlar. **Neden?**

17. ve 18. yüzyılda görülen spekülasyon, kredi, borsa-para krizleri banka ve kredi sisteminin; bir bütün olarak para ekonomisinin ve hisse senedi ticaretinin gelişmesinin sonucu olarak doğan krizlerdir. Ama bu krizlerin gerçeklik olabilmesi, yani patlak verebilmesi için ekonomi dışı faktörün, çoğunlukla da siyasi faktörün etkide bulunması, tetikleme gerekiyordu. Bu krizler, dönemseller olarak patlak veren krizler değildi. Periyodik (devrevi olarak) patlak veren krizler, Marks'ın deyimiyle *"mekanik sanayiinin bütün ulusal ekonomi üzerinde belirleyici etkile bu lunacak kadar geliştiği"* zamanda; *"kapitalizmin kendi ayakları üzerinde durmaya başladığı"* zamanda gündeme gelmişlerdir. Yani kapitalizmin makineli büyük üretim aşamasına girdiği zamandan itibaren. Bu dönem de 18. yüzyılın sonunda, 19. yüzyılın başında İngiltere'de sanayi devriminin sona erdiği dönemdir. Bu, dördüncü nokta. Biraz açalım;

"Yaşamlarının toplumsal üretiminde insanlar, aralarında zorunlu, iradelerinden bağımsız belli ilişkilere girerler; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun ekonomik yapısını, belli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden bir hukuki ve siyasi üst yapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur" (Marks, Politik Ekonominin Eleştirisine Katkı. Önsöz. C.13. Sf.8, Alm).

Tarihsel materyalizmin bu temel tezinin doğruluğunu ekonomik krizlerin tarihi gösteriyor. Aynı zamanda **Alinterimiz'in** anti-marksist anlayışını da; 19.yüzyılda iktisadi krizlerin karakterindeki temel değişimin nihai nedenini maddi üretici güçlerin gelişmesi, yani sanayi devrimi oluşturuyor. Sanayi devrimi, modern sanayiinin doğmasıydı. Modern sanayi ile yani makineli büyük üretim ile birlikte çözümü periyodik krizlerde bulan ve sanayi kapitalizmine özgü olan çelişkiler doğuyor ve gelişiyorlardı.

Üretimin toplumsallaşması, kapitalizmin

temel çelişkisine neden olan bu toplumsallaşma, ancak sanayiinin gelişmesiyle başlayabiliyordu.

Ancak sanayiinin gelişmesiyle birlikte üretim araçları üretimi ile tüketim araçları üretiminin ayrışması (toplam toplumsal sermayenin I. ve II. bölümleri) başlayabiliyordu. Böylece bu bölümler arasında farklılaşmanın (oransızlığın) olasılığı ve zorunluluğu da doğuyordu.

Ancak sanayiinin gelişmesiyle birlikte değişmeyen sermaye, değişken sermayeye nazaran daha hızlı büyüme olanağına sahip oluyordu. Bu farklı büyüme kâr oranının eğilimli düşüş yasasına neden oluyordu.

Ve nihayet ancak sermayenin gelişmesiyle birlikte sabit sermaye, ekonominin devrevi gelişmesine temel teşkil edecek kapsama gelebiliyordu.

Bütün bu gelişmeler; makineli büyük üretimle başlayan bu gelişmeler periyodik (devrevi) krizleri zorunlu kılıyordu. İşte tam da bu krizlerin, 17. ve 18. yüzyıldaki krizlerle ilişkisi yoktu veya **aynı** karakterde değildiler. 17. ve 18. yüzyılın krizleri-belirttiğimiz gibi- ekonomi dışı faktörlerin tetiklediği safi para-kredi-borsa-spekülasyon krizleriydi. Bu krizler, üretim üzerinde onu sekteye uğratarak etkide bulunabiliyorlardı. Yani üretim azalmasına neden olabiliyorlardı. Buna karşın devrevi krizler ise fazla üretim krizleridir. Ve bu krizler, kapitalist ekonominin iç yasallığından kaynaklanırlar. Şüphesiz ki borsa-kredi-para-spekülasyon krizleri fazla üretim krizlerinin refakatçisidirler. Ama bu krizlerin **nedeni** değildirlere. Bir çok kriz araştırmacısının ve marksizm adına konuşan avanak küçük burjuvazinin anlamadığı nokta, görünüm biçimleriyle özü birbirine karıştırmalarıdır.

Toplayalım;

-Kapitalist ekonomide söz konusu olan, devrevi olarak patlak veren ekonomik krizlerdir.

-Bu krizler, kapitalist yeniden üretim sürecinde doğarlar.

-Bu krizler üretimin toplumsal karakteriyle ona özel el koyuş arasındaki temel çelişki

üzerinde yükselen yasal bir görünümdür.

-Fazla üretim krizleri ancak ve ancak kapitalizmin makineli büyük üretim aşamasında söz konusu olurlar.

Buna karşın:

-Para-kredi-borsa-spekülasyon; banka-mali krizler, ticaret krizleri, fazla üretim krizlerine refakat eden, fazla üretim krizlerini **ancak** etkileyebilen krizlerdir.

-Bu krizler fazla üretim krizlerinin nedeni olmadıkları gibi önemli yönlerini de oluşturmazlar.

-Bu krizler, kapitalist yeniden üretim sürecinden kaynaklanmazlar ve dolayısıyla kapitalist üretim biçiminin yasal görünümleri de değildirler .

Tam da bu nedenlerden dolayı biz **Alinterimiz** gibi "mali kriz,...üretim krizinin bir sonucu" olarak "değerlendir"miyoruz. Tam da bu nedenden dolayı "mali kriz tespitimiz" "teorik cahilli(ğimizden)" kaynaklanan hata değil, nesnel gerçekliğin çıplak tespitidir. Tam da bundan dolayı mali kriz sürecinin herhangi bir devrevliliği olmadığı ve olamayacağı gibi, ömrü de oldukça kısadır.

b-Sermaye Hareketi ve Özellikleri

"Diyalektik üzerine" ara başlığı altında "kısaca Y. Atılım'ın her zamanki diyalektik yöntem ve kavrayış zafiyetine de değinelim" deniyor. **Y. Atılım'ın** "diyalektik yöntem ve kavrayış zafiyeti"nin ne olduğunu anlayamadık, ama orada başka bir "diyalektik yöntem ve kavrayış zafiyeti" gördük. Şöyle deniyor;

"Sermayenin genişleyen yeniden üretiminde, öğelerden kast edilen P-M, M-M', M'-P' devreleridir. Sermayenin değerlendirme süreci her üçünün de içsel bütünlüğünü gerektirir. Para sermaye ile sanayi sermayenin, üretim ile tüketimin, meta ile paranın değişim değeri ile kullanım değerinin, zorunlu

emek ile artı emeğin vb. birbirini içsel olarak koşullandırdıkları halde, **ancak dışsal** (abç. T.D.) olarak (ekonomik krizlerin zoruyla; aşırı birikim krizi, aşırı üretim krizi, oransızlık krizi, türlü çeşit mali krizler, para, borsa, banka, borç vb. krizleri vb.) buluşabiliyor olmaları, kapitalizmin kriz diyalektiğini ortaya kor" (Alinterimiz, sayı 64, sf. 10).

Aynen böyle yazıyorlar.

Arkadaşlar burada sermayenin dönüşüm ve dolaşımını, yani sermaye hareketini anlatıyorlar. Daha doğrusu anlatmaya çalışıyorlar. Kendimizi, "vulgar iktisat" bilgimizi zorlayarak niyetlerinin bu olduğu sunucuna vardık. Konumuza ilişkin olarak marksist anlayış veya da Marks'ın üç

ciltlik **Kapital'** i nasıl çürüğe çıkartılır diyen okur, burjuva yazarların kitaplarına başvurmasına gerek yok. **Alinterimiz** , yukarda ki anlayışlarıyla bu işi çok iyi yapmış.

Arkadaşların söylemek istediklerini herkesin anlayabileceği dile çevirelim. Para biçimindeki sermaye(P), üretim için meta sermayeye (M) dönüşür, üretim yapılır ve ürün yeniden, ama çoğalmış olarak para sermayeye(P') dönüşür. Söylenmek istenen bu. Bu, dolaşım ve de dönüşüm, **Alinterimiz'in** tespitine göre "içsel olarak koşullandır"ılmıştır. Yani bu, sermayenin yasal hareketidir. Bu doğrudur. Gariplik bundan sonra başlıyor. P-M-P' **'birbirini içsel olarak koşullandırdıkları halde, ancak dışsal olarak buluşabiliyor olmaları kapitalizmin kriz diyalektiğini ortaya koyuyor"** muş! (abç. T.D.) Yani "ekonomik krizlerin zoruy - la..."?!

Buyurun, ne yaparsanız yapın!?

Bu kavrayışlarıyla **Alinterimiz** ne yapmış oluyor?

Ekonomik kriz, yani fazla üretim krizi; dönemsel patlak veren kriz, kapitalist ekonominin yasal, kendi deyimiyle "içsel" görünümü olmaktan çıkartılıyor ve ekonomik kriz, üretimin toplumsal karak

teriyile ona kapitalist el koyuş arasındaki temel çelişki; kapitalizmin bu temel çelişki kisi üzerinde yükselmez diyor .

Öyle diyor, çünkü ekonomik krizi "dışsal" bir olgu olarak görüyor .

Öyle görüyor, çünkü dolaşımı kopan P-M-P' hareketini koptuğu yerde birleşti ren "dışsal" faktör, ekonomik kriz oluyor.

Bu gazetenin deyimiyile kopukluk, "dışsal olarak, ekonomik krizlerin zoruyla... buluşa - biliyor" oluyor ve bu da "kapitalizmin kriz di - yalektiğini ortaya koyuyor"!!

Bu durumda dışsal olgu olarak ekonomik kriz, elinde sopa olan birisi olabileceği gibi bir zebani de olabilir. Bu zebani birbirinden kopan P-M-P' halkalarını, kafasına gözüne vurarak, evire çevire döverek yeniden birleşecek kadar yumuşatıyor. Yani hizaya getiriyor.

Sorun bu noktaya gelince bu gazetenin, ekonomi yasalarının nesnel olduklarına, insanların iradesinden bağımsız olduklarına inanmadığı da açığa çıkıyor. Bizi, "iktisat ve diyalektikten sınıfta" bırakan **Alinterimiz** , yukarıdaki anlayışıyla; Marksist ekonomi teorisini ve diyalektiği çürüğe çıkartan anlayışıyla kapitalizmin nesnel yasaları ve çelişkileri üzerine "hatalar düzeltmeye" çalışınca gerçekten teori adına, devrimcilik adına hoş olmayan bir durum ortaya çıkıyor. Buna Anadolu'da "özrü kabahatinden büyüktür"derler!

Şimdi P-M-P' dolaşımına gelelim:

Her sermaye, yaşam yoluna belirli bir para miktarı biçiminde başlar. Yani para sermaye olarak ortaya çıkar. Kapitalist, bu para ile üretim araçları ve işgücü satın alır. Yani başlangıçtaki para sermaye, işgücü ve üretim araçları metalarına dönüşür. Bu, para sermayenin (P) üretici sermayeye (M) dönüşmesidir.

İkinci aşamada üretim başlar; işgücü har-

canır, hammaddeler işlenir, enerji tüketilir, velhasıl üretim yapılır. Üretim süreci sonucunda belli ürünlerde, metalarda cisimleşmiş olarak ortaya çıkan yatırılmış sermaye, artık eski sermaye değildir. O ürün olmuştur ve işgücü sömürsünden dolayı da çoğalmıştır. Yani değeri büyümüştür. Demek ki sermaye hareketinin ikinci aşaması, üretici sermayenin meta sermayeye dönüşmesidir.

Üçüncü aşamada ise üretilen mallar satılır, pazarlanır ve kapitalist sattığı malların karşılığında para alır. Bu para, başlangıç aşamasındakinden fazladır (P'). Bu durum, sermaye hareketinin üçüncü aşamasını; meta sermayenin para sermayeye dönüşmesini ifade eder. (Sermayenin dolaşımıyla ilgili yukarıdaki tanımlamalar bize ait değil. Politik Ekonomi Ders kitabından aldık).

Sermaye hareketinden bahsedebilmek için sermayenin dolaşımının bu üç aşamadan geçerek tamamlanması gerekir. Bu hareketin, dolaşımın birinci (P) ve üçüncü (P') aşaması, dolaşım sürecini ifade eder. Bu iki aşamada yeni bir değer üretilemez. Ama dolaşım olmaksızın, yani metanın paraya ve

paranın da yeniden metaya dönüşümü olmaksızın kapitalist yeniden üretim imkansızdır. Sadece ikinci aşamada, üretim aşamasında yeni değer, artı değer üretilir.

İlk aşamada tıkanma olursa para sermaye işlevsizleşir, yani kullanılamaz, atıl kalır.

İkinci aşamada tıkanma olursa, üretim araçları, hammaddeler işlevsiz kalır, işgücü kullanılamaz, yani üretim yapılamaz ve işsizlik

söz konusu olur.

Üçüncü aşamada tıkanma olursa, bu sefer de üretilen mallar satılamaz. Pazarlar satılmayan mallarla dolup taşar.

Bir de Marks'tan destek alalım ki desteksiz attığımız sanılmasın.

"Sermaye değerinin, dolaşımın çeşitli

Hangi aşamasında olursa olsun kapitalizmi kapitalizm yapan nesnellik değişmediği için -aksi taktirde kapitalizmden bahsedemeyiz- onun temel çelişkisinden kaynaklanan fazla üretim krizleri de değişmemiştir.

aşamalarında büründüğü iki biçim, **para-sermaye** ve **meta-sermaye** dir. Üretim aşamasına ilişkin biçim ise **üretken sermaye** dir. Toplam devresi sırasında bu biçimlere bürünen, bunlardan sıyrılan ve her birinde o özel biçime ait işlevleri yerine getiren sermaye, **sanayi sermayesi** dir; sanayi burada, kapitalist temele göre yürütülen bütün sanayi kol-larını kapsayan bir anlamda kullanılmıştır. Para sermaye, meta sermaye ve üretken sermaye, bu nedenle işlevleri, birbirinden ayrılmış aynı biçimde bağımsız sanayi kollarının içeriğini oluşturan bağımsız sermaye türlerini ifade etmezler. Burada onlar, sadece sanayi sermayesinin birbiri ardına her üçü de büründüğü özel işlevsel biçimleri belirtir -ler”(Kapital C. II. Syf., 60-61).

Toparlayalım:

-Arkadaşlar, sermaye hareketinin söz konusu bu üç aşamasının birbirinden kopmasının ekonomik kriz anlamına geldiğini; ekonomik krizin; fazla üretim krizinin bu aşamalarının birbirinden kopmasından doğduğunu; esasen ikinci aşamada doğduğunu ve üçüncü aşamada açığa çıktığını anlamamışlar ki, birbirinden kopan bu aşamaları “dışsal” olgu diye tanımladıkları krizle yeniden sağlamaya çalışıyorlar.

-Arkadaşlar, kapitalist yeniden üretimdeki sermayenin görünümü ne olursa olsun, sanayi sermayesi olduğunu kavramamış olmaları ki, bu sermaye hareketinin aşamalarını yeniden birleştirmek için, “dışsal” olgu olarak

Grossmann, hem kriz teorisini ve hem de çöküş yasasını kâr oranlarının eğilimli düşüş yasasıyla açıklamaya çalışır ve kâr oranlarının düşüşünü kanıtlamak için, Marks'ın birikim şeması yerine, Otto Bauer'e ait sermayenin birikim şemasını kullanır.

“türlü çeşitli mali krizler; para, borsa, banka, borç vb. krizleri”nden medet umuyorlar. Yani **sanayi sermayesi biçim ve hareketiyle doğrudan ilişkisi olmayan faktörleri, kapitalist yeniden üretimin “içsel” olgusu, yasal görünümü olarak görebiliyorlar** .

-Arkadaşlar gibi düşünmediğimiz için, en azından Marks'ı bu konuda arkadaşlar gibi yorumlamadığımız için, sermaye hareketinin aşamalarının birbirinden kopmasını ortadan kaldırmak için; kapitalizmin bu nesnellliğini keyfi olarak değiştirmek için ekonomik krizi, bu kopuşun doğrudan ifadesini “dışsal” görme cüretini kendimizde göremiyoruz. **Bunun ötesinde görünümü ne olursa olsun yeniden üretimdeki sermaye ile bu üretim süreci dışında kalan sermaye ve işlevini birbirinden ayrı görüyoruz.**

Tam da bu nedenden dolayı kapitalist üretim biçiminde (makinelî üretim) yegane bir kriz vardır. Bunun adı da fazla üretim krizidir. Bu, kapitalist yeniden üretimin çelişkilerinden kaynaklanır diyoruz.

Tam da bu nedenden dolayı, genel anlamda ifade edersek mali krizleri, kapitalist üretim biçimine özgü olmayan, bu üretim biçiminin bir yasallığını ifade etmeyen krizler olarak görüyoruz.

Tam da bu nedenlerden dolayı “mali kriz tekelci kapitalist üretim süreci ve iç çelişkilereyle temel bağından” koparıyoruz ve “tavşanın suyunun suyuna indiriyor”uz.(Alınterimiz).

Bu, arkadaşlarla aramızdaki temel teorik bir farktır.

c- Kavramların Dili ve Kapitalizmin Kendiliğinden Çökeceği Teorisi

Bu arkadaşların maoculara ortak bir yanları var: Bolca kavram üretiyorlar. Şüphesiz kavram üretmek kullanılan dili zenginleştirir. Kavram üretmek, bilimin enginliklerine dalmak ve yeni olanı tanımlamak anlamına gelir. Her bir kavramın bir anlamı vardır. “Bana arkadaşını göster, sana kim olduğunu söyle-

yeyim” kavramlar da. Kullanılan kavram, hangi siyasi anlayışın, hangi teorik çıkışın esas alındığını açığa vurur. Bu anlamda bazı kavramlar, kişilerin, siyasi yapıların teorik aynasıdır.

Maocular, insanlık tarihinin tanıdığı beş üretim biçimini 8 ile 9'a çıkartmakla ünlüdürler. İlkel, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist/komünist üretim tarzlarına ilaveten “yarı feodal”, “yarı feodal, yarı kapitalist”, “kapitalist olmayan”, “halkın üretim tarzı” gibi üretim tarzlarını icat edenler onlardır.

Alınterimiz' den arkadaşlar da kavram üretime ve marksizmi çarpıtma konusunda maoculardan hiç de geri değiller. Örnekler; “sermaye krizi”, “aşırı birikim krizi”, “aşırı değerlendirme krizi”, “üretim krizi”, “açık kriz”, “genel kriz süreçleri” (Bkz. Alınterimiz. Sayı 64, Syf. 10).

Bizi burada ilgilendiren genel olarak kavramlar değil, bizi burada ilgilendiren, savunusu açık yapılan ama Marksizm-Leninizm adına sorunulan ve ifadesini “aşırı birikim krizi”nde bulan anlayıştır:

-“Aşırı üretim krizi ile de birleşen daha temeldeki bir aşırı birikim krizinin görülgüle ri...”

-“Sermaye yine aşırı değerlendirme krizine girecek, sonrasında daha şiddetli çöküntüler kaçınılmaz olacaktır”

-“Tekelci aşamanın farklılaşmış kriz sürecini, klasik sınıai çevrim krizlerine indirgemekte, sınıai çevrim krizlerine de daha temeldeki aşırı birikim krizlerini inkar edip aşırı üretim krizlerine indirgemekte” (Agy.)

Son alıntının son kısmından fazla bir şey anlamadık, ama anlatılmak istenen şu; sanayi çevrim krizlerinden (fazla üretim krizleri kastediliyor) daha derinden duran bir kriz vardır; aşırı üretim krizi. “Y. Atılım, emperyalist ve işbirlikçi tekelci kapitalist aşamanın genel kriz süreçlerinden de tamamen habersizmiş gibi davranmakta” (Alınterimiz) olduğu için “tekelci aşamanın farklılaşmış kriz sürecini klasik sınıai çevrim krizlerine (yani fazla üretim krizlerine, TD) indirgemekte” yani günümüz kapitalizminde fazla üretim krizinin

Bizim arkadaşlar ise, sistem nihai sınırlarına dayandı anlayışlarıyla düpedüz, sistemin kendi iç çelişkileriyle çöküyor olduğunu tespit ediyorlar. Sistemin kendi iç ekonomik çelişkileriyle nihai sınırına gelip dayandığı tespiti anlayışlarından da görüldüğü gibi devrimden, proletaryanın eyleminden bağımsız yapılıyor.

de temelde yatan bir aşırı birikim krizinin olduğunu inkar etmekte veya Y. Atılım farkına varmadan aşırı birikim krizini aşırı üretim kriziyle karıştırmakta ve sonrada ne hikmetse “üretim krizinin yaşanmadığını ileri sürebilmektedir” (Alınterimiz). İşin içinden ancak bu kadar çıkabildik.

Şimdi bu kavram kargaşasını bir kenara bırakalım. Herkesin anlayacağı bir dilde konuşalım;

-Tekelci aşamanın farklılaşmış kriz süreci diye bir anlayışımız yoktur.

-Böyle bir anlayışımız olmadığı için, olmayan anlayışımızı “sınıai çevrim krizlerine indirgeme” diye de bir sorunumuz yok.

-Hele hele “sınıai çevrim krizlerine de daha temeldeki aşırı birikim krizlerini inkar etme” gibi antimarksist anlayışımız hiç yok.

Kapitalizmin serbest rekabetçi döneminden farklı olarak emperyalizm aşamasında kriz olgusundaki yegane değişme, kriz devreviliğinde görülmüştür. Ekonomik devreviliğin kriz, durgunluk, canlanma ve yükseliş aşamasından yükseliş aşaması görülmüyor, onun yerini inişli-çıkışlı bir durgunluk aşaması almıştır. Biz bunun kanıtıyla uğraşmak istemiyoruz. Mademki bu konuda bu denli iddialısınız, bu derginin çeşitli sayılarında ele alınan bu konuyu eleştirirsiniz. Yanlışlığını

ortaya korsunuz. Ama ne demek istendiğini anlamak istiyorsanız. MLKP II. Kongre Belgeleri'ne bakabilirsiniz.

Bizim için geçerli olan şudur; kapitalizm makineli üretim aşamasına girdiğinden bu yana dönemsel olarak patlak veren fazla üretim kriziyle boğuşur. **Hangi aşamasında olursa olsun kapitalizmi kapitalizm yapan nesnellik değişmediği için -aksi taktirde kapitalizmden bahsedemeyiz- onun temel çelişkisinden kaynaklanan fazla üretim krizleri de değişmemiştir.**

Arkadaşların "aşırı birikim krizi"nden bahsetmeleri bir yanılsama değildir. Onlar bu kavramı bilinçli olarak kullanıyorlar. Kapitalizmin bütün çelişkilerinin altında, fazla üretim krizinin temelinde de "aşırı birikim" görüyorlar (Aşırı birikimin olduğu doğrudur. Ama bunun arkadaşların anlayışıyla ilgisi yok veya arkadaşlar aşırı birikimi tamamen farklı anlıyorlar ve belli bir teorik anlayış seviyesine çekiyorlar).

"Aşırı birikim krizi"nin ne anlama geldiğini "teorik cahilliğimize" rağmen biraz açalım.

Devrimci Proletarya 3. Sayısında,

"...emperyalizmin... devresel krizleri 3-4 yılda bir tekrarlanır hale gelmiş"

(sayfa 14) ve 34. sayısında da

"klasik kapitalizmin... tekelci aşamada... bunalım dönemleri... 20. yüzyılın... ikinci yarısında... 2-3 yılda bire düşmesi"(sayfa 52) tespitini yapıyor.

DP'nin bu anlayışına göre II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde kapitalist dünyada krizler, 3-4, 2-3 yılda bir patlak vermeye başlamışlardır. Yani kriz devreviliği giderek sıklaşmıştır. Bu sıklaşma devam edecek ve bir yerde, önümüzdeki bir dönemde sifıra düşecek, yani kapitalist ekonomi krizden hiç çıkmayacak. Kapitalist dünya ekonomisinin 1970'lerden beri sürekli kriz içinde olduğu anlayışını hatırlayacak olursak vardığımız sonuç şu; kapitalist ekonominin, devreviliği ortadan kalkıyor. Devreviliğin ortadan kalkması ya krizsiz bir kapitalizm anlamına geliyor, ya da sürekli kriz söz konusu oluyor!

DP ve Alinterimiz, sık sık kapitalist eko-

nominin **nihai aşamasına** geldiğini, bundan dolayı sistemin artık var olma olanaklarının kalmadığını savunuyor. Yani sistem kendi kendine çökecek anlayışı savunuluyor. Top-tan çöküş mesajı veriliyor.

Kapitalizm, serbest rekabetçi dönemde olduğu gibi emperyalizm aşamasında da sayısız "badireler" atlatmıştır. Ama her seferinde ayakta kalmanın ve hakimiyet sürdürmenin bir yolunu bulmuştur. Çünkü bunun nesnel koşulları vardır. Bu koşullar var olduğu müddetçe de kapitalizm kendiliğinden çökmeyecektir ve kapitalizm var olduğu müddetçe de kendiliğinden çökmemesinin nesnel koşullar var olacaktır.

Kapitalizm, ne ekonomik krizlerinden dolayı ve ne de genel krizinden dolayı çöker. Ne denli ağır olurlarsa olsunlar bu krizler, asla ve asla kendiliğinden çöküşün ifadesi olmazlar. Çünkü ne en ağır ekonomik krizler, ne de genel kriz, sermaye birikimi yasasını; en daralmış haliyle dahi olsun sermaye hareketini yok etmiyor ve sermayenin birikim yasası işlediği müddetçe de kendiliğinden çöküş olmayacaktır.

Demek oluyor ki; kapitalizm, kendi **sistemsel** işlerliği içinde **hiçbir zaman** ve **asla** son sınırına varmaz. Kapitalist sistemin, kendini bağlayan sınırı yoktur. Bunun nedeni de sermayenin, hangi kapsam ve boyutlarda olursa olsun, kendini yenilemesi için nesnel koşulların sistem içinde sürekli var olmasıdır. Yani kapitalist sistem, kendi kendine çökmez.

Kapitalizmin eğilimi sınırlanamaz mı? Sınırlanır. Bunu sınırlayan, sınıf mücadelesidir. Bu, gelişmiş ülkelerde sosyalist devrimdir, bağımlı yeni sömürge ülkelerde ulusal kurtuluş mücadeleleri, antiemperyalist, demokratik devrimlerdir. Sorun; kendiliğinden çöküş mü, devrim mi, yoksa sadece devrim mi? Leninist emperyalizm teorisi, emperyalizmin kendiliğinden çökmeyeceğini, devrimle çöktürüleceğini öğretiyor.

Marksist Leninist olmayan üniversite doçenti Henryk Grossmann 1929'da yayımlanan (Almanca) "Kapitalist Sistemin Birikim ve Çöküş Yasası" çalışmasında kapitalizmin

kendi kendine çökeceği sonucuna varır. Grossmann'ın, konumuzu doğrudan ilgilendiren anlayışı şöyle:

Kâr oranlarının düşmesi ve Grossmann'a göre çöküş ve kriz;

Grossmann, hem kriz teorisini ve hem de çöküş yasasını kâr oranlarının eğilimli düşüş yasasıyla açıklamaya çalışır ve kâr oranlarının düşüşünü kanıtlamak için, Marks'ın birikim şeması yerine, Otto Bauer'e ait sermayenin birikim şemasını kullanır. Bu şemaya göre değişken sermaye, nüfusun yıllık çoğalmasına tekabül ederek %5 oranında, sabit sermaye de %10 oranında büyüyor ve artı değer oranı da sürekli 100 olur. Sermayenin organik bileşimi devamlı yükseldiği için, kâr oranları da sürekli düşer. O. Bauer'e göre sermayenin birikimi sınırsız bir şekilde devam eder. Ne var ki O. Bauer, birikim şemasını dördüncü üretim devreviliğine kadar hesap etmiştir. Daha sonraki yıllarda ne olacağıнын hesabını yapmamıştır. H. Grossmann ise O. Bauer'in hesabını devam ettirmiş ve kapitalistlerin kişisel tüketimleri için harcadıkları artı değer kısmının 21. yıla kadar arttığını ve sonra düşmeye başladığını, 35. yıla, yani 35. üretim devreviliğine gelindiğinde de tamamen yok olduğunu, yani kişisel tüketim için bir payın kalmadığını hesaplamıştır.

Vardığı sonuç şu:

"35. senede, artı değer, kapitalistlerin tüketimi için olan bölümü yok olur. Yani kapitalist sınıfı, kişisel tüketim için gıda maddeleri alamaz, mevcut olan bütün gıda maddeleri birikim amacı için kullanılmak zorundadır... Bauer'in faraziyeleri tutulamaz. Sistem çöker. Sistemin patlak veren krizi, (sistem) değerlendirilmesinin çöküşünü ifade eden 35. yıldan sonra kapitalist sınıf için, belirtilen koşullar altında sermaye birikiminin anlamı yoktur (açG.) Müteşebbisler, meyve -

leri sadece işçi sınıfına düşen bir üretim sistemi yönetiminin zahmetine sahip olurlar"(H. Grossmann, Agk, Syf. 121/122, Alm.)

Görüyoruz ki bir "aşırı birikim" söz konusu"; yani birikimde kullanılmayacak sermaye bolluğu! DP-Alınterimiz anlayışına ne kadar benziyor!

"Sürekli görünüm olarak tasvir edilen durum, kapitalist mekanizmanın yıkılmaya yüz tutmasıyla, ekonomik sonucu eş anlamlıdır. Birikim, işletmeciler için sadece anlamsız olmaz. O, objektif olarak mümkün değildir. Çünkü aşırı birikmiş sermaye kullanılmaz, fonksiyona giremez ve değerlendirilemez, kâr sağlayamaz"(Grossmann, Agk. Syf. 122/123.)

Doğru! Kâr oranının eğilimli düşüşüne karşı etkide bulunan faktörlerin olmadığı ve burjuvazi bu faktörleri kullanmadığı koşullarda, Grossmann'ın dediği gibi, sistemin kendi kendine çökmesi kaçınılmaz olurdu. Tam da karşı etkide bulunan faktörlerden dolayı aşırı birikim, nihai çöküş değil, krizin patlak ver-

mesine neden oluyor. Ve ekonomik krizde kapitalizm yeni bir denge kuruyor ve birikim bu yeni denge temelinde devam ediyor. Kriz boyunca sermaye kıyımı ve ücretlerin düşmesi kâr oranlarının yeniden yükselmesine neden oluyor. Böylece sistem nihai sınırına varmıyor krizden çıkılıyor ve devrevilik yeniden başlıyor. DP ve Alınterimiz bu anlayışta değil, aynen Grossmann gibi düşünüyor.

Grossmann şöyle iddia ediyor:

"Ama çöküş eğiliminin bütün periyodik kesintilerine ve güçten düşmesine rağmen, sermaye birikiminin ilerlemesiyle (birlikte) bütün mekanizma, zorunlu olarak daha çok kendi sonuna doğru gider. Çünkü sermaye birikiminin mutlak büyümesiyle büyüyen bu sermayenin tedrici değerlendirilmesi daha zor olur. Bu karşı eğilimlerin bizzat zayıfladı -

ğında veya durduğunda (etkide bulunamaz hale geldiğinde, çn.), çöküş eğilimi üstün gelir ve **mutlak** (aç.G) hükmüyle 'son kriz' olarak kendini kabul ettirir" (Agk, Syf. 140.) Bu bay'a ve tabii DP-Alinterimiz'e göre de kâr oranlarının düşüşü belli bir noktaya ulaşınca kapitalistlerin kârının azalmasına neden oluyor. İşte burası, Grossmann'ın kriz ve çöküş teorisinin çıkış noktası oluyor. Grossmann şunu unutuyor: Kâr oranlarının düşme eğilimi, Grossmann'ın şematik olarak kabul ettiği gibi düz bir hat izlemiyor, yani kâr oranlarının düşme eğilimi, kapitalistlerin kişisel tüketimleri için artı değerden ayırdıkları bölüm bite-ne, yani çöküş noktasına varana kadar ilerleyemiyor. Çünkü kriz, bu noktaya varmadan önce; pazarların mallarla dolup taşmaya, ama satılmamaya başladığı anda patlak ve-

gibi devrimden, proletaryanın eyleminden bağımsız yapılıyor. Bu nedenden dolayı Grossmann'ın ve DP-Alinterimiz'in çöküş anlayışları, sınıf mücadelesi sonucu sistemin çökmesi bağlamında diyalektik değildir, mekaniktir."...*Kapitalizmin çöküşü, mevcut koşullar altında objektif olarak zorunlu olmasına ve gerçekleşme zamanının tam hesap edilebilir olmasına rağmen, 'kendiliğinden', otomatik olarak beklenen zamanda cereyan etmesine gerek yok ve bunun için sadece (oturup) beklenmemelidir. Çöküşün gerçekleşmesi daha ziyade, söz konusu sınıfların bilinçli hareketiyle belli ölçülerde etki altına alınabilir... Yani, objektif nedenlerden dolayı zorunlu çöküş düşüncesi hiç de sınıf mücadelesiyle çelişmiyor, çöküş, daha ziyade, objektif mevcut zorunluluğuna rağmen,*

Aynı anlayışı Alinterimiz de 62. sayısında savunuyor ve sınıf mücadelesinin gelişmesini "dalga"ların trendine göre tespit ediyor. Partiye, bilinçli eyleme falan gerek yok; İşçi sınıfı, kendini "uzun dalga"nın seyrine göre ayarlar! Surfing yapar!

riyor ve kâr oranlarının düşüşü de bu noktada, yeni bir devreviliğe girişle duruyor, yenden yükselmeye başlıyor. Kâr oranlarının düşmesiyle krizin bu ilişkisini kavramayan DP (Sayı 35, Syf. 22 ve Alinterimiz) bundan sistemin yapısal krizine (bununla çöküş krizi kastediliyor) oradan da birbirini kısa aralıklarla izleyen krizler dönemine geçiyor ve sistemi bu yolla çökertiyor! DP, kâr oranının düşüşünü kesintisiz devam eden bir süreç olarak kavıyor, oysa bu eğilim veya düşüş, krizlerde kendini sıçramalı ve periyodik olarak geçerli kılar. DP ve Alinterimiz'e sınıf mücadelesini reddediyorsunuz atfında bulunmuyoruz. Sınıf mücadelesini Grossmann da kabul ediyor. Fark şu; Grossmann, sistemin çöküşünü, bir devrim sorunu olarak görmüyor. Bizim arkadaşlar ise, sistem nihai sınırlarına dayandı anlayışlarıyla düpedüz, sistemin kendi iç çelişkileriyle çöküyor olduğunu tespit ediyorlar. Sistemin kendi iç ekonomik çelişkileriyle nihai sınırına gelip dayandığı tespiti anlayışlarından da görüldüğü

mücadele eden sınıfların canlı güçleri tarafından güçlü ölçüde etki altına alınabilir ve (bu çöküş) sınıfların aktif mücadelesine belli bir hareket serbestliği bırakıyor"(Grossmann, Agk. Syf. 601, 602.) Görüyoruz ki, çöküş kendiliğinden oluyor, yani sınıf mücadelesinden bağımsız olarak. Buna rağmen bu çöküş içinde sınıf mücadelesinin **belli bir hareket serbestliği var**. Buna rağmen, çöküş, sınıf mücadelesi olsa da olmasa da gerçekleşiyor. Sınıf mücadelesi, ekonomik bir mücadele, ücret mücadelesi olarak kavranıyor. "Öyleyse, işçi sınıfının günlük talepler uğruna mücadelesi onun nihai amaç mücadelesiyle birleşiyor. Böylelikle işçi sınıfının uğruna mücadele ettiği nihai amacı, spekülatif yolla, 'dışardan' işçi hareketine taşınan ideal değildir... bilakis, burada çöküş yasasının gösterdiği gibi... günlük doğrudan sınıf mücadelelerinin sonucudur..." (Grossmann, Agk, Syf. 602/603.) Demek ki, bu sistemin yıkılması için devrimin zorunluluğu Grossmann için yabancı kavramdır. Grossmann,

son alıntıda da gördüğümüz gibi “dışarın - dan” taşınan ideal diye sınıfın iktidar mücadelesine de atıfta bulunuyor. Sınıf mücadelesini ekonomik mücadeleyle, ücret mücadelesiyle sınırlıyor. Tabii ki biz DP'yi Grossmann'ın sınıf mücadelesi anlayışı seviyesine indirgemiyoruz. Ama yanlıştan dönülmezse, bugün “A” diyen, yarın “B” demek zorunda kalır diyoruz!

Sonuç olarak, Grossmann ve DP-Alinterimiz ikilisinin kapitalist sistemin çöküşüne yaklaşımları- yukarıya aktardığımız anlayışları bunu bütün çıplaklığıyla gösteriyor- kapitalist sistemin nesnel yasalarından dolayı; nesnel yasalarından kaynaklanan çelişkilerini çözemediğinden (Alinterimiz, bize ‘kapitalizm çelişkilerini çözemez’ dersi vermiyor mu?), var oluşunun nihai sınırına gelip dayandığından dolayı, nesnel olarak, zorunlu olarak kendi kendine çökeceğini içeriyor. DP-Alinterimiz, savundukları bu anlayışla oportünist, reformist ama her halükarda anti-marksist konumda olduklarının, böyle bir çöküş teorisinin marksizmden yerinin olmadığını; böyle bir anlayışın kapitalist sistemin marksist yorumunun, leninist emperyalizm analizinin reddi olduğunun farkındalar mı? Bunu bilmiyoruz. Kapitalizmin yıkılışının, sadece kendi ekonomik çöküşü yoluyla gerçekleşebileceğini (Bernstein) savunmak revizyonizmdir. Marksist teori, üretimin toplumsal karakteri ile ürüne özel el koyuş arasındaki, kapitalist toplumun bu temel çelişkisinin kendiliğinden çözülmeyeceği anlayışındadır. Daha sonraki dönemlerde bir kısım marksist ekonomist, marksist birikim teorisini kavramamanın sonucu olarak yanlış bir yeniden üretim konsepsiyonu geliştirdiler. Bu anlayışa göre, artı değerlerin realizasyonu giderek imkansızlaşıyor, birikim yapılamıyor ve bundan dolayı da sistem kendiliğinden çökmeye mahkum kalıyor (Rosa Luxemburg ve H. Grossmann ve de bize “aşırı birikim krizi” konusunda “ders” veren Alinterimiz). Rusya’da kapitalizmin gelişmesinin olası olmadığını ve dış pazarın kaçınılmaz olduğunu savunan *Halkın Dostları*’na karşı polemiklerinde Lenin, marksist yeniden üretim teorisini yorumlar; artı değerlerin devamlı elde edile-

bileceğini, birikim sürecinin devam edeceğini, yani kapitalist sistemin, kendi iç ekonomik çelişkilerinden dolayı çökmeyeceğini, bilakis bu sistemin, bizzat ortaya çıkardığı toplumsal güçlerin (proletarya) örgütlü mücadelesiyle devrileceğini açıklar. Bütün bu yeni olmayan teorik tespitlerden/kanıtlamalardan sonra, DP-Alinterimiz bahsettiğimiz anlayışla, belki de, siyasi ve teorik olarak hiç varmak istemediği bir yere varıyor; revizyonizm/oportünizm/reformizm, özellikle DP bir taraftan bu teori ve diğer taraftan devrimci anlayışlar arasında sıkışıp kalmış durumda/çelişkili durumda Durum bundan ibaret. Tercih Alinterimiz’in. Nerede duruyorsunuz? Grossmann’ın yanında mı? Yoksa Marks’ın yanında mı?

d- “Dalga” Teorisi ile işçi Sınıfına “Surfing” Yaptırılıyor

Alinterimiz, (sayı 62), “Dinamo” köşesinde şöyle deniyor. “*Emperyalist kapitalizmin genel krizi içerisinde yaklaşık 10 yılda bir tekrarlanan ve giderek daha uzun sürelerle yayılan uluslararası kriz “dalgaları”nın sosyopolitik açıdan ne anlama geldiğini öngörebilmek için, 1968-71; 1979-82; 1989-94 uluslararası resesyon (ekonomik baskılanma, durgunluk) dönemlerini hatırlatmak yeter*”.

Öyle olmaz! En önemli nokta da, hatırlatmakla yetiniyorsunuz. Ve böylece “öngörebilme” olanağımızı elimizden alıyorsunuz. Hatırlatmak yeter dediğinizi biraz açmakta fayda vardır.

DP, teknolojik gelişmenin ürünlerinin üretime sokulmasının, sermayenin organik bileşimini yükselttiğinden ve kâr oranlarını düşürdüğünden hareketle “sistem için büyüyen bir tehdit oluşturduğunu” (Sayı 35, Syf. 25); “sistemin kendi krizlerini aşma olanağından mahrum kalmaya başladığını” (Syf. 37); “sistemin sınırlarının görülmesi, sistemin kendi yapısındaki çelişkilerinden dolayı nihai sonuna doğru gidişinin engellenemeyeceği” (Syf. 37) gibi kendiliğinden çöküş tespitleriyle **adeta** bir “bunalımlar dönemi/bunalımlar dalgası teorisi” üretiyor.

Şimdi bu "teori"nin ne olduğuna ve yeni mi, eski mi olduğuna da bakalım.

DP'de şöyle deniyor:

"Klasik kapitalizmin 8-10 yılda bir tekrarlanan bunalım devreleri, tekelci aşamada sıklaşır. Bunalım dönemlerinin 20. yy'ın ilk yarısında 4-5 yılda bire, ikinci yarısında ise 2-3 yılda bire düşmesi..."

"1870 yılını baz alırsak tekelci kapitalizm 124 yıllık ömrünün, yalnızca 30-35 yılını kısmi ekonomik canlılık içinde 'atlatabilmiş'; bunun üç katı bir süreyi ise aşırı üretim bunalımları ve sürüncemeli durgunluklar içinde geçirmiş tir."

"İlk genel bunalım dalgası, aynı zamanda tekelci aşamaya geçiş ve tekelciliğin pekişmesi sürecidir. 1870'li ve '80'li yılların tümünü kapsar... 19. yy'ın son yıllarında kısmi canlılığın ardından... burjuva iktisatçıların bile "**büyük depresyon**" (aç, DP) olarak adlandırdıkları ve II. dünya savaşını, Ekim Devrimi'ni, Nazizmi de kapsayan 1900-1948 genel bunalımı gelmiştir. Emperyalist burjuvazi bu dönem içerisinde sadece I. Dünya Savaşı'nın yıkımıyla sağlayabildiği 5 yıllık (1924-1929) bir ekonomik "rahatlama"ya sahip olabildi... II. Dünya Savaşı'nın tekelci ekonomiye sağladığı kısmi canlılık ise topu topu 19 yıl (1948-1967) sürebildi..."

"60'lı yılların ikinci yarısından itibaren, uluslararası bunalım dalgaları yeniden kendini göstermeye başladı. Emperyalist ekonomilerin son 25 yılı artan durgunluk eğilimi ile karakterize edilmektedir."

"Genel bunalımın bir özelliği, klasik kapitalizm döneminin aksine, şiddetli bunalımın ardından yeniden yüksek büyüme hızları -

na ulaşamaması, ancak çok düşük bir büyüme hızıyla durgunluğu sürdürmesi, bir sonraki bunalıma dek baskılanmış bir canlılıkla sürünebilmesidir. Örneğin II. dünya savaşı sonrası canlılığın sonunu ilan eden 1968-'71 yavaşlaması... % 6.56'lı bir büyüme hızıyla başladı, % 3.7 gibi yüksek sayılabilecek bir düzeyde noktalandı. 1989 durgunlaşması ise, % 4.5 gibi daha düşük bir düzeyden başladı ve 1991'de % 0.4 ile dip noktasına indi."

"Genel bunalımın bir diğer önemli özelliği de, durgunluk dönemlerinin süresinin giderek uzamasıdır. Emperyalist kapitalizmin son 5 durgunluk dalgası (1967, 1969-'71, 1974-'76, 1979-'82 ve 1988-'89'da başlayan ve yeni yeni "**siyrlı nan'**" aç. DP) sırasıyla 1 yıl, 2 yıl, 3 yıl, 4 yıl ve 6 yıldan fazla sürelerle yayıldı."

"Klasik kapitalizmin sanayi çevrimlerinin (bunalım-durgunluk-canlanma-yükselme) yükselme evresi genel bunalım döneminde giderek ortadan kalkmakta, canlanma evresi de törpülenmektedir" (DP, sayı 34, Syf. 52/53, Ağustos '94.)

"Bunalım devreleri", "bunalım dönemleri" tanımlanmasıyla, marksist literatürde kullanılan ekonomik devreviliğin veya değer adıyla kriz devreviliğinin kastedildiğini sanıyoruz.

"Klasik kapitalizm'de "bunalım devreleri"nin 8-10 yılda bir tekrarlanması doğrudur. Ama ekonomik devreviliğin ya da kriz devreviliğinin, DP-Alınterimiz'in tanımıyla "bunalım dönemleri"nin 20. yy'ın ilk yarısında 4-5 yılda bire, ikinci yarısında da 2-3 yılda bire düşmesi anlayışının gerçekle **hiçbir ilgisi yoktur**. Gerçekler ortada. İsteyen dünyadaki geçmiş bütün ekonomik krizleri ve sürelerini sayıp hesaplayabilir.

DP-Alınterimiz'in, oldukça cesaretli olduğunu kabul etmek gerekir: Marksist ekonomiyi, leninist emperyalizm analizini, Stalin'i bir çırpıda bir kenara atıyor, kapitalizmin tarihini, en azından 1870'den günümüze kadar olan tarihini yeniden yorumlamaya koyuluyor ve yeni bir teori üretiyor; DP'ye göre kapitalizmin 1870'den günümüze kadar olan tarihi üç dalgadan oluşuyor; uluslararası bunalımlar dalgası.

DP'nin kriz hesabı yanlış olduğu için kriz yılları hesabı da yanlış.

Kriz dönemleri: 1873; 1882; 1891-'93; 1900-1903; 1907; 1920; 1929-'32; 1937/'38; 1946-'49; 1974/'75; 1981-'83 ve 1990/'94.

Depresyon (durgunluk) dönemleri; 1873-'78/'79; 1883-'86; 1933-'37.

Söz konusu 125 sene zarfında kapitalizm -yanlış hesaplamadıysak- ekonomik devreviliğinin 24 senesini kriz, 12 senesini de durgunluk (depresyon) içinde ve geriye kalan 89 senesini de canlanma ve yükseliş içinde geçirmiştir.

Marksist teoride ve dolayısıyla marksist terminolojide “*genel bunalım dalgası*” diye bir anlayış yoktur. Marksizm, kapitalizmi bütün yönleriyle araştırmıştır, ama “*genel bunalım dalgası*” diye bir gelişme tespiti yapmamıştır. Ama literatürde bir “*dalga*” anlayışı vardır. Şimdi bu anlayışın sahiplerine ve sonuçlarına kısaca bakalım:

Sermaye birikimi, sanayi devreviliği sürecinde inişler ve çıkışlar gösterir. Yükseliş döneminde kâr kütlesi ve kâr oranı artar. Böylece sermaye birikiminin kapsamı ve ritmi de artar. Kriz ve durgunluk dönemlerinde ise tersi bir gelişme söz konusu olur. Yani kâr ve kâr oranı düşer, sermaye birikiminin kapsamı daralır ve ritmi de düşer. Demek oluyor ki sanayi devreviliği, hızlandırılmış ve yavaşlatılmış sermaye birikiminin bir sonucudur.

Burada sorun, marksist teoriye göre kriz devreviliğinin yanı sıra başka bir devreviliğin varlığının kabul edilmesidir. Varsayılan sonuç şu: Marksist ekonomi devreviliği “uzun dalgalar” içinde gerçekleşir!

Bu anlayışa göre hızlandırılmış büyüme ve yavaşlatılmış büyüme devreleri şöyledir:

- 1823'e kadar; hızlanmış büyüme.
- 1824-1847 arası; yavaşlamış büyüme.
- 1848-1873 arası; hızlanmış büyüme.
- 1874-1893 arası; yavaşlamış büyüme.
- 1894-1913 arası; hızlanmış büyüme.
- 1914-1938 arası; yavaşlamış büyüme.
- 1940 (1945 veya 1948)- 1966 arası; hızlanmış büyüme.

- 1966- ? arası; yavaşlamış büyüme.

“*Şimdi yeniden (1966'dan sonrası, çn.) ikinci, yavaşlamış sermaye birikimiyle karakterize olan II. dünya savaşıyla başlamış 'uzun dalga' dönemindeyiz. 'Önemli emperyalist ülkelerdeki durgunluklar (Fransa, 1962; İtalya 1963; Japonya 1964; Almanya 1966-1967; ABD 1969-1971; B. Britanya 1970-1971; İtalya 1971; Almanya 1971-1972) bu hipotezi doğrular gibi.*”

Enternasyonal alanda kapitalizmin tarihi, sadece 7 ve 10 senelik devreviliği ile değil, birbirini takip eden uzun, yaklaşık 50 sene süren dönemle karakterize oluyormuş ve şimdiye kadar da dört “*uzun dalga*” biliniyormuş!

- 18. yy'ın sonundan 1847 krizine kadar süren uzun dalga.

- 1847 krizinden başlayarak 1890'lı yılların başına kadar süren uzun dönem.

-1890'lı yıllardan II. Dünya Savaşı'na kadar devam eden uzun dönem.

-Bu uzun dönem Kuzey Amerika'da 1940 yıllarında, diğer emperyalist ülkelerde ise 1945-1948 yıllarında başlar (Bkz. Ernest Mandel, “Der Spaetkapitalismus”, Frankfurt, 1973, 2. baskı, Syf. 101-115.)

Şimdi bir de başka bir “*uzun dalga*”cının “*dalga*”larına bakalım:

Profesör Kondratjew'in yükselen ve inen/alçalan “*dalga*”ları:

-İlk devreviliğin yükselen dalgası 18. yy'ın '80'li yıllarının sonunda ve '90'lı yıllarının başında başlar ve 1810-1817 dönemine kadar sürer.

-İlk devreviliğin inen dalgası (alçalan dalga) 1810-1817'de 1844-1851'e kadar sürer.

-İkinci devreviliğin yükselen dalgası 1844-1851'den başlayarak 1870-1875'e kadar sürer.

-İkinci devreviliğin alçalan dalgası 1870-1875'ten başlayarak 1890-1896'ya kadar sürer.

-Üçüncü devreviliğin yükselen dalgası 1891-1896'dan başlayarak 1914-1920'ye kadar sürer.

- Üçüncü devreviliğin muhtemel düşen dalgası 1914-1920 döneminde başlar.

Prof. Kondratjew “uzun dalga”larını fiyatlardaki dalgalanmalara; iniş ve artışlara göre tespit eder (Bkz. A. Herzenstein; “Gibt es grosse Konjunktur - wellen” - “Büyük Konjonktür Dalgaları Var mıdır?”- Unter dem Banner des Marxismus-Leninismus, Sayı 1, Syf. 92-127; Sayı 2, Syf. 298-315, 1929.)

Söz konusu olan Mandel öylese, işin nereye dayandırılacağına bilinmesi gerekir. Mandel, sanayi kapitalizminde uzun dalgaları ilk defa keşfedenin Parvus olduğunu tespit eder. Bu sorunu kapitalizmin gelişmesini inceleyen Troçki de ele alır ve bu anlayışını, “eski arkadaşı Parvus” a dayandırdığını da gizlemez (Bkz. E. Mandel; Agk. Syf. 115-122.)

“Uzun dalga” hikayesi böyle.

Mandel anlatıyor;

“Genişleyen zeminli uzun dalga dan durgun zeminli uzun dalgaya (1966-'67) geçiş, artı değer oranı için mücadele ile sıkı bağ içindedir. Geç kapitalizm için ekonomik gelişmenin göreceli yavaşlamış bir periyodu, şayet bu kapitalizm, ücrete bağımlı olanların direncini kırmayı ve artı oranının yeniden göreceli yükselişini elde etmeyi başaramazsa, kaçınılmazdır. Bu ise, durgunluk olmaksızın, hatta reel ücretin geçici bir düşmesi olmaksızın düşünülemez. Bunun içindir ki, '60'lı yılların ortasında bütün emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin bir yoğunlaşma aşaması başlamıştır”(E. Mandel; Agk, Syf. 168.)

Bu anlayışın Marksizm ile ne türden bir ilişkisinin olduğunu DP-Alinterimiz'e sormak gerekir.

Grossmann, kapitalizmi çökertirken, sınıf mücadelesine belli bir “hareket alanı” tanı-

yordu. Mandel ise sınıf mücadelesinin gelişmesini “uzun dalgalar”ın hangi aşamasında olduğuna bağlıyor; uzun dalga yükselirse sınıf mücadelesi geriler, uzun dalga alçalırsa sınıf mücadelesi yükselir.

Aynı anlayışı Alinterimiz de 62. sayısında savunuyor ve sınıf mücadelesinin gelişmesini ‘dalga’ların trendine göre tespit ediyor .

Partiye, bilinçli eyleme falan gerek yok; İşçi sınıfı, kendini “uzun dalga”nın seyrine göre ayarlar! Surfing yapar!

Bu anlayışa göre marksizmin ekonomik kriz teorisi hikaye oluyor! “Uzun dalga”cılar, Marksist ekonomik devreviliği, her ne kadar reddetmiyorlarsa da, ona önem de vermiyorlar.

Aynen Alinterimiz gibi. Bu gazete 64. sayısında bize “ders” verirken ekonomik krizleri (fazla üretim krizleri) “klasik sınıai çevrim krizleri” olarak tanımlıyor ve her şeyin altında “aşırı birikim krizi”ni görüyor.

“Dalga”cılara ve DP-Alinterimiz'e göre kapitalist gelişmede; sermaye birikiminde, yatırımların gelişmesinde belirleyici olan, marksist ekonomik devrevilik değil, Parvus'un keşfettiği ve Troçki'nin de benimsediği “uzun dalga”cılıktır veya da “uzun dalga”lardır!

DP-Alinterimiz anlayış ile “uzun dalga”cılık arasında fikir birliğinin olduğu açık. Bu arkadaşlar, kapitalizmin gelişmesini, marksist teori ve onun yorumu ışığında ele almıyorlar. Lenin'in, Stalin'in, Üçüncü Enternasyonal'in veya başka marksistlerin bırakmış oldukları değerlerden hareket etmiyorlar; marksist literatürde yeri dahi olmayan kavramlarla, kapitalizmin son 124 senelik tarihini “uzun dalga”cıların kıstasları temelinde inceliyorlar. Aynen “dalga”cıların yaptığı gibi, marksist kriz teorisi, ekonomik devrevilik “uzun dalga”ların, DP'nin deyimiyle “genel bunalım

dalga'larının içinde kaynayıp gidiyor ve ekonomik devreviliğin, ekonomik krizlerin özellikleri ve buradan çıkartılması gereken dersler bir kenara atılıyor veya "*dalga*'ların seyri-ne tabi kılınıyor. "*Bunalım dalga*'larının içine serpiştirilmiş "*durgunluk dalga*'ları (DP), Mandel'in yorumlarıyla açıklanıyor. Öyle ki DP, "*60'lı yılların ikinci yarısından itibaren uluslararası bunalım dalgaları yeniden kendini göstermeye başladı*" ifadesini kullanarak bir takım "*durgunluk dalgası*" tespiti yaparken, Mandel da "*şimdi yeniden (1960'dan sonrası, çn.) ikinci, yavaşlamış sermaye birimiyle karakterize olan, II. Dünya Savaşı'yla başlamış 'uzun dalga' dönemindeyiz*" tespitinden hareketle, "*önemli emperyalist ülkelerdeki durgunlukları*" sayar. DP-Alinterimiz'in "*dalga*"cılığı ile Mandel'in "*dalga*"cılığı arasında fark yoktur.

DP-Alinterimiz'in, oldukça cesaretli olduğunu kabul etmek gerekir: Marksist ekonomiyi, leninist emperyalizm analizini, Stalin'i bir çırpıda bir kenara atıyor, kapitalizmin tarihini, en azından 1870'den günümüze kadar olan tarihini yeniden yorumlamaya koyuluyor ve yeni bir teori üretiyor; DP'ye göre kapitalizmin 1870'den günümüze kadar olan tarihi **üç** dalgadan oluşuyor; **uluslararası bunalımlar dalgası**:

Birinci dalga : "*İlk genel bunalım dalgası, ... 1870'li ve '80'li yılların tümünü kapsar*"(DP, Sayı 34, Syf. 52.)

İkinci dalga : "*19. yy'ın son yıllarında kısmi canlılığın ardından... 1900-1948 genel bunalımı*"(Agy.)

Üçüncü dalga : "*60'lı yılların ikinci yarısından itibaren, uluslararası bunalım dalgaları yeniden kendini göstermeye başla-*

dı"(Agy.)

Bu anlayışta 1948-1967 dönemi "*dalga*"sız kalıyor, bir boşluk söz konusu. Bu boşluğu da "*...II. dünya savaşının tekelci ekonomiye sağladığı kısmi canlılık... topu topu 19 yıl (1948-1967)*" (Bkz. Mandel'in "*hızlanmış büyüme dönemi*") 1940-1945 veya 1948-1966 arası dalgasıyla doldurursak 1870'den günümüze kadar olan kapitalizmin tarihini belirleyici gelişim süreçlerine ayırmış oluruz! DP bunu yapıyor.

DP, sadece "*genel bunalım dalgası*" tespiti değil, aynı zamanda "*durgunluk dalgası*" tespiti de yapıyor. Böyle bir "*dalga*"nın da marksizmde yerinin olmaması DP'yi pek ilgilendirmiyor. DP'nin "*son 5 durgunluk dalgası (1967, 1969-'71, 1974-'76, 1979-'82 ve 1988-'89)*" tespitini biliyoruz.

Bir benzerlik daha: Troçkist Mandel, "*60'lı yılların ortasında bütün emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin bir yoğunlaşma aşaması başlamıştır*" tespitini, durgunluğa ve reel ücretlerin düşürülmesine göre yapıyor. DP de aynı dönemi, "*örneğin, II. dünya savaşı sonrası canlılığın sonunu ilan eden 1968-'71 yavaşlaması dünyanın dört bir yanında ki '68 ayaklanması bu dönemin bir ürünüdür*"(Agy.) ile açıklıyor.

Biz de şu tespiti yapıyoruz; 1960=100 dersek 1960-1970 döneminde reel ücretler ABD'de %16; Japonya'da %80; Almanya'da %71; Fransa'da

%57; İngiltere'de %25 ve İtalya'da da %78 oranında artmıştır.

Sanayii üretimi ise, 1963=100 bazında, 1963'ten 1970'e ABD'de %39; Almanya'da %54; Fransa'da %52; İngiltere'de %23 ve Japonya'da da %158 oranında artmıştır.

Kapitalist, kriz döneminde para biçiminde birikmiş ve verimsiz duran sermayesini verimli sermayeye dönüştürür. Yani yatırım yapar. Yatırım, sabit sermayenin yenilenmesinden ve genişletilmesinden başka bir şey değildir. Yatırım, aynı zamanda üretimde canlanma ve yükselişe doğru gidiştir. Buna göre; avanak küçük burjuvazinin reddetmesine rağmen sermaye birikimi, ekonomik canlanmanın ve yükselişin itici gücüdür, "aşırı birikim krizi" değildir.

O halde 1960-'70 dünyası gerçeğinin Mandel'in tespiti ve DP'nin devraldığı anlayışla ilgisi yoktur.

Ne olduğu belli olmayan "genel buna - lım"dan, ne olduğu belli olmayan "durgunluk dalga"larından bahsediliyor. Burada "son 5 durgunluk dalgası" olarak belirtilen 1967, 1969-'71, 1974-'76, 1979-'82 ve 1988-'89 dönemlerinde belli başlı emperyalist ülkelerin ekonomilerinde bu tespiti doğrulayan bir gelişmenin olmadığını belirtmekle yetiniyoruz.

"Son 5 durgunluk dalgası" olarak belirlenen dönemlerde kapitalist dünya ekonomisi, belli bir dönem tanımlaması yapmayı beraberinde getiren ortak özellikler taşıyor; tersine bu "son 5 durgunluk dalgası" dönemlerinde kapitalist dünya ekonomisi "normal" seyrini yaşıyor.

Evet arkadaşlar nerede duruyorsunuz?

-Troçki-Parvus'un yanında mı?

-Prof. Kondratjew'in yanında mı?

-Troçkist E. Mandel'in yanında mı?

-Yoksa Marks'ın teorisinin yanında mı?

e-Sürekli Kriz ve Alnterimiz-Devrimci Proletarya Gerçeği

Kendiliğinden çöküş teorisini savunduktan ve anlayışı "aşırı birikim krizi" temelinde yükselttikten sonra ve buna "tekelci aşamanın farklılaşmış kriz süreci" anlayışını da ekledikten sonra sürekli kriz teorisini savunmuyorum demenin de hiç bir anlamı kalmıyor. "Aşırı birikim krizi" teorisi sürekli kriz teorisine götürür. Bundan kurtulamazsınız. Şimdi size sürekli kriz teorisini nasıl savunduğunuza açıklayalım.

DP'nin 35. sayısında şöyle deniyor;

"Eskilerdeki şiddetinde olmamakla birlik - te, kısa aralıklarla birbirini izleyen krizler dönemine girildi... Bir dizi etkenin içiçe geçerek birbirini beslemesiyle son otuz yılda, kısa aralıklarla ve devreleri kısalmış olarak kronikleşme özelliği gösteren kriz, emperyalist ülke ve tekelleri yeni arayışlara itti"(Sayfa 22/23.)

Aynı derginin 34. sayısında da Türkiye ekonomisiyle ilgili olarak şu tespit yapılıyor;

"Yaşanan krizin konumuz açısından önem taşıyan iki ana özelliğine işaret etmek gerekir: Birincisi; onun 1977'den beri süregelen yapısal ve kronikleşmiş bir kriz olması...

Neredeyse 20 yıllık bir geçmişe sahip kronikleşmiş ve derin bir ekonomik krizin varlığına..." (Sayfa 12 ve 18).

Şüphesiz ki bu arkadaşlar şimdiye kadar sözlü veya yazılı olarak hiçbir yerde ve hiçbir zaman 'sürekli kriz teorisini' savunuyoruz diye bir açıklamada bulunmamışlardır. Ama zaman süresi relativleştirilerek, kronikleşmeden bahsedilerek sürekli kriz teorisi savunuluyor ve ne hikmetse bu da 1970'li yıllarla başlatılıyor.

Sürekli krizin, olamayacağını ve yukarıya aktardığımız anlayışların saçmalığını göstermek için kapitalizmde periyodik krizlerin neden kaçınılmaz olduklarını; krizlerin neden devrevi olduklarını açıklayalım.

Kapitalizmde ekonomik krizlerin periyodik olmaları neden kaçınılmazdır? Kapitalizmde bütün ürünler; insanlar arasındaki ekonomik ilişkiler, hatta hizmetler meta biçimini alırlar. Ürünlerin, ilişkilerin ve hizmetlerin kendilerine özgü pazarları vardır. Her şey bu pazarlarda üretilir ve orada satılır. Bütün ürünler pazarda meta biçiminden para biçimine dönüşüm sürecinden geçerler. İşgücü de aynı süreçten geçer.

Kapitalist üretimin amacı, insanların ihtiyaçlarını karşılamak değildir, aksine sermayeyi değerlendirmek; artı değer, kâr ve daha fazla kâr elde etmektir.

Kapitalist üretim biçiminin, sayısız iç çelişkileri vardır. Ama kapitalizmde, diğer bütün çelişkilerin de kaynaklandığı temel çelişki, üretimin toplumsal karakteri ile ürüne özel el koyuş arasındaki çelişkidir. Kapitalizmde üretim toplumsal karakter taşıyor ama ürünler toplum için üretilmez. Çünkü amaç bu değildir. Amaç kârdır, daha fazla kârdır. Kapitalizmin bahsettiğimiz temel çelişkisi, periyodik fazla üretim krizlerinin (ekonomik krizlerin) çıkış noktasını ve esas nedenini oluşturur.

Söz konusu bu temel çelişki, sadece, krizlerin genel temel nedenini oluşturur, ama tek tek krizlerin somut, doğrudan nedenini oluşturmaz. Marksizmin abc'sine göre üretimin toplumsal karakteriyle ona özel el koyuş arasındaki temel çelişki sürekli dir. Yani her koşul altında etkide bulunur. Şayet bu çelişki, krizlerin doğrudan, somut nedeni olsaydı, işte o zaman sürekli krizden bahsetmemiz gerekirdi. Bu arkadaşlar sürekli krizi savunabilirler. Ama Marks, bunun olmadığını kanıtlamıştır.

Olayın teorik yanına açıklık getirebilmek için bizi ilgilendiren noktaları tespit edelim:

Tartışmasız kabul edilmesi gereken noktada şudur; kriz, ekonomik devreviliğin belirleyici aşamasını oluşturur. Kriz aşaması, devreviliğin temelini ve karakterini oluşturur. O halde kriz, sanayii yaşamının birbirini takip eden canlılık, yükseliş, durgunluk gibi aşamaları içinde belirleyici olan aşamadır.

Marks, krizlerin dönemselliğini, yani sürekli olmayışlarını sabit sermayenin dönüşümüyle açıklıyor. Bizim açımızdan bu da tartışma götürmez bir gerçektir. Marks'ın soruna yaklaşımına bir örnek:

"Kapitalist üretim biçiminin gelişmesiyle kullanılan sabit sermayenin yaşam süresi ve değer kapsamının geliştiği oranda, sanayinin ve sanayii sermayesinin ömrü her özel bir yatırımda çok yıllı, diyelim ki ortalama 10 senelik gelişir. Bir taraftan sabit sermayenin gelişmesi bu ömrü genişletirken, diğer taraftan da, kapitalist üretim biçiminin gelişmesiyle keza devamlı artan üretim araçlarının devamlı devrimleştirilmesi vasıtasıyla kısalmış. Dolayısıyla, bununla birlikte üretim araçlarının değişimi ve fiziki olarak ömrünü doldürmeden çok önceleri manevi aşınma yüzünden onun daimi yenilenme zorunluluğu da. Büyük sanayinin en belirleyici dalları için bu yaşam devreviliğinin şimdi ortalama 10 yıllık (bir devrevilik) olduğu kabul edilebilir. Ama burada önemli olan, belli bir sayı değildir. Birbirine bağlı dönüşümlerle bir dizi seneyi kapsayan bu devrevilik vasıtasıyla, ki bu devrevilik içinde sermaye kendi sabit kısmıyla bağlantılıdır, periyodik krizlerin maddi te-

melii ortaya çıkar... (temel süreçte) ticari işle - yiş, birbirini takip eden durgunluk, orta dere - cede canlılık, hızlanma ve kriz periyodlarını yaşar. Aslında bunlar, sermayenin yatırıldığı oldukça çeşitli ve birbirinden ayrılan periyod - lardır. Bununla beraber kriz, büyük yeni yatırımların çıkış noktasını oluşturur, yani bütün toplum göz önünde tutulduğunda, sermayenin gelecekteki ilk dönüşüm devreviliği için de az veya çok yeni maddi temeli oluşturur"(Marks, Kapital, Cilt. II, Syf. 185/186, Alm.)

Bu temel anlayış şöyle somutlaştırabilir: Bina/tesis, makine vs. olarak yatırılan sermaye; sabit sermaye, amortisman biçiminde parça parça meta üzerine aktarılır ve meta satıldıkça parasal sermaye olarak yeniden kapitaliste döner. Böylelikle kapitalist, bir makinenin fiyatını, o makinenin ürettiği ürün vasıtasıyla tüketiciye, diyelim ki 5 senede ödetir. Marks, bu durumu aynı yerde şöyle açıklar:

"Sabit sermaye olarak yatırılan sermaye değeri, akıcı sermayeye yatırılan sermaye değeri gibi ürün vasıtasıyla dolaşır ve meta sermayenin dolaşımı vasıtasıyla, keza diğeri gibi, para sermayeye dönüşür. Fark sadece şundan ibarettir; onun değeri parça parça dolaşmak ve bundan dolayı da parça parça, kısa veya uzun periyodlar içinde telafi edilmek, natürel formda yeniden üretilmek zorundadır" (Syf. 193, Alm.)

Sonuç; **Marks, krizlerin devrevi olduğunu tespit ediyor ve bu tespiti de sabit sermayenin dönüşümüyle açıklıyor**

DP-Alınterimiz, yukarıya aktardığımız sürekli kriz veya 1970'lerden, 1974'lerden beri kriz anlayışıyla;

a- ekonomik devreviliğin belirleyici aşaması olan kriz aşamasına süreklilik karakteri veriyor ve

b- böylelikle de ekonomik krizlerin periyodik oluşlarını reddediyor. Bu iki nokta bu alanda marksizmi, marksist kriz teorisini reddetmekten başka bir anlam taşımıyor.

Bu arkadaşlar, marksist kriz teorisini,

ekonomik krizlerin dönemsel karakterini reddedip, sürekli kriz teorisini savunurken hangi yüzeysellik içinde olduklarının farkında değiller.

Toplumsal üretimin ve bu üretimin her iki bölümünün, yani üretim araçları üretimi bölümünün (**Bölüm I**) ve tüketim araçları üretimi bölümünün (**Bölüm II**) 1970'lerden beri, yani 25 seneden beri kriz içinde olduğunu; yani yeni yatırımların yapılmadığını, ama aynı zamanda sabit sermaye kıyımının devam ettiğini düşünebiliyor musunuz? Düşünemiyoruz.

nolojinin yerini yenilerinin alındığı müddetçe ekonomik devreviliğin canlanma/yükseliş aşaması devam ediyor demektir. Ne var ki arkadaşlar bu anlayışta değiller; **onlara göre 1970'lerden beri yeni fabrikaların yapılı - maması, makinelerin değiştirilmemesi gerekiyor . Çünkü 1970'lerden beri devam eden bir kriz söz konusu. Çünkü "aşırı birikim krizi" ortalığı kasıp kavuruyor ve sistem nihai sonuna yaklaşıyor!**

Belli bir noktaya gelindikten sonra, üretim araçları üretiminde (**Bölüm I**' de) doyumluluk gündeme gelir. Hemen hemen her şey yenilenmiştir, büyütülmüştür. Yenilenmiş ve bü-

Bir ekonominin krizde olması demek, ekonomide, kıstas verilerin sürekli gerilemesi anlamına gelir. Herhangi bir kapitalist ülke ekonomisi, örneğin Türkiye'de sanayii üretimi, GSMH, yurtiçi üretim, dış ticaret vs. sürekli bir gerileme, düşüş içinde olsa, o zaman krizin sürekliliğinden bahsedebiliriz.

Bu arkadaşlar, bu anlayışlarıyla sermaye birikimini, sermaye birikiminin itici gücü/dürtüsü olarak reddediyorlar. Bu reddin ne anlama geldiğini kısa açıklayalım:

Kapitalist, sisteminin iç yasallığını göz önünde tutmaz. Pazarı yüzeysel olarak inceler ve hangi malı, ucuza üretebilirsem çok satarım diyerek hareket eder. Bu anlayıştan hareketle kapitalist, kriz döneminde para biçiminde birikmiş ve verimsiz duran sermayesini verimli sermayeye dönüştürür. Yani yatırım yapar. Yatırım, sabit sermayenin yenilenmesinden ve genişletilmesinden başka bir şey değildir. Yatırım, aynı zamanda üretimde canlanma ve yükselişe doğru gidiştir. Buna göre; avanak küçük burjuvazinin reddetmesine rağmen sermaye birikimi, ekonomik canlanmanın ve yükselişin itici gücüdür, "aşırı birikim krizi" değildir.

DP-Alinterimiz çevresi, bu gelişmeyi, savunduğu sürekli kriz anlayışıyla reddederken, sermaye birikiminin çelişkili bir süreç olduğunu da reddediyor. Birikim devam ettiği müddetçe; yeni, modern fabrikalar, yollar, başka üretim kapasiteleri yapıldığı, eski tek-

yütülmüş üretim sürecinin belli bir aşamasına gelindiğinde **Bölüm I**'in ürünlerine olan talep düşer. Bu bölümdeki işçiler, yeniden sokağa atılırlar. Ama modern işletmelerle üretime devam edilir ve pazar, satılması gereken ama alıcı bulamayan metalarla dolup taşar. Artık üretim fazlalığı gündemdedir. Toplumun tüketme gücünden fazla üretim yapılmıştır ve aynı zamanda toplumun alım/tüketim gücü düşmüştür.

Bu süreç, gelişmesinin belli bir aşamasında kesintiye uğrayacak ve ekonomik devrevilik yeniden kriz aşamasına girecektir. Arkadaşlar, bu gelişmeyi, sürekli kriz anlayışlarından dolayı reddettikleri için, sermaye birikiminin çelişkili bir süreç olduğunu da reddediyorlar. Reddetmek zorundalar. Birikim devam ettiği sürece her şey yolunda gider; alım gücü genişler ve bu çerçevede toplumun tüketim gücü de artar. Ama gelişmenin belli bir noktasına gelindiğinde birikim, sağladığı bu gelişme süreciyle çelişkiye düşer. Bu, **üretimin sınırsız genişletilmesiyle toplumun alım/tüketim gücünün sınırlı oluşu arasındaki çelişkidir** .

Arkadaşlar, biz de aynen böyle düşünürüz diyebilirler. Ama **her kim ki, krizin sürekliliğinden bahsederse o, subjektif olarak bizim düşündüğümüz gibi düşünebilir; ama nesnel olarak, düşündüğünü red ediyor demektir. Öyleyse sürekli kriz anı layışı, bir "deli saçması"dır.**

Ama veya buna rağmen DP, hiç de Marks gibi düşünmüyor ve ekonomik krizlerin sürekli olmayacağını sabit sermayenin çeviriminden, dönüşümünden hareketle açıklamıyor, tersine genel olarak '70'lerden itibaren başlattığı, '70'lerden beri süre gelen bir ekonomik krizden bahsediyor. Bu tarihin "hikmeti"ni bir türlü anlayamadık. Sürekli var olduğuna inandıkları ekonomik krizi neden bu tarihle başlatıyorlar? Ekonomik krizin marksist analizi bakımından bu tarihin hiç bir anlamı yok. Ama burjuva ekonominin; emperyalist ekonominin tekeli devlet kapitalizminin gelişme seyri açısından bu tarih önemlidir. Bu da konumuzla ilgili değil.

Bir ekonominin krizde olması demek, ekonomide, kıstas verilerin sürekli gerilemesi anlamına gelir. Herhangi bir kapitalist ülke ekonomisi, örneğin Türkiye'de sanayii üretimi, GSMH, yurtiçi üretim, dış ticaret vs. sürekli bir gerileme, düşüş içinde olsa, o zaman krizin sürekliliğinden bahsedebiliriz. Bir ülkede veya "20 yıldan" beri kriz içinde olan Türkiye'de ekonomik verilerin, örneğin sanayi üretiminin ve başka faktörlerin en azından 1973-'74'ten beri sürekli gerilediğini kim savunabilir? DP savunuyor. Bu savununun sahibini nasıl zor durumda bıraktığını aşağıda göstereceğiz.

Bu arkadaşlar, krizin, ekonomik devreviliğin bir aşaması olduğunu, ekonomik devreviliğin kriz aşamasında olmasının durağan bir hali ifade etmediğini, ekonominin bu aşamada olmasının, örneğin üretimin sürekli düşüş içinde olduğu anlamına geldiğini, ama üretimdeki düşüşün durmasıyla, krizin dibe vurmuş olduğunu; üretimdeki düşüşün, krizin dibe vurma noktasının ekonominin kriz aşamasından çıkma ve durgunluk, oradan da canlanmaya doğru gelişme sürecine girdiğini bir türlü kavramıyorlar. Bunu kavrama-

dıkları için de, gösterdiğimiz gibi, marksizm adına antimarksist kriz teorisini savunuyorlar.

Marksizmde krizin anlamı şudur: Krizler "mevcut çelişkilerin sadece o anki zorla çözümleridir" (Marks, Kapital, Cilt. III).

Ama Alinterimiz, bize "ders" verirken kapitalizmde çelişkilerin çözülmeyeceğini öğretiyor!

Burada söz konusu olan, yeniden üretim sürecinde sürekli var olan ve devresel olarak kaçınılmaz olan çelişkilerin çözümüdür. Bu çözüm, meta, fabrika, makine vs. hangi biçimde olursa olsun muazzam boyutlarda sermayenin yok edilmesi, üretimin yeniden talebe tekabül eden hale getirilmesidir (sorunu oldukça basitleştiriyoruz.) Bu gerçekleşince çelişki çözülmüş demektir, üretim yeniden başlamış demektir. Ve daha sonraki döneme hiçbir şey bırakılmaz. Olay burada biter. Sermaye/ekonomi yeni bir devreviliğine başlar.

Daha sonraki dönemlere devredilen istikrarsızlıklar, siyasi ve toplumsal alandaki sorunlardır. Bu sorunlar ne kadar büyük, derin ve kapsamlı olurlarsa olsunlar hiçbir zaman ekonomik krizlerin nedenleri olamazlar.

Sonuç itibariyle:

Ekonomik kriz, her zaman var olmamıştır. Krizin nedeni kapitalizmdir ve kapitalizmin yok olmasıyla da yok olacaktır. İlk fazla üretim krizi 1825'te İngiltere'de patlak verdi. O günden bu güne kapitalist üretim belli aralıklarla; devrevi patlak veren krizlerle kesintiye uğramıştır. Bu gelişmeyi Engels şöyle anlatır.

"Gerçektende, ilk genel krizin patlak verdiği 1825'ten bu yana bütün sanayi ve ticaret dünyası bütün nedeni halkların ve onların şu veya bu derecede barbar uyduları topluluğunun üretim ve mübadelesi. Yaklaşık her on yılda bir kez şirazedan çıkar. Ticaret durur, pazarlar dolup taşar. Ürünler, sömürsüz oldukları ölçüde yığılıp kalır. Nakit para, görünmez olur. Kredi ortadan çekilir. Fabrikalar kapanır, çalışan insanlar, fazla yaşam maddeleri üretmiş olmaktan ötürü geçim gereçle -

rinden yoksun kalırlar. İflaslar iflası, zoraki satışlar zoraki satışları kovalar. Tıkanıklık yıllarca sürer; üretici güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları, sonunda değerlerinin az ya da çok altında bir fiyat üzerinden sürülene, üretim ve değişim yavaş yavaş canlana kadar, yığın halinde israf ve imha edilirler. Yavaş yavaş, gidiş hızlanır, tırıs döner. Sınai tırıs, dört nala olur ve bu dört nal da, sonunda en tehlikeli atlamalardan sonra kendini yeni baştan çöküntü çukurunda bulmak üzere, bir sanayi, ticaret, kredi ve spekülasyon engelli yarışında dolu dizgine kadar yüksebilir. Ve hep aynı yinelenme. İşte 1825'ten bu yana beş kezden az yaşamadığımız ve şu anda (1877) altıncı kez olarak yaşadığımız durum” (Engels, “Anti-Dühring...” C. 20, s. 257. Alm).

Görüyoruz ki sürekli krizden bahsetmek, Engels'in bu anlayışının çürütülmesinden geçiyor.

“Sürekli kriz” içinde olan Türk ekonomisine gelince:

Eleştirdiğimiz anlayışlar Türkiye ekonomisini 1970'lerden bugüne olan gelişmesini ele aldıkları ve bu dönemi “sürekli kriz”le tanımladıkları için bizim çıkış noktamız da 1970'lerden bu yana olan zaman dilimidir.

“Yaşanan krizin... 1977'den beri bir kriz olması... yalnızca ekonomi... gibi tek bir alan ve konu ile sınırlı” olmaması(Sayı 34, Syf. 12), yani 1977'den beri devam eden kriz, aynı zamanda bir ekonomik krizdir.

“Neredeyse 20 yıllık bir geçmişe sahip kronikleşmiş ve derin bir ekonomik krizin varlığı” (Agk, Syf. 38).

“Egemen sınıflar gitgide derinleşen ağır bir ekonomik siyasi kriz içerisindedir. Ekonomik krizin yükünü...”(DP, Sayı 7, Syf. 6, 8Mart 1992).

Düşünebiliyor musunuz?

Toplam sanayi %5.8 oranında,

İmalat sanayi %5.6 oranında,

Yurtiçi GSMH'nın %5.8 oranında büyüdüğü 1992 senesinde Türkiye ağır bir ekonomik kriz içinde!

Yani, Türkiye ekonomisi -yukarıya aktardığımız anlayışların da gösterdiği gibi-1970'li yılların yarısından bu yana sürekli bir kriz içindedir. Söylenen bu.

Öyle sanıyoruz ki, Türkiye'de hakim ekonomik formasyonun kapitalist üretim biçimi olduğu kabul ediliyor. Aksi takdirde arkadaşlar, Türk ekonomisi üzerine kriz sendromlarını kapitalist ekonomiye özgü tanımlamalarla değil, başka bir ekonomik formasyona -diyelim ki feodal- özgü tanımlamalarla açıklarlar. O halde söz konusu olan, kapitalist üretim biçimi ve bu üretim biçiminin, bu ekonominin Türkiye koşullundaki durumu.

Bu arkadaşlar şunu diyorlar. Her ne kadar Türkiye'de ekonomi kapitalist bir ekonomiyse de, bu ekonominin 1970'li yıllardan bu yana devrevi gelişmesi söz konusu değildir. Marks istediği kadar, kapitalizmde ne sürekli yükseliş, ne de sürekli kriz söz konusudur desin. Marks, istediği kadar, kapitalist ekonominin hareketi devrevidir, aksi takdirde o kapitalizm olmaz desin, Marks istediği kadar kapitalist ekonominin devreviliği, kriz-durgunluk-canlanma-yükseliş aşamalarında oluşur diye tespit etmiş olsun. Bunların hiçbirinin Türkiye ekonomisi açısından geçerliliği yoktur!

Türkiye ekonomisini 1970'li yıllardan beri sürekli kriz içinde “tutan” anlayışlar, salt bu anlayışlarından dolayı Marks'ı, marksist kriz teorisini reddediyorlar. Reddetmek zorundalar! Ya ekonominin devrevi hareketini kabul edeceksin ve onu marksist teori ışığında yorumlayacaksın ya da marksizmi, marksist kriz teorisini reddettiğini açıklayacaksın. Eğer marksist-leninist olarak kalınmak isteniyorsa, üçüncü bir seçenek yoktur.

Sürekli kriz anlayışı, ekonomide marksist teoriyi kavramamanın ya da açıktan reddetmenin ifadesidir. Bu anlayış, marksist kriz teorisinin, ekonomik krizlerde devreviliğin sabit sermayenin dönüşümünden kaynaklandığı tespitini reddediyor.

Bu arkadaşlar, belirttiğimiz kriz anlayışlarıyla 25-30 seneden beri Türkiye'de sabit sermaye yatırımlarının yapılmadığını ve mevcut sabit sermayenin de sürekli yok edil-

diğini savunuyorlar. Böyle bir anlayışta değiliz diyemezler. 1970'lerden beri kriz dediğin an, böyle bir anlayışı da -istesen de istemesen de- savunuyorsun demektir!

Genel olarak böyle bir şeyin ve özel olarak da Türkiye'de böyle şeyin; sürekli sabit sermaye kıyımının, olabileceğini düşünebiliyor musunuz?

Kriz anlayışlarıyla bu arkadaşlar işçi sınıfına, emekçilere, hitap ettikleri kitleye şunu diyorlar; Türkiye'de 1970'li yıllardan beri fabrika-işletme yapılmamıştır, yatırımlar yapılmamıştır, mevcut sabit sermaye de (fabrikalar, makineler vs.) sürekli yok edilmiştir/kapatılmıştır!

Yani yerli-yabancı sermaye, 25-30 seneden beri Türkiye'de hiç yatırım yapmamış. Çünkü ekonomi 25-30 senedir hâlâ kriz aşamasında, henüz bu aşamanın dip noktasına varmamış, kriz henüz dibe vurmamış!

Evet, 1970'li yılların ikinci yarısından beri, DP'nin deyimiyle *"neredeyse 20 yıllık bir geçmişe sahip kronikleşmiş ve derin ekonomik kriz"* içinde olan Türkiye'de 1975'ten 1990'a GSMH %90 oranında, yani 1.9 misli artmış, ama aynı dönemde *"derin... ekonomik kriz-varlığını"* sürdürmüş!

Bunun ötesinde sabit sermaye yatırımları da artıyor. Bu türden yatırımlar 1988 fiyatlarıyla 1963=100 bazında 1963-1989 döneminde %70 oranında artıyor. 1987 fiyatlarıyla da 1987'den 1992'ye %25 oranında artı-

Sürekli kriz anlayışı, ekonomide marksist teoriyi kavramamanın ya da açıktan reddetmenin ifadesidir. Bu anlayış, marksist kriz teorisinin, ekonomik krizlerde devreviliğin sabit sermayenin dönüşümünden kaynaklandığı tespitini reddediyor.

yor. Öyle ki, kriz sendromcularının ekonomiyi ha çöktü ha çökecek noktasına getirdikleri 1993'ün ilk çeyreğinden üçüncü çeyreğine sabit sermaye yatırımları %56 oranında artıyor. (OECD)

Evet, 25-30 seneden beri krizde olduğu söylenen ekonomide 1970-1990 döneminde ithalat 23.5 misli ve ihracat da 22 misli artıyor.

—Toplam sanayi üretimi artıyor, ama ülke '75'lerden beri devam eden ve derinleşen bir ekonomik kriz içinde oluyor!

—İmalat sanayi üretimi artıyor, ama ülke '75'lerden beri devam eden ve derinleşen bir ekonomik kriz içinde oluyor!

—GSMH, TTÜ (Toplumsal Toplam Ürün) ve yurtiçi GSH büyüyor, ama ülke '75'lerden beri devam eden ve derinleşen bir ekonomik kriz içinde oluyor!

—Brüt sabit sermaye yatırımları yapılıyor, yani sermaye birikimi var, ama ülke '75'lerden beri devam eden ve derinleşen bir ekonomik kriz içinde oluyor!

—İhracat artıyor ama ülke '75'lerden beri devam eden ve derinleşen bir ekonomik kriz içinde oluyor!

Bu veriler, bir ekonominin gelişme seyrini ele verir. Bunun anlamı şudur: Bu alanlardaki değerler gerilerlerse, o ekonomideki büyüme de küçülür; değerler artarsa, o ekonomi de büyür, söz konusu alanlardaki veriler, ekonominin, belli yıllar haricinde sürekli büyüdüğünü gösteriyorlar. Bu büyüme istikrarlı da, istikrarsız da olsa bir büyümedir ve bu büyüme *"neredeyse 20 yıllık bir geçmişe sahip kronikleşmiş ve derin bir ekonomik krizin var"* olduğu iddia edilen Türkiye ekonomisinde oluyor.

Alinterimiz'in deyimiyle; *"Olay Türkiye'de geçiyor"*!

Ekonomik devreviliğin kriz sürecinde olması şu anlama gelir: Kriz devam ettiği, yani devreviliğin kriz aşaması devam ettiği müddetçe ekonomik veriler; ekonomik büyümeyi gösteren veriler düşmeye, ekonomi küçülmeye devam eder; **ekonominin kriz aşamasında olması, ekonominin durması** -

zın küçülmesi demektir . Küçülmenin durduğu nokta, kriz aşamasının varabileceği en son noktadır. Yani dibe vurma olayı. **Krizin dibe vurması, ekonomik devreviliğin kriz aşamasından çıkma noktasına gelmesi demektir.**

Acaba Türk ekonomisi böyle mi?

'70'li yılların yarısından beri sürekli küçülen bir ekonomi mi söz konusu?

Kriz sendromcuları, Otto Bauer'in şematik hesabını ve H. Grossmann'ı da gerçekten solluyorlar. Grossmann'ın hesabına göre çöküntü 35. yılda söz konusu oluyordu. Kriz sendromcuları, Otto Bauer'in birikim şemasını Grossmann gibi hesap etselerdi, bu matematiksel hesaba göre Türk ekonomisinin 2010 yılında çökeceği sonucuna varırlardı. Onlarda en azından Grossmann kadar bilimsellik olsaydı, çöküyor-çöktü söylemesi yerine, neden çökeceğini birtakım teorik kılıflara büründürerek açıklarlardı.

Şu kadarını söyleyelim ki, kapitalist bir ekonomi, somutta da Türk ekonomisi, sizlerin ha çöktü, ha çökecek anlayışınızdan dolayı çökmek.

Bu arkadaşlar ekonomi konusunda devrimci literatürü arındırdılar; ekonominin şu aşamasıymış-bu aşamasıymış, böyle olursa-şöyle olurmuş, şöyle olursa-böyle olurmuş vb. ortadan kalktı. Ekonomi literatürümüzde her derde deva, her şeyi ifade eden, yorumu gereksiz kılan **iki tanımlama** var: **Kriz ve çökmek!**

Bu iki kavramın dışına çıkınca "**cahil**" oluyorsun, "**vulgar istisat**" çı oluyorsun, "**metafizik ve pozitifist yaklaşım**" cı oluyorsun!

Bu iki kavram Türk ekonomisinin devreviliğine yerleştirildi. En azından, 1970'lerden beri Türk ekonomisinin devreviliği sadece ve sadece **iki aşamadan** oluşuyor; **kriz ve çöküş!**

Proletaryanın bir şey yapmasına gerek yok. Nasıl olsa ekonomi çöküyor. Bir kenarda durup çöküşü bizzat izleyebilir!

Bu da, sürekli kriz teorisinin siyasi sonucudur.

2- Somut Durum Analizi

Arkadaşlar, kriz konusunda ne dediğimizden ya fazla bir şey anlamamışlar veya da yeterli bulmamışlar ki, ne demek istediğimizi yorumlamaya koyulmuşlar. Yani yapılmaması gerekeni yapmışlar. Eleştiri, nesnel gerçekliğe dayanır. Yanlış bulunan ne ise o eleştirilir. Yorum adı altında olmayan var edilemez.

Alinterimiz, sayı 64, Syf. 10'da şöyle diyor:

"3 Mart 2001 tarihli *Y. Atılım*'da yayınlanan "kara Çarşamba" başlıklı yazıda *Atılım* yazarı "Buldum! Buldum! olay Türkiye'de geçiyor. Bu bir mali krizdir" edası ile şunları söylüyor.

"Bugün Türkiye'de yaşanan derin bir mali krizdir. Para ve borsa değerlerini altüst eden bir kriz. Aynen teori kitaplarında yazıldığı gibi. Bu krizin devrevi olarak patlak veren **ekonomik krizle; yani fazla üretim kriziyle bir ilgisi yoktur.** Fazla üretim krizi, kapitalist ekonomi dönüşümünün durgunluk, inişli-çıkışlı durgunluk, canlanma, yükseliş gibi aşamalarından birisidir, adı üstünde kriz aşamasıdır. Mali krizin böyle aşamaları yoktur. Alınan tedbirlerle mali kriz yönlendirilebilir. Ama **ekonomik kriz, fazla üretim krizi** yönlendirilemez. **Mali kriz kısa ömürlüdür, alınan tedbirlerin doğruluğuna ve etkisine göre bir kaç günde veya bir kaç haftada atılır.**(aç. *Alinterimiz*) Ama fazla üretim krizi uzun süren ve çelişkileri, kapitalist ekonominin nesnel yasalarından kaynaklanan çelişkileri çözmeden atlatılamaz. Fazla üretim krizine tedbir biçiminde müdahale, krizin gelişme seyrini en fazlasıyla olumlu etkiler. Ama mali krizde olduğu gibi, krizi ortadan kaldıramaz'.

Bir paragrafta bu kadar çok teorik ve genel-politik çam devirmek *Y. Atılım*'a özgü bir yetenek olsa gerek!".

Ve sonra "*ML* süsü verilmiş metafizik ve pozitifist yaklaşımımızın neresinden başlayıp da düzeltileceğine şaşır"an arkadaşlar sonunda bir yol buluyorlar. "*Vulgar iktisat*" damgasını yapıştırdıktan sonra, krizi –mali

de olsa dışsal olguya, yani emperyalizme havale ettiğimiz ve “Türkiye kapitalizmi ma - zur gösterdiğimiz” tespitini yapıyor ve sonra da şöyle bir mantık yürütüyor.

“Şimdi bir an için Türkiye’de kapitalizmin içsel bir genel kriz eğilim olmadığını, mev - cutta bir üretim krizi de yaşamadığını varsa - yalım. Yine de şu soru yanıtızsız kalmaya mahkum olacaktır: Eğer emperyalist ve işbir - likçi kapitalizmde bir aşırı birikim ve üretim krizi yaşanmıyorsa, ekonominin içsel çelişki - lerinden kaynaklanan bir sorun yoksa, o za - man neden başlıca sorunları olan artı-değer sömürsü kapasitesini genişleterek ve pa - zarları derinleştirerek üretim ve yatırım tem - posunu büyümüyorlar da tam tersine kendi - lerinin de ekonomik-siyasi olarak riske ede - cek, üretici güçlerin geniş tahribatını hedef - leyen daraltıcı, yıkıcı politikalar şart koşuyor - lar?”(agy).

Gerçekten de Neden?

Evet, nedense, “öngörülerini(n) doğrulan - ması için bir kaç ay bile geçmesi gerekmedi - ği” için kıvanç duyan arkadaşlar **neden** soru - sunu cevaplandırmıyorlar.

Yukarıya yaptığımız aktarmalar, nasıl tar - tışıldığını ve nasıl tartışılmak istendiğini gös - termek içindi.

Öngörülerini
engin arkadaş - lar, Gross - mann'ın birikim teorisine göre birikim krizinin, biriken ve değer - lendirilmeyen sermaye oldu - ğunu nedense öngörmemişler .

“Aşırı birikim kri - zi”, aşırı birikmiş değerlendirilmeyen sermayenin varlığından kaynaklanır. Bu durumda, mademki Türki - ye’de ve tekelci kapitalizmde bir aşırı birikim krizi var diyorlar, o halde bu aşırı birikmiş sermayeyi Türk burjuvazisi niçin kullanmıyor da kapı kapı kredi arıyor?

Görüyorsunuz, kendi kavrayışsızlığınızla kendinizi vuruyorsunuz.

Evet, Türk kapitalizmde aşırı birikim göstergeleri nelerdir?

Bu sorunun cevabını vermek zorundasınız!

Arkadaşlar farklı şeyler söylüyorlar. Ter - minolojisiyle, kavramıyla, anlayışıyla mark - sist-leninist politik ekonomiyle, marksist kriz teorisiyle ilişkisi olmayan şeyler.

Bu “şeyler”den en önemlisi, tekelci kapi - talizmin ve işbirlikçi kapitalizmin sürekli bir “aşırı birikim ve üretim krizi” içinde olduğu - dur. Burada bir hesap yapalım.

Varsayalım ki, dediğiniz doğru ve Türkiye ‘70 yılından bu yana bir “aşırı birikim ve üre - tim krizi” içinde. Bu durumda ekonominin, di - yelim ki 1975’ten bu yana (‘70’li yılları 1975’le sabitliyoruz) aşırı birikim ve üretim krizinde. Aşırı birikim denince, Türk serma - yesinin 1975’ten bu yana sürekli artmış ol - ması, kendini değerlendiremeyecek derece - de çoğalmış olması gerekir. Şu fukaralığın içinde böyle bir şey nasıl söylenebilir diyebi - lirsiniz, ama “aşırı birikim” ile bunu teorik ola - rak söylüyoruz. Geriye kaldı “aşırı üretim kri - zi”. Aşırı üretim veya fazla üretim krizi dindi - ğinde reel ekonominin, öncelikle de sanayi

	Reel hesaplara göre GSYİÜ Hesabı	Grossman+Alinterimiz+DP Çöküş teorisi ("aşırı birikim krizi")
Yıllar	değer	değer
2016	?	0 değer
2000	200,4 milyar dolar	26 milyar dolar
1999	194 " "	27 " "
.		
.		
1975	58 " "	58 " "

üretimini her sene gerilediği anlaşılır. GSMH ve GSYİH’da geriler. Bu gerilemenin hesabını gayri safi yurt içi üretim değerleri üzerinde yapalım. Gerçekten de anlamlı bir krizden bahsetmek için üretimin her yıl, bir yıl öncesine göre yüzde 5 mutlak gerilediğini

varsayalım. Memleketi bir an önce batırmak-çökertmek isteyen bu oranı yüzde 10'a çıkartabilir. İsteyen yüzde 1, 2, 3 ve 4 ile de sınırlandırabilir. Değişen, sadece sene sayısı olur. OECD verilerine göre Türkiye'nin 2000 yılı gayri safi yurt içi üretimi 200,4 milyar dolar.

Bu miktarı her yıl yüzde 5 azaltırsak -kriz var ya- 1975 yılında 58 milyar dolar sonucuna varırız. Bu arkadaşların anlayışına göre 1975'te 58 milyar dolarlık GSYİÜ, 1975'ten bu yana her yıl yüzde 5 oranında azalıyor. Yani 2000 yılına geldiğimizde Türkiye'nin GSYİÜ, 16 milyar dolara düşmüş olması gerekiyor. Ve Türk ekonomisi 2016 yılında sıfırlanıyor, yani çöküyor. Bu hesap coğrafyamızdaki Grossmann'ların hesabıdır. Yani DP-Alinterimiz'in hesabıdır.

Antimarksist Grossmann, birikimin 35. yılında kapitalist ekonomiyi çökertiyordu. Bizim Grossmann'lar ise birikimin 41. yılında ekonomiyi çökertiyorlar. Şöyle:

Grossmann'ın "teorik" ipi ile kuyuya inenin sonu böyle olur!

Her yıl yüzde 5 küçülme üzerinden hesapla 2016 yılında nihai çöküş geliyor. Ne kaldı ki, sadece 15 yıl. Öyleyse aynen Grossmann'ın dediği gibi devrime, bu anlamda sınıf mücadelesine gerek yok. İşçi sınıfı ekonomik talepleri için sosyal ve siyasi "surfing" yapabilir!

Arkadaşların kriz ayırımı yapmamaları veya her krizin temelinde, derinliklerinde "aşırı birikim krizi" görmeleri, mali krizi, kapitalist ekonominin nesnel yasalarının bir görüngüsü olarak kabul etmeleri, fazla üretim krizini başkalaştırmaları veya klasik görmeleri nedensiz değildir. Onlara bu konularda yol gösterenler Parvus'tur, Prof. Kondratjev'dir ve Grossmann'dır. Ama her halükarda Marksizm-Leninizm değildir. Böyle olduğu için, mali krizin fazla üretim krizini tetikleyeceğini, fazla üretim krizi patlak verirse mali kriz diye bir olgunun kalmayacağını (bugün olduğu gibi), Japonya ve başka örneklerde mali krizin değil fazla üretim krizinin veya durgunluğun söz konusu olduğunu anlayamazlar. Bunu

Aylar bazında sanayi üretimi
(Bir önceki yılın aynı ayına göre değişme)

	toplam sanayi zincirleme endeksi	imalat sanayi zincirleme endeksi
2000		
Ocak	3,7	4,0
Şubat	7,2	6,3
Mart	0,4	- 0,6
Nisan	2,2	1,9
Mayıs	2,1	2,1
Haziran	2,1	2,5
Temmuz	3,2	3,7
Ağustos	17,2	19,9
Eylül	9,7	7,0
Ekim	13,3	14,3
Kasım	10,5	12,0
Aralık	- 4,2	- 4,3
2001		
Ocak	6,5	6,5
Şubat	- 5,3	- 5,0

anlamadıkları için, krizin sürekli olmayacağını duyunca şaşırırlar. Sanayi sermayesi ile mali sermayenin birbirinden kopan hareketini, fiktifleşen (hayali) sermaye hareketini birbirine karıştırıp, neden bu, yıllardır engelleniyor diye sorabilirler. Çünkü bu arkadaşların gözünde her şey krizdir. Öyle ki kapitalizm, kendi birtakım çelişkilerini de çözemez. Her şey çözümsüzdür. Çünkü her şeyin altında yatan "aşırı birikim krizi"dir.

Bu arkadaşlar kendilerini "aşırı birikim krizi"ne o denli kaptırmışlar ki, 25 Mart 2001 tarihli sayılarda ("Türkiye burjuvazisinin 'tarihsel sıkışması'") resmen ve düpedüz çöküş teorisini savunuyorlar. Aynen şöyle yazıyorlar.

"Türkiye kapitalizminin mevcut birikim düzenlemesinde sınırlarına dayandığı, kendi iç dinamikleriyle çözüm ve yapısal dönüşüm sağlama olanaklarının ise oldukça zayıf olduğu görülmektedir" (syf. 10).

Doğru 2016 yılına ne kaldı ki. Şunun şurasında 15 yıl!

1990-2000 arasında sanayi ve imalat sanayi üretimi, 1990= 100 bazında				
Yıllar	Toplam sanayi		imalat sanayi	
	endeks	zincirleme endeks	endeks	zincirleme endeks
1990	100,0	±	100,0	±
1991	103,1	3,2	101,3	1,3
1992	108,6	5,3	105,1	3,8
1993	115,0	5,8	112,3	6,9
1994	107,8	-6,2	101,8	-9,3
1995	117,1	8,5	110,5	8,5
1996	123,9	5,9	117,7	6,5
1997	137,2	10,7	131,2	11,5
1998	138,4	0,9	130,8	-0,5
1999	131,3	-5,2	123,4	-5,7
2000	168,7	5,4	—	3,6
2001 Ocak	—	-6,5	—	6,5
2001 Şubat	—	-5,3	—	-5,0

koşullarda ekonomi hiçbir koşul altında krizde olamaz. Üretimin düşmesi durumunda bir dizi faktörün bir araya gelmesiyle ekonominin krizde olup olmadığı şaplanabilir.

Alinterimiz, çok önceleri “*üretim krizi ile mali kriz arasında*”ki bağı kurarak bu günlerin geleceğini öngörmüş. Çok

Güncel duruma gelince:

Arkadaşların anlayışına göre Türkiye ‘70’lerden beri kriz içinde. ‘70’leri bir kenara bırakarak ekonominin 1990’dan bu yana gelişmesine bakalım. Sanayi üretiminin seyri ekonominin genel durumunu gösterir.

Bizi burada ilgilendiren, ekonomik krizin ancak ve ancak reel üretimde söz konusu olacağı marksist anlayış ve ekonominin krizde olup olmamasının göstergesinin de üretim değerinin seyri olmasıdır. Üretimin arttığı

önceleri derken 2000 yılının son aylarını kastediyorlar. Ama biz bütün yılı aylar bazında ele alarak durum tespiti yapalım.

(Bkz. “1990-2000 arasında sanayi ve imalat sanayi üretimi” başlıklı tablo)

Demek oluyor ki verilen bu dönem içinde Türk ekonomisinde bir fazla üretim krizi yoktu. Yani ortalıkta, aşamalarından kopmuş sermaye hareketini yeniden “*dışsal*” bir güçle, yani ekonomik krizlerin zoruyla yeniden buluşmalarını sağlayacak eli sopalı **Zebani** yoktu. Tabii bunu arkadaşlar, “*ekonominin yıldırım hızıyla çöküntüyle yaklaştığının ifadesi*” olarak değerlendiriyorlar. (*Alinterimiz* sayı 64, S. 10).

Bu durumda; ekonomi büyürse de kabahat, büyümese de! Ekonominin krizde olmaktan öte bir şansı yok. Grossmann teorisi böyle diyor.

DP-Alinterimiz de onu takip ediyor.

Böyle olmasa da “*bazı şehirlerde yüzde 40’a varan işyeri kapanmalarını neyle*” açıklayacağımız soruluyor.

Bunu açıklamadan önce fazla üretim krizinin hangi çelişkilerden kaynaklanabileceğine açıklık getirmeye çalışalım.

- **Üretim ile pazar arasındaki çelişki:** Bura-

“Aşırı birikim krizi”, aşırı birikmiş değerlendirilmeyen sermayenin varlığından kaynaklanır. Bu durumda, mademki Türkiye’de ve tekelci kapitalizmde bir aşırı birikim krizi var diyorlar, o halde bu aşırı birikmiş sermayeyi Türk burjuvazisi niçin kullanmıyor da kapı kapı kredi arıyor?

da söz konusu olan, üretimin sınırsız genişleme eğilimi ile pazarın sınırlı gelişmesi arasındaki çelişkidir. Bu çelişkinin gelişmesi; sınırsız genişleyen pazara (üretim) alım gücü sınırlı olan pazarın ayak uyduramaması, fazla üretim krizinin patlak vermesinin bir nedendir.

- Münferit/çeşitli üretim dalları arasındaki

çelişki: Burada söz konusu olan, toplumsal üretimin iki bölümü; üretim araçları üreten bölüm I ile tüketim araçları üreten bölüm II arasındaki uyumsuzluk/orsansızlıktır. Bu alandaki oransızlığı marksist kriz teorisi, krizin bir nedeni olarak görür. Ama krizi bununla açıklamaz.

- Ortalama kâr oranı: Burada söz konusu olan, genel kâr oranı ve üretim fiyatları denkleşmesinin kapitalist üretimde planlı değil, plansız olarak, anarşi içinde gerçekleşmesidir. Ortalama kâr oranının oluşması ve üretim fiyatlarının denkleşmesi, toplumsal artıdeğerin her bir kapitalistin sermayesinin büyüklüğüne göre aynı kâr oranını elde

edecek şekilde dağılımına neden olur. Ve rekabet, sermayenin bir sektörden diğerine geçmesine neden olduğu için sonuçta ortalama kâr oranının ve üretim fiyatının oluşmasını sağlar. Bu süreç sancısız olmaz. Bu süreçte ortaya çıkan sorunlar tıkanıklıklara, krizlere neden olurlar.

- Kâr oranının eğilimli düşüş yasası: Burada konumuz açısından söz konusu olan şudur; kapitalist üretim biçiminin gelişmesi, sermayenin organik bileşimini sürekli yükseltir. Toplam sermayede değişmeyen sermayenin payı sürekli artarken, değişen sermayenin (işgücü) payı sürekli düşer. Ortalama kâr oranı, sermayenin toplumsal ortalama bileşimine tekabül ettiği için sermayenin bileşiminin artışına göre düşmüştür olur. Kapitalistin bu yasanın etkisinden kurtulması hiçbir koşul altında mümkün değildir. Şüphesiz ki bir-

takım tedbirler, faktörler kâr oranının düşüşüne karşı etkide bulunurlar. (Örneğin sömürü derecesinin artırılması, ücretlerin düşürülmesi, işgücünün değerinin altında satılması, vs.) Ama bunlar geçicidir. Rekabet ve teknolojik yenilenme, kapitalisti kaçınılmaz olarak -eninde sonunda- kâr oranının düşme eğilimiyle karşı karşıya bırakır, tıkanma ortaya çıkınca bu yasa da etkisini bütün şiddetiyle göstermeye başlar. Bu da kriz demektir. Rudolf Hilferding'in belirttiği gibi, kriz "düşen kâr

oranı momentinden baş - ka bir şey değildir" ("Das Finanzkapital", 1947, s.346).

- Kredi mekanizmasının gelişmesi:

Bu süreçteki tıkanma da krizi teşvik edici bir neden olur.

Böylelikle krizin genel koşullarını belirtmiş olduk. Bunlar Marks'ın tespitleri olduğu için, ayrıca alıntılarla görüş desteklemeyi gereksiz gördük. Marks bu konudaki görüşlerini "Kapital" ve "Artı Değer Üzerine Teoriler" yapıtlarında ayrıntılı olarak açık-

lamıştır.

Bahsettiğimiz bu genel koşullar, kapitalist üretimle doğrudan bağlantı içindedir.

"Krizlerin **genel koşulları** (a.ç.M)...kapitalist üretimin genel koşullarından (hareketle) gelişirler" (K. Marks: Artı Değer Üzerine Teoriler, C.26/2, s.515-516, "Kapital'in 4. cildi).

Bu genel koşullar ve bu koşulların somut ifadeleri olarak yukarıda belirttiğimiz çelişkiler ve onların gelişmesi Türkiye'de de kapitalist üretim biçiminin nesnel gerçekliğini ifade ederler. Bir taraftan kapitalist üretim biçiminin hakimiyetini kabul etmek ve diğer taraftan da bu hakimiyetin nesnel sonuçları olan bu çelişkileri göz ardı etmek teorik cüret işidir.

Yukarıda, krize neden olan nedenle-

Görüyoruz ki, ekonomik krizin patlak vermesi için bir "dışsal" olguya, eli sopalı bir zebaniye ihtiyaç yok. Kriz, kapitalist yeniden üretim sürecinde aranmalıdır. Yukarıdaki faktörler de bu sürecin kesintiye uğramasının faktörleridir. Gerisi hikayedir veya hikaye değil diyorsanız, o zaman Grossmannçılıktır.

ri/çelişkileri sıraladık. Krizin nihai nedenini Marks şöyle açıklar:

"Bütün gerçek krizlerin nihai nedeni, daima, kapitalist üretimin üretici güçleri, sanki yalnız toplumun mutlak tüketim gücü bu güçlerin sınırını teşkil edermişcesine geliştirme çabasına zıt olarak, kitlelerin yoksulluğu ve sınırlı tüketimidir" (Kapital, C. 3, s.429)-(Bu açıklamalar için Bkz.: Sınıf Pusulası, sayı 2, Syf. 23, *"Türkiye Ekonomisi ve Ekonomik Kriz Sorunu"* yazısı)

Görüyoruz ki, ekonomik krizin patlak vermesi için bir *"dışsal"* olguya, **eli sopalı bir zebaniye** ihtiyaç yok. Kriz, kapitalist yeniden üretim sürecinde aranmalıdır. Yukarıdaki faktörler de bu sürecin kesintiye uğramasının faktörleridir.

Gerisi hikayedir veya hikaye değil diyorsanız, o zaman Grossmannlıktır.

"Vulga iktisat" anlayışımızın, *"teorik cahilliğimizin"* ve *"ML teori süsü verilmiş metafizik ve pozitifist yaklaşımı"*mızın bağışlanması koşuluyla bir de biz soralım;

- Üretim ile pazar arasındaki çelişkinin
- Çeşitli üretim dalları arasındaki oransız gelişmenin
- Ortalama kâr oranının
- Kredi mekanizmasının

Türk ekonomisini 2000 yılında fazla üretim krizine sürüklediğini açıklar mısınız?

Şu "balon ekonomisi", "köpük ekonomisi", "aşırı birikim krizi" demagojilerini bir kenara bırakarak ve yukarıdaki dört noktayı açarak ekonominin 2000 yılında fazla üretim krizinde olduğunu kanıtlar mısınız? Marksist-leninist politik ekonomiye, marksist kriz teorisine göre mi Türk ekonomisini değerlendiriyorsunuz?

Yoksa Grossmann teorisine göre mi Türk ekonomisini değerlendiriyorsunuz?

Büyük çaplı bir ekonomik yıkım dalgasının yaklaşmakta olduğunu aylar önce öngörenler, kaç büyük firmanın (üretimde) iflas ettiğini da acaba tespit ettiler mi? Evet, Türk ekonomisinde tekelleşme oranı yüksektir. Sanayi üretiminin yüzde 80'inden fazlasını büyük çaplı firmalar sağlıyor. Kaç tane büyük çaplı firma iflas etti?

Hikaye olan ne?

Marksist teori mi?

Grossmannlılık mı?

Tercih sizin!

Deniyor ki *"büyük çaplı bir ekonomik yıkım dalgasının yaklaşmakta olduğu öngörüsünde bulunmuş - tuk. Tahvil ve öngörülerini - zin doğrulanması için bir kaçay bile geçmesi gerek - medi"*(agy).

Tamam, bu gelişmeyi açılan ve kapanan şirketleri kıstas olarak göstermeye çalışalım.

"Büyük çaplı bir ekonomik yıkımın dalgasının yaklaşmakta olduğu öngörüldü -

ğüne" göre ne getirmek zorundayız?

a-Açılan firma sayısının oldukça az olması gerekir.

b-Kapanan firma sayısının olağanüstü boyutlara varması gerekir.

Ama aşağıdaki verilerde böyle bir durum görmüyoruz.

1999'dan 2000'e yeni açılan şirket ve kooperatiflerin sayısı yüzde 22,44 oranında ve kapananlarınki de yüzde 34,01 oranında artıyor. Yeni açılan firma sayısı 1999'da 22691'den 2000'de 21404'e düşerken, kapanan firmalar da -keza aynı yıllarda- 10166'dan 12055'e çıkıyor. Mart 2000'de yeni açılan firma sayısı 1618, Mart 2001'de ise 1008. Aynı dönemde kapanan firma sayısı 909 ve 775. Ocak-Mart 2000'de yeni açılan firma sayısı 5103, Mart-Ocak 2001'de ise yeni açılan firma sayısı 4 785. Aynı dönemde kapanan firma sayısı 4033 ve 4146.

Diğer dönemlerde de şu veya bu şekilde aynı eğilimin hakim olduğunu görüyoruz. Bu veriler, açılan ve kapanan firma sayısı arasında çok önemli, olağandışı bir durum ifade eden iniş ve çıkışların olmaması krizin değil, ekonomide istikrarsız gelişmenin ve 2000 yılı itibarıyla GSYİÜ, yüzde 7 oranında arttığı için de tekelleşmenin; güçlü firmaların zayıf

olanları yok etmesinin ifadesidir. Tabii avanak küçük burjuvazi bunu göremez ve anlamaz. Göremez ve anlamaz, çünkü görmesi ve anlaması önünde saplantı biçimini almış teorik engel vardır.

Firma sayısındaki bu gelişme kendini başka nasıl gösteriyor?

-İflas eden binlerce esnafın, o küçük üreticinin sokağa çıkmasıyla.

-İşsizlerin sayısının artmasıyla.

Büyük çaplı bir ekonomik yıkım dalgasının yaklaşmakta olduğunu aylar önce öngörülenler, kaç büyük firmanın (üretimde) iflas etmiş olduğunu da acaba tespit ettiler mi? Evet, Türk ekonomisinde tekelleşme oranı yüksektir. Sanayi üretiminin yüzde 80'inden fazlasını büyük çaplı firmalar sağlıyor. Kaç tane büyük çaplı firma iflas etti?

Biz bilmiyoruz, biliyorsanız söyleyin!

Avanak küçük burjuva neyi anlamaz?

-Herhangi bir kapitalist ülkede ekonominin sürekli krizde olamayacağını, bunun kapitalist sistemin işlerliğine; sermaye hareketinin yasal gelişmesine aykırı olduğunu anlamaz.

-Herhangi bir kapitalist ülkede ekonominin "ikide bir" krize girip-çıkamayacağını; ikide bir fazla üretim krizinin patlak vermeyeceğini anlamaz.

-Herhangi kapitalist bir ülkede ekonomik krizin belli aralıklarla dönemsel olarak, devrevi olarak patlak vereceğini anlamaz.

-Herhangi kapitalist bir ülkede ekonomik krizin devrevi olmasının nedeninin sabit sermaye dönüşümünde aranması gerektiğini anlamaz.

-Türk ekonomisinin emperyalizme bağımlı olmasına rağmen ekonominin kendi devrevi hareketini oluşturacak güçte olduğunu kavramaz.

-Her ekonomik krizin mutlaka ve mutlaka sabit sermaye (fabrikalar, işletmeler, makineler, hammaddeler) kıyımı, yok edilmesi anlamına geldiğini ve Türk ekonomisinin –diyelim ki sık sık kriz içinde- bunu kaldıracak güçte olmadığını asla anlamaz.

-Kapitalist üretim biçiminde görülen sisteme özgü, onun çelişkilerinin ifadesi olan yegane krizin ekonomik kriz (fazla üretim krizi) olduğunu bu kriz dışındakilerin (borsa, para, kredi, spekülasyon, bir bütün olarak mali kriz) kapitalist üretim biçiminin yeniden üretim sürecinden kaynaklanmadığını -bu anlamda sisteme aykırı olduklarını- asla ve asla kavramaz.

-Teorik engelliler için her şey krizdir. Literatürlerinde kriz ve (ekonominin) çökmesi -kriz ve çökmek- kavram ve anlayışının ötesinde bir şey yoktur. ■

ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGELER SORUNU ÜZERİNE TEZLERİN İLK TASARISI

(III. ENTERNASYONALİN İKİNCİ KONGRESİ İÇİN) HAZİRAN, 1920

SÖMÜRGELER ve uluslar sorunları konusunda aşağıdaki tezler tasarısını incelenmek üzere sunarken bütün arkadaşlardan ve özellikle bu pek karmaşık sorunlardan herhangi biri hakkında somut bilgileri olan arkadaşlardan, başlıca şu noktalar üzerinde görüşlerini düzeltmelerini, eklemeleri ya da açıklamaları kısaca (2 ya da 3 sayfayı geçmemelidir) bana iletmelerini rica ediyorum:

- Avusturya deneyi.
 - Polonyalı Yahudi ve Ukrayna deneyi.
 - Alsace-Lorraine ve Belçika.
 - İrlanda.
 - Danimarka-Alman, İtalyan-Fransız, ve İtalyan-Slav ilişkileri,
 - Balkan deneyi.
 - Doğu halkları.
 - Panslavcılığa karşı savaşım.
 - Kafkasya'da durum.
 - Başkır ve Tatar Cumhuriyetleri.
 - Kırgızistan.
 - Türkistan ve deneyi.
 - Amerika zencileri.
 - Sömürgeler.
 - Çin, Kore ve Japonya.
- 5 Haziran 1920- N. LENİN
1. Ulusal eşitlik dahil, genel olarak eşitlik

sorununu soyut ya da kesin koyma biçimi, burjuva demokrasisine özgü ve onun niteliğinden gelme bir şeydir. Genel olarak insanın eşitliği perdesi arkasında, burjuva demokrasisi hem mülk sahibinin, hem proleterin, hem sömürenin, hem sömürülenin resmi ya da hukuksal eşitliğini ilân eder ve böylelikle ezilen sınıfları en vahim bir yanılgıya sürüklemiş olur. Bizzat emtia üretimi ilişkilerinin bir yansımasından başka bir şey olmayan eşitlik fikri, burjuvazinin elinde insanlar arasında mutlak bir eşitlik bulunduğu bahanesiyle, sınıfların ortadan kaldırılmasına karşı bir silah haline gelir. Eşitlik talebinin gerçek anlamı, sınıfsız bir toplum kurulması talebinden başka bir şey değildir.

2. Burjuva demokrasisine karşı savaşım, burjuva demokrasininin yalanlarının ve ikiyüzlülüğünün açığa vurulması olan asıl hedefine uygun olarak, burjuvazinin boyunduruğunu atmak için savaşım veren proletaryanın bilinçli temsilcisi olan Partimiz, ulusal sorunda da, soyut ya da biçimsel ilkeleri değil, (1) somut tarihsel durumun ve herşeyden önce iktisadi durumun tam ve doğru bir değerlendirmesini; (2) ezilen sınıfların, emekçilerin, sömürülenlerin çıkarlarıyla egemen sınıfın çıkarlarının ifadesinden başka bir şey olmayan, genel olarak hal-

kın çıkarları genel fikri arasındaki açık-seçik ayrımı; (3) dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun –mali sermaye ve emperyalizm dönemine özgü biçimde– küçük bir ilerlemiş kapitalist ve aşırı ölçüde zengin ülkeler azınlığı tarafından sömürgeleştirilmesini ve mali köleliğini gizleyen burjuva demokrasisi yalanına karşı çıkarak hak eşitliğinden yararlanmayan, ezilen, bağımlı uluslar arasında aynı açık-seçiklikte bir ayrımı birinci plana koymalıdır.

3. 1914-1918 Emperyalist savaşı, dünyanın bütün ezilen ulusları ve sınıfları önünde, ünlü "Batı demokrasilerinin" Versay Anlaşması'nın, Alman junkerlerinin ve Kayzer'in zorla kabul ettirdikleri Brest-Litovsk anlaşmasından, zayıf düşmüş uluslara uygulanan daha canavarca ve daha alçakça bir zorbalık olduğunu pratikte göstererek, burjuva demokratik parlak tümcelelerin düzmeceliğini açıkça kanıtlamıştır. Cemiyet-i Akvam ve Antant'ın bütün savaş sonrası politikası, ileri ülkelerin proletaryasının olduğu gibi sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin emekçi halklarının tümünün devrimci savaşımını her yerde güçlendirerek, kapitalist düzende barış içinde birlikte yaşama ve ulusların eşitliği olanağı üzerinde küçük burjuva milliyetçi hayallerin iflasını hızlandırarak, bu gerçeği, her gün daha büyük açıklıkla ortaya koymaktadır.

4. Bu temel tezlerden çıkan sonuç şudur ki, bütün ulusların ve bütün ülkelerin proleterlerinin ve emekçi yığınların, büyük toprak sahiplerini ve burjuvaziyi iktidardan düşürmek amacıyla dayanışma kurmaları, III. Enternasyonalin uluslar ve sömürgele sonundaki bütün politikasının dayanağı oluşturmaktadır. Çünkü, ancak böyle bir yaklaşma ve dayanışma, kapitalizme karşı zaferi garanti eder ve bu olmadan ulusal boyunduruğu atmak ve hak eşitsizliğini ortadan kaldırmak olanaksızdır.

5. Dünyadaki siyasal durum, şimdi artık proletarya iktidarını gündeme almış bulunmaktadır. Ve dünya politikasının bütün olayları kaçınılmaz olarak tek bir merkezi noktada kesişmektedirler: Bir yandan bütün ülkelerin ileri işçilerinin sovyetik hareketlerini, öte yandan sovyetlerin dünya emperyalizmi üzerinden zaferi olmadan kendileri için kurtuluş olmadığını acı deneylerle öğrenmiş olan sömürgelerin ve ezilen ulusların bütün ulusal kurtuluş hareketlerini, kaçınılmaz olarak çevresinde toplamış Rusya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı dünya burjuvazisinin savaşı.

6. Onun için, şu anda, sadece ayrı ayrı ulusların emekçilerinin yaklaşımlarını kabul etmek ya da bunu ilan etmek yetmez. Önemli olan, bu birliğe, her ülkenin proleataryasının içindeki komünist hareketin ya da geri milliyetler ve ülkeler işçi ve köylülerinin burjuva demokratik kurtuluş hareketinin gelişme derecesine tekbil eden biçimler vererek, tüm ulusal ve sömürge kurtuluş hareketlerinin Sovyetler Rusyası ile en sıkı birliğini sağlayan bir siyaset izlenmelidir.

7. Federasyon, ayrı ayrı ulusların işçilerinin tam birliğine doğru geçici biçimdir. Federasyon, RSFSC'nin (Rus Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyetleri) öteki sovyet cumhuriyetleriyle olduğu gibi (Örneğin geçmişte Macaristan, Finlandiya, Letonya Sovyet Cumhuriyetleri'yle ve şimdi Azerbaycan ve Ukrayna Sovyet Cumhuriyeti'yle) RSFSC içinde geçmişte ne devlet olarak özel bir varlığı, ne özerkliği olmayan (örneğin 1919'da ve 1920'de RSFSC içinde yaratılan Başkır ve Tatar özerk cumhuriyetleri gibi) milliyetler arasında da yararlılığını tanıtlamıştır.

8. III. Enternasyonalin görevi, Sovyet düzeni ve hareketi temeli üzerinde oluşturulan bu yeni federasyonları, bu bakımdan geliştirmek olduğu kadar, deneyimin ışığında incelemek ve denemektir de. Federasyonu tam birlik doğrultusunda geçici bir biçim sayarak, ilk önce sovyet cumhuriyetlerinin en sıkı birliği olmadan, askeri bakımdan çok daha güçlü olan emperyalist devletler tarafından kuşatılmış olan bu sovyet cumhuriyetlerinin varlığını korumanın olanaksız olduğunu, ikinci olarak bu sovyet cumhuriyetleri arasında sıkı bir iktisadi birliğin kurulmasının gerekli olduğunu ve bu birlik olmadıkça, emperyalizmin tahrip ettiği üretici güçlerin yeniden kurulmasının ve emekçilerin refahının sağlanmasının olanaksız olduğunu, üçüncü olarak, bir bütün sayılan ve bütün ülkelerin proletaryası tarafından bir plan gereğince yönetilen tek bir dünya ekonomisine doğru bir eğilim bulunduğunu ve kapitalist düzende açıkça belirli bir hal almış olan bu eğilimin sosyalist düzende gelişmesinin ve zafere ulaşmasının kaçınılmaz olduğunu her zaman aklımızda tutarak, giderek daha sıkı bir federatif birliğe doğru yönelmeliyiz.

9. Devletin içindeki ilişkiler alanında III. Enternasyonalin ulusal politikası, kendi kimlikleriyle ortaya çıkan ya da II. Enternasyonalci-

lerin yaptığı gibi sosyalist etiketini kullanan burjuva demokratlarının yetindikleri, ulusların eşitliğinin tamamen biçimsel, lafta kalan basit tanınmasıyla kalamaz.

Ulusların eşitliği ilkesinin ve ulusal azınlıkların haklarının güvencelerinin, bütün kapitalist ülkelerde, "demokratik" anayasalarına karşı uğradıkları devamlı baltalamalar, parlamento kürsüsünden olsun, parlamento dışında olsun bıkmadan, usanmadan suçlanmakla kalınmamalıdır, ama aynı zamanda, birincisi, önce bütün proleterlerin, sonra da çalışanlar yığınının burjuvaziye karşı savaşında birliğini ancak sovyet düzeninin sağlayabileceğini ve ikincisi, bütün devrimci partilerin bağımlı olan ya da eşitlik haklarından yararlanmayan ulusların (örneğin İrlanda, Amerika zencileri vb.) ve sömürgelelerin devrimci hareketlerine doğrudan doğruya yardım etmeleri gerektiğini tanıtlamak da, aynı biçimde zorunludur.

Özellikle önemli olan bu sonuncu koşul gerçekleşmezse bağımlı ulusların ve sömürgelelerin zulme karşı savaşımı, ve bu ulusların ayrılma hakkının tanınması, tıpkı II. Enternasyonal partilerinde olduğu gibi aldatıcı sloganlar olmaktan öte bir değer taşımaz.

10. Enternasyonalizm ilkesinin lafta tanınması ve bunun yerine eylemde küçük burjuva propaganda ve ajitasyonunun, pratik çalışmasının, şoven milliyetçiliğinin ve pasifizminin konması, sadece II. Enternasyonal partilerine özgü bir şey değildir; bunlar, II. Enternasyonalden ayrılan, hatta sık sık şimdi kendilerini komünist olarak adlandıranlara da özgü bir şeydir. Bu kötülüğe karşı, en derin kökler salmış küçük-burjuva şoven milliyetçi önyargılara karşı savaşım, proleter iktidarının ulusal olmaktan çıkarılıp (yani bir dünya politikası saptama yeteneği olmayan tek bir ülkedeki iktidar olmaktan çıkıp) uluslararası nitelik kazanma yolunda (yani bütün dünya politikası üzerinde belirleyici etkisi olabilen, hiç değilse birkaç ilerlemiş ülkedeki proleter iktidarı durumuna gelmesi yolunda) her gün gelişme kaydettiği ölçüde, daha önemli bir sorun haline gelmektedir. Küçük burjuva güven milliyetçiliği, sadece ulusların eşitliğinin tanınmasını enternasyonalizm diye adlandırır ve (bu tanınmanın sadece lafta kalması bir yana) ulusal bencillığe dokunmaz, oysa proleter enternasyonalizmi, (1) bir ülkedeki proleter savaşımın çıkarlarının dünya ölçüsündeki savaşımın çıkarlarına tâbi kılınmasını; (2)

burjuvaziye yenmekte olan ulusların, uluslararası sermayenin devrilmesi için ulusal, planda en büyük fedakarlıklara katlanmaya hazır olmalarını gerektirir.

Onun için, şimdiden, tamamen kapitalistleşmiş olan, proletaryanın gerçekten öncü müfrezesini oluşturan işçi partilerinin bulunduğu devletlerde, enternasyonalizmin anlayışı ve siyasetinden, oportünistçe, küçük burjuvaca ve pasifistçe sapmalara karşı savaşım, görevlerin birincisi ve en önemlisidir.

11. Feodal, ataerkil ya da ataerkil-köylü nitelikteki ilişkilerin egemen bulunduğu daha geri devletlerde ve uluslarda, şunlar, özellikle göz önünde tutulmalıdır:

(1) Bütün komünist partileri için bu ülkelerin burjuva demokratik kurtuluş hareketini destekleme gereği; bu kurtuluş hareketini, en etkin biçimde destekleme zorunluluğu, her şeyden önce geri kalmış ulusun sömürgeci ve mali bakımdan bağımlı bulunduğu ülkenin işçilerinin görevidir;

(2) Geri kalmış ülkede etkili olan papaz ve yobaz takımına ve ortaçağdan kalma öteki gerici unsurlara karşı savaşım zorunluluğu;

(3) Avrupa ve Amerikan emperyalizmine karşı kurtuluş hareketini, hanların, büyük toprak sahiplerinin, mollaların vb. durumunun güçlenmesiyle bağdaştırma çabasında olan İslam Birliği'ne ve benzeri akımlara karşı savaşım zorunluluğu;

(4) Geri kalmış ülkelerin köylü hareketlerini, eşrafa karşı, büyük toprak mülkiyetine karşı, feodalizmin bütün belirtilerine ya da kalıntılarına karşı özellikle desteklemek ve Batı Avrupa devrimci proletaryası ile Doğu ülkelerinin, sömürgelelerin ve genel olarak geri kalmış ülkelerin devrimci köylü hareketi arasında mümkün olduğu kadar sıkı bağlar kurarak, köylü hareketine en devrimci karakterin kazandırılması yolunda çaba gösterilmesi; kapitalizm öncesi ilişkilerin egemen bulunduğu ülkelerde "emekçiler sovyetleri"ni vb. kurarak, Sovyetler rejiminin temel ilkelerini bu ülkelere uygulamak için çabaları esirgememek özellikle önemlidir.

(5) Geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik kurtuluş akımlarını komünist olarak nitelendirme yolundaki eğilime karşı en kesin şekilde savaşım zorunluluğu; III. Enternasyonal, sömürgelelerdeki ve geri kalmış ülkelerdeki burjuva demokratik ulusal hareketleri, ancak gele-

ceğin proleter partilerinin unsurlarını, bütün geri kalmış ülkelerde gruplar oluşturmaları zihniyetiyle ve kendi özel görevleri, kendi uluslarının burjuva demokratik hareketlerine karşı savaşım görevleri zihniyetiyle eğitilebilmeleri koşuluna bağlı olarak desteklenmelidir; III. Enternasyonal, sömürgelelerin ve geri kalmış ülkelerin burjuva demokratlarıyla geçici bir ittifak kurmalıdır, ama onlarla kaynaşmamak ve en ilkel biçimde olsa da proleter hareketin bağımsızlığını bağımsızlıkla korumalıdır;

(6) Bütün ülkelerin ve hele geri kalmış ülkelerin geniş emekçi yığınları önünde bıkmadan usanmadan; siyasal bakımdan bağımsız devletler kurma maskesi altında, gerçekte; iktisadi, mali ve askeri alanlarda kendilerine tamamen tabi devletler yaratan emperyalist devletlerin sistemli biçimde uyguladıkları aldatmacayı açıklamak ve suçlamak. Bugünkü; uluslararası koşullarda, zayıf ve bağımlı uluslar için, sovyet cumhuriyetleri birliğinden başka kurtuluş yoktur.

12. Sömürge halklarının ve zayıf düşmüş ulusların emperyalist devletler tarafından yüz yıllar boyu uğradıkları zulüm, ezilen ulusların emekçi yığınlarında, sadece kin değil, ama aynı zamanda proletaryaları dahil, genel olarak ezen uluslara karşı güvensizliği de doğurmuştur. Sosyal-şoven "kendi" burjuvazisinin sömürgeleleri ezme ve mali bakımdan bağımlı ülkelerin ta-

lan edilmesi "hakkı"nı "ulusal savunma" olarak nitelerken, 1914-1919'da bu proletaryanın resmi önderleri çoğunluğu tarafından sosyalizme alçakça ihanet edilmesi, bu son derece meşru güvensizliği artırmaktan başka bir şey yapamazdı. Öte yandan, bir ülke ne kadar geriyse, küçük tarım üretimi, ataerkil yaşayış biçimi ve fikir yoksunluğu o ölçüde güçlüdür, bu da, en köklü küçük-burjuva önyargılarına, ulusal bencilliğe, ulusal dar görüşlülüğe, kaçınılmaz olarak büyük bir direnme gücü sağlar. Bu önyargılar, ancak, ileri ülkelerde, emperyalizmin ve kapitalizmin ortadan kalkmasından sonra ve geri kalmış ülkelerin bütün iktisadi temelinin kökten değişmesinden sonra yok olabileceğine göre, bu önyargıların giderilmesi ancak çok yavaş bir süreç içinde olabilir. Onun için bütün, ülkelerin bilinçli proleterleri, uzun zamandan beri ezilmekte olan ülkelerin ve halkların ulusal duygularına karşı ılımlı ve son derece dikkatli davranmak zorundadırlar ve söz konusu güvensizliğin ve önyargıların ortadan kalkmalarını hızlandırmak amacıyla bazı ödünlere bulunmak da onların görevidir. Proletaryanın birliği ve beraberliği doğrultusunda ve sonra da dünyanın bütün ülkelerinin ve bütün uluslarının emekçi yığınlarının birliği ve beraberliği doğrultusunda büyük çabalar gösterilmedikçe, kapitalizme karşı zafer tamamlanamaz. ■